ATILGAN

Bilimkurgu Dergisi Sayı:14 1.000.000 TL.

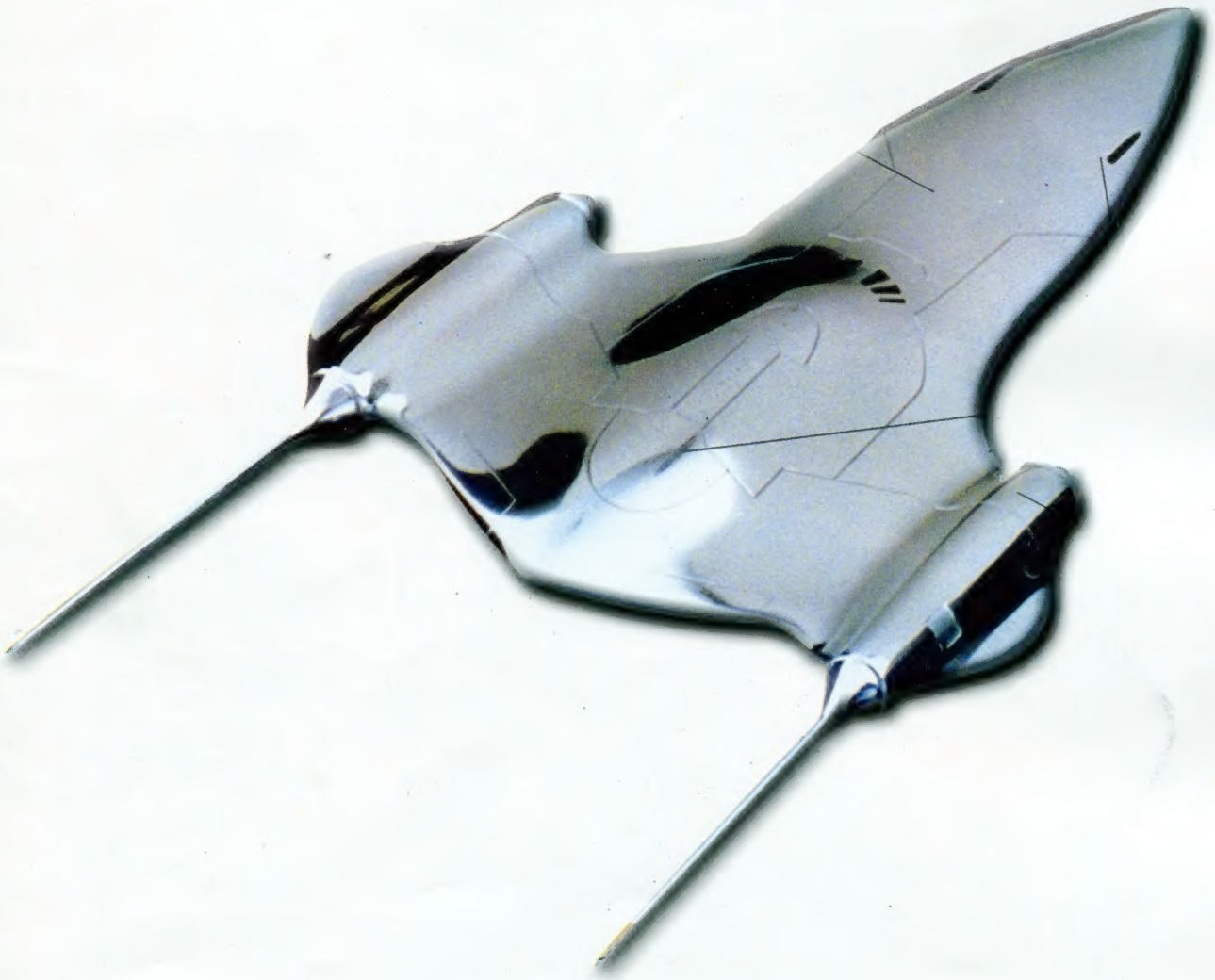

Ray Bradbury

Matrix

A.B.D.'de Bilimkurgu

ÖNSÖZ

Oldukça uzun bir süre sonra yine birlikteyiz sevgili arkadaşlar.

Aslında Ocak ayında sizlerle birlikte olmayı planlarken tıpkı bir atasözünün de belirttiği gibi "Evdeki hesap çarşıya uymadı" ve yayın bugüne dek gecikti.

İlk olarak Kasım 1999'da yapılan kitap fuarından söz edeyim.18.Kitap Fuarında alt katta merdivenin arkasında küçükte olsa bir standımız oldu ve fuara yetiştirdiğimiz "Bilimkurgu Öyküleri Seçkisi 1" adlı kitabımızı okurlara sunma şansına eriştik.

Daha sonra ortaya bazı problemler çıkmaya başladı. Özellikle son zamanlarda basın-yayın dünyasında karşılaşılan kişiler arası problemler bizlere de sirayet etti. ATILGAN bilimkurgu dergisinin 13. sayısında benim imzam ile yayınlanan "Yayın Dünyasından" adlı yazıda Sarmal Yayınlarının faaliyetini anlatan paragraftaki son iki cümle bana ait değildir. Bu nedenle çok üzülerek Sarmal Yayınlarından özür diliyorum.(Yayınevine ise daha önceden telefon ederek özürlerimi belirtmiştim.)

Bu olumsuz yaklaşımı kendi aramızda çözdüğümüzü düşünüp Ocak 2000 tarihinde ATILGAN'ın 14. sayısının yayınlanmasını planlarken ortaya bu kez de başka beklenmedik problemler çıktı.

Şubat 2000 tarihinde yayınlanan 9 No'lu "DARKWOOD SAKİNLERİ" dergisinde Hakan ALPİN'in "Artık ATILGAN dergisiyle sağlık nedenleriyle ilgilenmeyeceğini" belirten bir yazısıyla karşılaşmak benim için bir sürpriz oldu. (Bu arada Hakan Alpin'in sağlık durumunun iyi olduğunu belirteyim.)

İnsanlar kendi kararlarını verip kendi yollarını çizmekte özgürdürler. Bu nedenle ATILGAN'ın yayınında bana bugüne kadar yardımcı olan Sn.Hakan ALPİN'e teşekkür ederim.

Artık herşey yolunda gider diye düşünürken birden Nisan 2000 tarihinde "US YAYINLARI" tarafından yayınlanan "SUS PROJESİ" adlı kitabın önsözünde Sn. Hakan ALPİN'in" ATILGAN Bilimkurgu dergisi Genel Yayın Yönetmeni" sıfatıyla bir önsöz yazması ve daha sonra da 5 Mayıs 2000 tarihli Cumhuriyet Kitap Ekinde de "ATILGAN Bilimkurgu Dergisi Sahibi" ibaresini görünce çok şaşırdım. Ne diyeyim ? Kararı siz sevgili okurlara bırakıyorum.

Bu arada sorumlu gazetecilik yaptığını belirten Cumhuriyet gazetesinin yetkili elemanlarına yönelik bir kınama yazısını " Basında Etik" adı ile iç sayfalarda okuyacaksınız.

Türkiye son 25 yıldır bir türlü alışamadığı enflasyona karşı büyük bir savaş veriyor. Tabii enflasyona karşı verilen bu savaş karşısında sıkılan kemerlerin daralttığı ekonomik faaliyetler arasına basında giriyor. İç sayfalarımızda okuyacağınız "Yayın Dünyasından" başlıklı yazıda da görebileceğiniz gibi 2000 yılının başından beri oldukça az sayıda bilimkurgu kitabı yayınlanmış bulunuyor. Birçok yayınevide geçen yıl basılanları henüz satamadılar.

2000 yılının en önemli olayı olarak A.B.D. Başkanı ve İngiltere Başbakanının aynı anda açıkladıkları "İnsan Genomu" projesi oldu. Uzun yıllardır bilimkurgu yazarları tarafından üzerine öyküler ve romanlar yazılan genetik uygulamalar zamanla alışılan bir tedavi yöntemi olacak.

Bu sayıda yer alan künyede de göreceğiniz gibi derginin grafik hazırlıklarında bir başka arkadaşımız devreye girdi. M.Ü.'de görevli arkadaşımız Türkün Şahinbaşkan bu işleri yürütecek.(Bir başka önemli özelliği ise yamaç paraşütü, yelkenkanat gibi sporlarda faal olmasıdır.)

19.Kitap fuarında sizleri standımızda görmek istediğimi belirtirim. Eğer yetiştirebilirsek bir başka kitap sürprizimizinde olacağını belirtir ve gelecek sayıya dek hoşçakalın derim.

Bülent AKKOÇ

Sahibi ve Yayın Yönetmeni:
Bülent AKKOÇ

Teknik Hazırlık:
Türkün Şahinbaşkan
turkun@mac.com

Baskı:
Kaplan Ofset

Yazışma Adresi:
Bülent AKKOÇ
P.K. 65
Kadıköy / İSTANBUL
e-posta: bakkoc@hotmail.com

Ankara Temsilcisi:
Sadi Konuralp

İzmir Temsilcisi:
Gurur Asi

İstekler için:
Bülent AKKOÇ
Posta Çeki 114 928

Yapı ve Kredi Kartal Şubesi
244-3000-14822

İş Bankası Maltepe Şubesi
1037 756221

Garanti Bankası Kartal Şubesi
091-66 99943/4

Atılgan Bilimkurgu Dergisi
Sayı 14-Kasım 2000

İçindekiler

Furphly'nin Kanunu 2
Doğayla Yaşamak 3
İkinci Kültürün Işığında Birinci Kural 5
Ray Bradbury 6
Öğlende Randevu 10
Basında Etik 12
Oldukça İyi 13
Deliliğin Dağlarında Bir Mevsim 17
Bilimkurguda Hümanizm 19
Atom Kartopu Değildir 22
A. B. D.'de Bilimkurgu 24
Yukarıya Üstten Bir Bakış 30
Yayın Dünyasından 33
Simülasyon, Matrix ve Gerçeklik 35
Clifford D. Simak 39
Stanislaw Lem'in Yapıtları Üzerine 41
Öteki Dünyalı 42
Mizah 44
Uzay 1999 45
Okur Mektupları 48

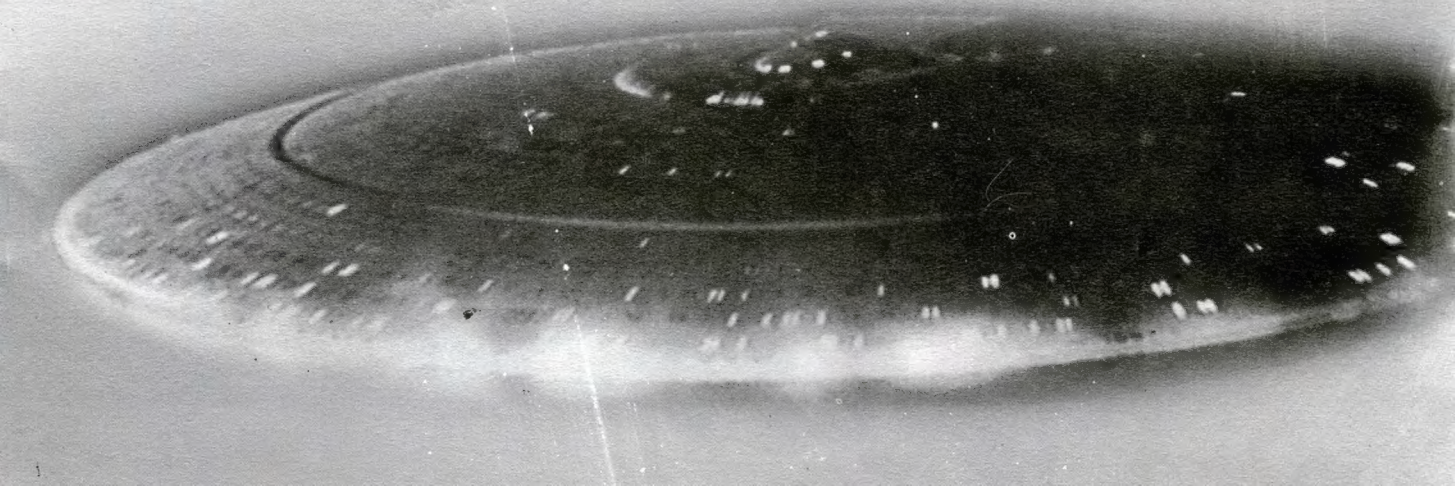

FURPHLY'NİN KANUNU

FURPHLY'S LAW RICHARD ROESBERG

Çev.: Osman DİNÇBAŞ

Leo Furphly büyük deney için hazırdı. İyileşmesinden sonra, yardımsız uçuşundaki şanssız rastlaşmayla kaybolan zamana üzülmüştü. Ama şimdi Furphly tüm dünyaya daha büyük ve daha güvenli bir keşfi açıklamak için hazırlanıyordu. İlk görünmeyen adam olacaktı. Merakla titreyerek düğmelere bastı ve solgun mavi ışın belirince gülümsedi. Aslında ışın renksizdi ama bulması kolay olsun diye bir tür boya eklemişti. Bunu bir fabrikanın gaz ürünlerine sızıntının kolay bulunması için koku kattığını öğrenince bulmuştu.

Işının altına geçince tüm hatlarını belirtmeye özen gösterdi. İçi boş bir ayakkabı ya da varlığını gösteren bir kulak pek iyi olmazdı. Tatmin olarak, görünmeyen bacak ve kollarına bakmak için bir boy aynasının önüne gitti. Büyük bir neşeyle dansa başladı, ancak ayaklarını göremediğinden sendeleyip yere düştü. Daha dikkatli bir şekilde aynanın önüne döndü göğsünün, ensesinin ve başının kayboluşunu izledi.

Birden etrafı sönükleşmeye başladı. Çok mu ileri gitmişti? Buluşu çığrından mı çıkıyordu? Dehşetle gözlerinin saydamlaştığını, ulaşan ışığın odaklanmaması nedeniyle işe yaramaz hale geldiklerini anladı. Ani bir panikle kontrol odası sandığı yöne atıldı, ancak salona gidiyordu. Ne yaptığını görmeden merdivenin başına dek geldi, bir an duraksadı ve aşağı yuvarlandı.

Meraklı komşular arasında uyandığında durumu kötüydü ama yürüyebiliyordu. Deney etkisi 45 dakikaydı. Başarısızdı ve o bunu hata olarak sınıflandırdı. Ama Leo Furphly'in daha iyi bir fikri vardı.

Furphly ışını yeni,değiştirilmiş şekliyle parıldıyordu. "Hay Allah" diye düşündü yaratıcısı, "Asıl yaralanmamazlık önemliyken, ben niye görünmezlikle uğraştım?" Her neyse, tümüyle işlemezliğin kendisini kaplamasına hazır, mavi ışığın altına giriyordu şimdi.

Çalıştı! Kibritler onu yakamadı, bıçaklar kesemedi ve yıllar boyu yaptığı gibi kafasını duvara vurmak ona acı vermedi. Geriye bir test kalmıştı. Demir manivela kolu elinde, sevinçle apartman merdivenlerine fırladı, asansör kapısını zorlayarak açtı. Yukarı bakınca, eski, takırdayan taşıtın aşağı doğru geldiğini gördü. Gülüşünü bastırarak bekledi. Düşündüğü gibi, birkaç tonluk asansör üstüne bindi, hemen hemen onu yamyassı yaptı ama canını yakamadı.

Yukarıda önce şaşırmış, sonra korkmuş ve sonunda bir arıza olduğunu anlayan yolcuların seslerini duydu. Kontrol memuru on dakika sonra ordaydı ve aygıtın bir şey (Ben diye düşündü Leo) tarafından bozulduğunu ve bu giderilinceye kadar dışarı çıkamayacaklarını söyledi. Aşağı yukarı bir saat kadar sürecekti.

Bir ne? Leo bağırmak istedi. Etkinin geçmesine kırkbeş dakika vardı. Yaralanmazlığının sınırsız gücü olmadan tehlikeli olduğunu niye düşünmemişti? Kıvrandı, terledi, yıllar boyu hiç noel armağanı vermemiş olmasına yandı. Bekledi.

Koca araç, sürenin bitmesinden birkaç dakika önce canlandı. Asansör yükselince demir kola asıldı, kapıdan kendisini çekti. Titreyerek ve korkmuş olarak dairesine gitti. Tek tesellisi, daha iyi bir fikri olmasıydı.

Hafif bir uğultu , Furphly ışınının daha çok değiştiğini gösteren tek belirtiydi ama yaratıcısı için bu değişme anlamlıydı. Bu çağda devamlı hatalarından utanmış, kendini daha anlayışlı bir gelecek zamana fırlatmaya hazırlanıyordu. Son kontrolları yaptı. Işının altına geçti. Düşündüğü gibi, zaman içinde ilerlemeye başlayınca duvardaki saatin hareketleri hızlanmış gibi görünüyordu. Otomatik kontrol mavi ışığı kesti. Yalnızca bir saat sürecek altmış yıllık bir yolculuğa çıkmıştı. Yavaşlatılmış ışık ve hava zarfı içinde, günlerin ve gecelerin göz kırpar gibi oynamasını seyretti. Yeryüzünden bir anda silinip, yolculuğunun sonunda tekrar belireceğini düşünmüştü. Buna karşın, iki yıldır (iki dakikadır) karşısındaki duvarlar gibi daimi kıpırdamayan bir nesne dikkatini çekti. Bir tür kameraydı. Ne ilginç! Keşfedilmişti ve kendisini bulanlara heykel gibi görünmüştü. Şimdi canlı olup olmadığını saptamaya çalışıyorlardı. Öyleyse diye düşündü, çok çabuk geçmeme rağmen her zaman parçasında beliriyor olmalıyım ve bu nedenle beni çok yavaşlatılmış olarak görüyorlar. Bir saatim onların altmış yılına denk. Bu da cabası bu deneyin sonunda Leo Furphly kendisinin de yetişeceği gazete küpürleriyle bir şöhret olacaktır. Her kasaba ve kente uğrayıp şöhretini pekiştiren ünlü bir yarışçı gibiydi. Ama seyicilerden biri elini sıkmak istese ve izleyenlerinden biri kendisini bir parça bile hareket ettirirse? Bağıl olarak çok hızlı olan hareketleri onu parça parça ederdi. Masum bir temizlikçi kadın bile öldürücü olabilirdi. Geçeduran bulanıklığa baktı ve bekledi. Kırkbeş dakika içinde ne gibi kötü şeyler olabilirdi? Çok değil. Kırkbeş yıl içinde ne gibi kötülükler olabilirdi? Pek çok.

DOĞAYLA YAŞAMAK

Yeşim ALPDOĞAN

Ay gökyüzünde tabak gibi parlıyordu. Gece sessizdi. Bu ıssız yere varmak için uzun bir yol katetmişti. Durdu çevresini gözden geçirdi. Etrafa kulak kabarttı. Hiçbir hareket yoktu. Temkinli adımlarla ilerledi. Her adımda durup etrafı gözden geçiriyor ve en ufak bir hareketi hissetmek için bütün duyu organlarını çalıştırıyordu. İçgüdüsü ona birşeylerin ters gittiğini söylüyordu. Ama etrafta bunun doğruluğunu onaylayacak birşey yoktu. İçini kemiren bu duygu yeni değildi. Simfela'larla karşılaştığı günden beri içinden bu tedirginliği atamamıştı. Onların eline düştüğü o günü hatırlamak bile istemiyordu. Onu hiç ummadığı bir zamanda kıskıvrak yakalamışlar bütün karşı koymalarına rağmen damarlarına iğrenç bir sıvı vermişler ve bütün hareket sistemlerini felç etmişlerdi. Daha sonra daracık bir mekana kıstırıp üzerine basınç uygulamışlardı. Kulağındaki o acı vızıltıyı, gözlerinin kararmasını,derin bir boşluğa dalışını hatırladıkça soğuk terler döküyordu. Tekrar kendine gelmesi ne kadar sürmüştü? Ne kadar zaman kendini bilmeden yatmıştı hiç bilmiyordu. Kendisini çevreleyen o karanlıktan kurtulması çok güç olmuştu. İçindeki korkunç istemsizlikten kurtulması, tekrar hareket edecek gücü bulması bayağı zaman almıştı.

Burnuna gelen Hab kokusu ydisn'in uzakta olmadığı söylüyordu ona ama bir kez Simfelalara yakalandıkdan sonra kurtulmak için birkaç mucizenin birden gerçekleşmesi gerekirdi. Görüş alanı dışındaki bir Simfela tarafından dürtüklendi. İki Simfela onu tutup kaldırdılar ve taşımaya başladılar. Amacına bu kadar yakınken bir Simfelanın akşam yemeği olacağını bilmek ne acı verici bir duyguydu. Birden ydisnin çok yakın olduğunu farketti. Bu onun hayatta kalmak için son şansıydı. Bütün gücünü toplayıp silkelendi ve Simfelaların elinden kurtulup ydisne girdi. Tüm hızıyla oradan uzaklaştı. Ellerinden bu kadar kolay kurtulacağını hiç sanmıyordu ama işte şimdi buradaydı ve önünde uzun bir gece ve yapması gereken önemli bir iş vardı. Etrafı tekrar gözden geçirdi, evet burası oldukça uygun bir yerdi. Ağır ağır işe koyuldu. Zeminde bir çukur kazdı ve tüm hazinesini özenle içine koymaya başladı aradan geçen iki saatten sonra birden durdu. Geri çekildi ve uzun uzun hazinesine baktı. Yavaş hareketlerle çukuru kapadı ve sessizce ağladı. Yanılıyor olamazdı ona sadece 500 tane bırakmışlardı. Simfelalar çocuklarını çalmıştı....

Uzakta bir yerde bir araştırma gemisinde bir avuç Simfela başarılarını kutluyorlardı. Fişlemek için yakaladıkları bir Muplruzüçu hamile çıkmış ve 4000'den fazla Muplruzüçu yumurtasını koruma altına almışlardı. İzinsiz avlanma yüzünden bu yaratıkların nesli neredeyse tükenmek üzereydi. Üstelik Muplruzüçu'nün içine yerleştirdikleri bir verici cihaz sayesinde Muplruzüçuların doğal hayatlarını daha yakından izleme olanağına kavuşmuş oluyorlardı. Yumurtaları kuluçka makinelerine koymak üzere kalkan ilk uzay gemisiyle ana merkeze gönderdiler.

Pagata hastahanenin bekleme odasında turluyordu. Eli kolu bağlı böyle beklemek sinirlerini bozmuştu. Üstelik beklemeye hiç alışık değildi. Kızı Zeyva perişan bir haldeydi. Oğlu, Yutnz hastalandığından beri sürekli ağlıyordu. Sonunda bir hemşire göründü. "Hastanız şu an yoğun bakımda ,durumunda bir değişiklik yok. Biraz sonra doktor sizinle konuşacak" dedi. Doktor içeri girdi. Yanında başhekimde vardı. Pagata uzun bir süre beklediği oturma odasında başhekimle göz göze geldi ve birşeylerin ters gittiğini anladı.

-Torunumun nesi var ,diye sordu Pagata.

-Alınan son tahlil sonuçlarına bakarak Yutnz'un Husuvu hastalığına yakalandığı kesinleşti.

-Husuvu hastalığı mı!?... Nasıl olur?

-Evet yüz yılı aşkın bir zamandır bu hastalık görülmüyordu. Ama mikroplar çok dirençlidir ve müthiş bir kendini yenileme potansiyelleri vardır. Geçen iki yüzyıl içinde bu hastalığa karşı kesin bir zafer kazanıldıysa da üzülerek söylemeliyim ki bugünün koşullarında öngörülen tedavi bazı riskler taşımaktadır. Bu yüzden çocuğun vasileri olarak uygulanacak tedaviyi onaylamanız gerekmektedir.

-Bugünün koşullarında mı? Şaka mı yapıyorsunuz? Yüz yıl önce kolaylıkla başa çıkılabilen bir hastalığın tedavisi bu çağda nasıl riskli olabilir? Çok övündüğünüz teknolojik gelişmenize ne oldu?

-Ne yazık ki ürettiğimiz hiçbir teknoloji bir Muplruzüçu'nun yerini tutamıyor ve elimizde hiç Muplruzüçu yok.

-Husuvu hastalığı ile Muplruzüçu'nun ne ilgisi var?

-Husuvu mikrobunu yenmek için geliştirilen serum çok güçlü bir karışım. Tek başına alındığı zaman vücutta istenmeyen yan etkiler oluşturuyor. Serum Muplruzüçu'nun kanından alınan bir maddeyle seyreltildiği zaman bu yan etkiler ortadan kalkıyor. Yuntz'a serum yapmazsak Husuvu hastalığından ölecek. Ama serum yaparsak serum seyreltilemediği için bazı beyinsel fonksiyonları özellikle hafıza ve öğrenme ile ilgili olanlar duracak veya çok zayıflayacak. Yuntz şimdiye kadar öğrendiklerini hatırlayacak ama yeni birşey öğrenmesi çok zor. Henüz çocukluk çağında olduğu için bu çok büyük bir problem. Seçim sizin.

-Nasıl olurda hiç Muplruzüçu'nuz olmaz. Yani Muplruzüçu'lerin soyunun tükenmesine karşı hiç tedbir almadınız mı?" diye sordu Zeyva.

-Koruma merkezimizde bu iş için ayrılmış 2000 'i aşkın dondurulmuş Muplruzüçu yumurtası ve canlı iki Muplruzüçu vardı. Ne yazık ki bazı saldırganlar 10 yıl önce canlı Muplruzüçuları çaldılar. Binanın savunma sistemini ortadan kaldırmak için kullandıkları yöntem ise Muplruzüçu yumurtalarının ölümüne sebep oldu. Erzu'nun başka yerlerinde kurulmuş olan Muplruzüçu merkezlerinin başına da buna benzer olaylar geldi. Muplruzüçu'un taşıdığı ticari değer soyunun tükenmesine neden oldu.

Zeyva babasına baktı o her zaman her şeyi bulurdu. Biricik torunu için bir Muplruzüçu bulabilirdi. Ama babasının gözlerinde gördüğü şey onu bu düşüncesinden vazgeçirdi. Gözlerini yere indirdi. Bakışları ayakkabısına takıldı. Gerçek Muplruzüçu derisinden yapılmışlardı. Bu yüzden çok değerliydiler ve evde 20 çift Muplruzüçu derisinden yapılmış ayakkabısı daha vardı. Bu düşünce beynine bir bıçak gibi saplandı ve Zeyva yere yığıldı.

Gezegenin yönetiminde bir zamanlar söz sahibi olan Pagata eski arkadaşları sayesinde yeni dönen bir uzay gemisinde torununun yaşamı için gerekli olan Muplruzüçu yumurtalarının bulunduğunu öğrenince hemen harekete geçti.

Pahalı ve çok lüks özel ziyafetlerde kullanılmak için kaçırılan bu yumurtaları elde eden Pagata bu küçük zaferinden hoşnut kalmadı.Yumurtadan çıkan yavrular sayesinde elde edilen serumla torununun yaşamı kurtulan Pagata artık olaylara daha farklı bakmaya başlamıştı.

Evrenin her bölgesindeki yaşamı kesintisiz sürdürebilmek artık vazgeçilemeyecek bir görev olmuştu kendisi için.Uzun uğraşlar sonucu kabul edilen kurallar sonucu artık diğer gezegenlerdeki doğal yaşamı kollama ve koruma görev isteği kabul edildi.

Doğa bir kez daha galip gelmişti.

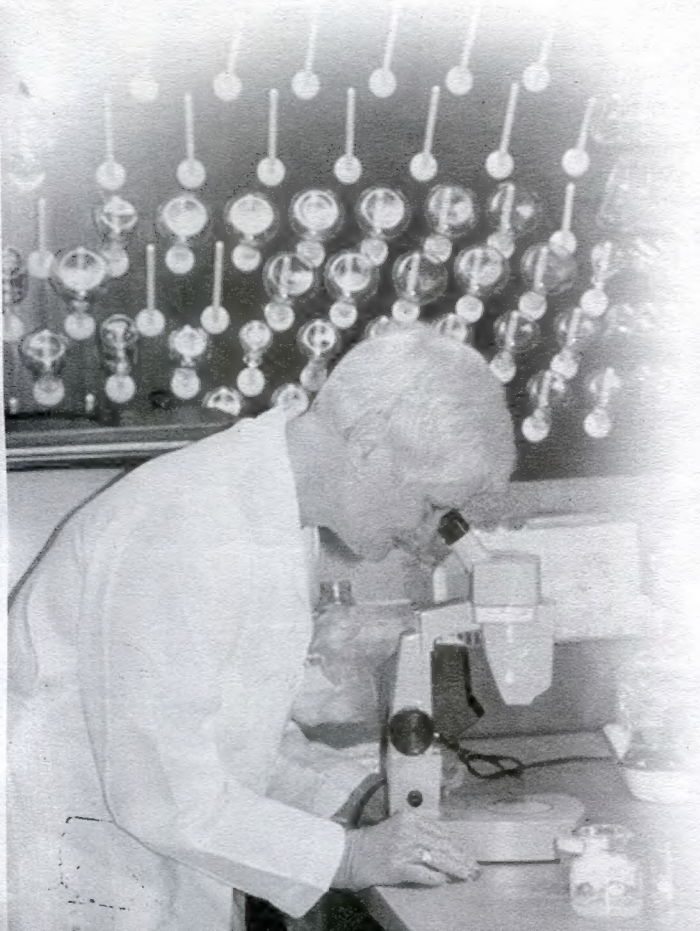

İKİNCİ KÜLTÜRÜN IŞIĞINDA BİRİNCİ KURAL

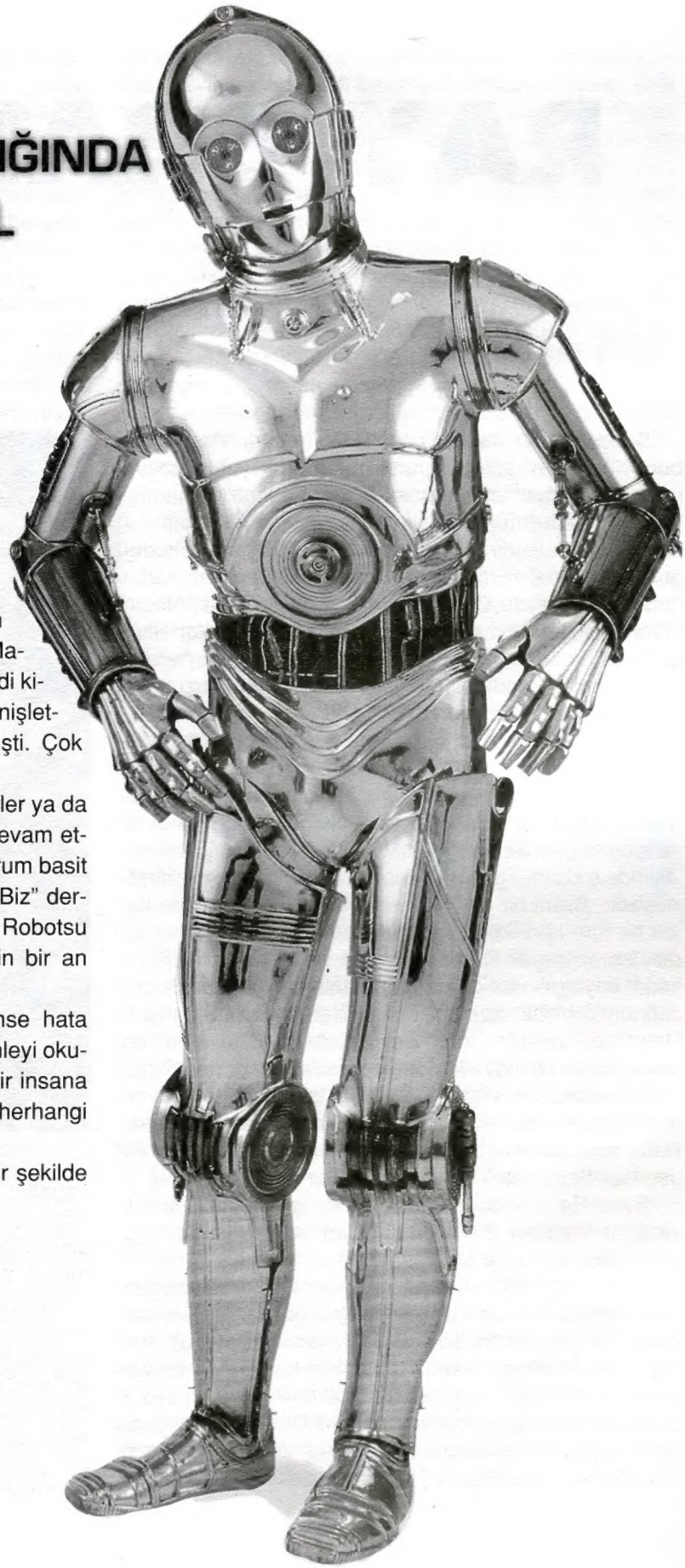

JOE R. CHRISTOPHER
Çev.: Osman DİNÇBAŞ

Toplantı,zeki,insansı robotu gerçekleştiren kadının ofisinin yanındaki odada yapılıyordu.Masanın etrafında , biri hariç tümü bilim adamı , yedi kişi vardı.Geleneksel "Kollektif Bakış Açısını Genişletme" kuralı uyarınca bir de hümanist getirtilmişti. Çok seyrek konuşuyordu.

Yapımcı , "Kimse birinci kuralla ilgili problemler ya da tehlikeler görebiliyor mu?" dedi. Beklemeden devam etti,"Aslında,problem olduğundan şüpheliyim. Durum basit ve herşeyi içeriyor. Ona büyük emek verdik." "Biz" derken kendini övmek mi istemişti,belli değildi. Robotsu davranışın tam tersine,kendi kendini tebrik için bir an durdu. Olay açıkça onu çok etkilemişti.

Kadın devam etti,"Meydan okuyorum. Kimse hata bulamaz!" Sonra önündeki kağıdı aldı ve ilk cümleyi okudu; "Bir robot,bir insana zarar veremez, veya bir insana zarar gelmesine izin veremez." "Bu cümlede herhangi bir hata yoktur."

Sessiz bir an oldu. Sonra hümanist sakin bir şekilde konuştu;

——Veya, 've' olmalı.

RAY BRADBURY

Barış Emre ALKIM

Bundan on yıl kadar önce, TRT 1 kanalı "Ray Bradbury Hikayeleri" adlı programı haftada bir yayınlamaya başladığı zaman bu durumdan pek hoşnut kalmamış, hatta itiraf edeyim, biraz burun kıvırmıştım. O zamanlar ateşli bir "Alacakaranlık Kuşağı" izleyicisiydim, okuduğum kitaplarda da, izlediğim filmlerde de tercihim korku türünden yanaydı. Oysa yeni yayın döneminde "Alacakaranlık Kuşağı"nın yerine getirilen bu dizi beni korkutup heyecanlandırmak şöyle dursun, tüylerimi bile ürpertmiyordu. Hatta kendimi tutmasam bölümlerin bazısında oturup gülmem bile işten değildi.

Herhalde hepimizin hayatında böyle "fanatizm" devreleri mevcuttur. Gözümüzü başka herşeyin varlığına karşı sımsıkı yumup, olanca gücümüzle sarıldığımız şeyin aslında koca bir ağacın ufak dalından ibaret olduğu gerçeğini görmezlikten gelmiş; toyluğun verdiği cüretle aslında o dalın, ağacın ta kendisi olduğunda ayak diretmişizdir. Belirli bir olgunluk seviyesine eriştiğimizde ise tek bir türe körü körüne bağlı kalıp diğerlerini yadsımanın, en az çeşitli türlerin birarada barınamayacağı fikri kadar önyargılı ve boş olduğunu anlamış, yine de ilk gözağrımızı hiçbir zaman aklımızdan çıkarmamışızdır. Onun yeri ayrıdır. Evet, "Ray Bradbury Hikayeleri" de benim böyle bir "toyluk" dönemine rastgeldiği için değeri bilinmeden, üstünkörü bir bakışla izlendi, zaten yayından kaldırılması da en az gelişi kadar beklenmedikti. Daha sonraları sıkı bir Bradbury hayranı kesildiysem de geçmişe bakıp epey hayıflandığım olmuştur.

Evet, Ray Bradbury günümüzün en önemli hikaye yazarlarından biri. Şimdi onun hayatının eserleri üzerine yansımasına kısaca bir göz atalım.

Bradbury, 1920 yılında Illionis eyaletinin Waukegan kasabasında orta halli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Popüler kültüre çok küçük yaştan başlayarak maruz kalan Bradbury, henüz annesinin kucağında üç yaşındayken izlediği, başrolünde ünlü korku filmleri oyuncusu Lon Chaney'in oynadığı Notre Dame'ın Kamburu filminden çok etkilendiğini belirtir. Beş yaşındayken peri masallarını, altısında Oz Ülkesi'ni, sekizinde efsanevi

"Amazing Stories" dergisini okuyan bir çocuktur ve ilerki hayatının büyük kısmını kütüphanelerde kendi kendini eğitmekle geçirecektir. İlk yazarlık deneyimini ise kendisine alınan oyuncak daktiloda Buck Rogers'a yeni bölümler yazarak on iki yaşındayken yaşar. Hatta Tarzan'ın yazarı Edgar Rice Burroughs'un Gods of Mars - Mars'ın Tanrıları adlı kitap dizisine bir de yeni bölüm uyduruverir, kasaptan alınmış yağlı kağıda yazdığı hikayeyi dostu Bill Arno'yla birlikte resimler. (Çünkü kitabın yeni bölümünü alacak kadar parası yoktur, bu tür kitaplar kütüphanelerde bulunmamaktadır ve doğum gününe kadar çok vakit olduğunu keşfetmiştir.)

1932'de, tüm dünyayı kasıp kavuran ekonomik buh-

ranın da etkisiyle babası işini kaybeder ve küçük Bradbury ailesiyle birlikte iki yıl boyunca Amerika'nın güney eyaletlerinde dolanır durur. Sonunda Los Angeles'a taşınırlar. Tüm hikayelerinde etkisi görülecek "el değmemiş, saf, nostaljik yeşil kasaba" yılları sona eren Bradbury, artık ışıkların, artistlerin ve aktörlerin, pahalı arabaların, Hollywood'un ve görkemin kalesi olan bu yeni mekanda daha önce hiç tanık olmadığı bir tür yaşantının içine çekilecektir. Zamanının çoğunu ünlü oyuncuları takip edip onlardan imza toplamakla geçirdiği yılları ise A Graveyard for Lunatics - Deliler Mezarlığı adlı yarı-otobiyografik kitabında konu eder. Lise yıllarında harçlığından biriktirdiği parayla gerçek bir daktilo satın alır ve kendi hikayelerini yazmaya başlar. Öğretmenleri onun tarzını iyi bulur, ama öykülerine seçtiği konuların ne kadar kötü olduğuna dikkat çekmeden edemezler. Onun hayatına, aradığı yönü veren ise, on yedi yaşında Los Angeles Bilimkurgu Derneği'ne katılması, burada Robert Heinlein, Henry Kuttner, Leigh Brackett ve Edmond Hamilton gibi profesyonellerle bizzat tanışma ve dostluk kurma şansına erişmesidir. 22 yaşındayken "H.P. Lovecraft ve camiasının" ünlü Weird Tales dergisinde ilk hikayesi yayınlanır. Başarıyla çok erken tanışır Bradbury. 27 yaşındayken bu derginin en tanınan isimleri arasına girmiştir ve türün diğer yazarlarının aksine, ciddi edebiyat çevrelerince de saygı görmektedir. Aynı sene radyo için yazdığı The Meadow - Çayır isimli oyun "1947 yılının en iyi tek perdelik oyunu" seçilir. Homecoming - Eve Dönüş hikayesiyle de O'Henry Anı Ödülü'nü kazanır. Daha otuz yaşına bile varmadan, Ulusal Fantezi Okurları Federasyonu tarafından "en iyi bilimkurgu ve fantezi yazarı" ünvanına layık görülmüş, evlenip çocuk sahibi olmuş mutlu bir adamdır. Ray Bradbury, ününü doruğa çıkartan iki ünlü eserini de kısa bir süre içinde peşpeşe piyasaya sürer: Martian Chronicles - Mars Yıllıkları (1950) ve Fahrenheit 451 (1953).

Ray Bradbury isminin herkesçe bilinir olmasıyla birlikte, bu yazarı kategorize etmek için de amansız bir çaba başlar. "Hardcore" bilimkurgunun hüküm sürdüğü devrin yazar ve eleştirmenleri, Bradbury'nin eserlerinin bu türün kapsamına sokulamayacağında ısrarlıdırlar. O devirde bilimkurgunun günümüzdeki kadar dallanıp budaklanmadığına da dikkat etmek gerekir, hatta Hugo Gernsback, 1951 yılının Forecast dergisinde bu konudaki serzenişini şöyle dile getirir: "... bir zamanlar tek bir bilimkurgu vardı. Sonra tıpkı atomik bir fizyonda olduğu gibi, bilimkurgunun da zincirleme tepkime geçirdiğine, Sözde bilimkurgu, Fantazi bilimkurgu, Seksi bilimkurgu, Masal bilimkurgu, hatta ister inanın ister inanmayın, Bilgisayar bilimkurgusu gibi mutasyonlara uğradığına şahit olduk." Bu tepkinin altında, bilim konusunda eğitim görmemiş, teknik bilgi birikimine veya deneyimine sahip olmayan kimselere "hardcore" bilimkurgunun parlak devirlerinde pek sıcak gözle bakılmamış olması yatmaktadır. Mars Yıllıkları'nın 1963 basımının önsözünü yazan ünlü astronom, matematikçi ve bilimkurgu yazarı Sir Frederick Hoyle, en sağlıklı bilimkurguyu bilim adamlarının yazabileceğinden bahseder ve "Bilimkurgunun teknik yanı zordur, çünkü üzerinde çalışmaya değer her öykü yeni bir fikir sunmalıdır..." diyerek bu konuyu vurgular. Oysa Bradbury'nin hiçbir eserinde teknik detay yoktur. Onun bilimi sihirlidir. Hatta bilimkurgu eserinin ayağının yere basmasını sağlayan "gerçeklere dayalı kestirimler"e bile sırt çevirmekten kaçınmaz Bradbury. Bunun en iyi örneğini, yine Mars Yıllıkları'nda görmek mümkündür. Mars gezegeninin kırmızıya çalan rengi çıplak gözle bile izlenebilir ve gezegene Romalıların savaş tanrısının adının verilmesinin nedeni de renginin kanı çağrıştırmasıdır. Oysa Bradbury'nin betimlediği Mars gezegeni, mavi tepeleri, mor dağları, beyaz çölleri, lavanta şarabının aktığı kanalları, yemyeşil ormanlarıyla, yağmurun ardından beliren bir gökkuşağından farksızdır. Bu, yazarın bu konudaki bilgisizliğinin değil, kendi düşlediği Mars'ı yaratmak için gerçeklerden kasıtlı olarak uzak durduğunun göstergesidir. "Gerçeklerle işim yok benim," der kendisiyle yapılan bir söyleşide, "bana tek bir gerçek verin, akşam çayına kadar size yığınla varsayım üreteyim."

Bradbury, her nasıl ki eserlerinin "içeriği" ile bilimkurgucuların ayrıldıysa, kullandığı şiirsel dil, "pulp" dergilerde yazan meslekdaşlarının arasından sıyrılmasını da sağlamıştır. Hatta 1953 yılında Time dergisi tarafından "pulp dergilerin şairi" olarak adlandırılır. Bilimkurgu camiasının reddettiği yazar, hakettiği ilgiyi böylece ciddi edebiyat çevrelerinden bulmuş olur.

Bradbury ve Biçemi

Edebiyat bağlamında bir yazar ya da şairin parmak izi, ya da daha açık olmak gerekirse "bir yazarı bir diğerinden ayırdeden şey," olarak tanımlayabileceğimiz "biçem" (tarz, üslup) genellikle "biçim" ve "içerik" denen, birbirlerinden ayrılması imkansız iki olgunun bileşimidir. En kaba tanımlamayla, "içerik" yazarın neyi anlattığıdır, "biçim" ise bunu nasıl yaptığı. Ciddi edebiyat okuruyla bilimkurgu okuru arasındaki (böyle bir ayrım yapmanın ne kadar sağlıksız olduğunun farkındayım; sırf açıklayıcı olmak kaygısıyla bir an için hiç bilimkurgu okumayan bir okuyucuyla, bilimkurgu dışındaki edebiyat türlerini sevmeyen bir başkasını, iki 'örnek' şahsı canlandırın kafanızda.) anlaşmazlığın önemli bir sebebi de burada yatmaktadır işte; bilimkurgu "içeriğin" nispeten "biçime" ağır bastığı bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu türün okuyucuları, ellerine aldıkları eserlerin "yeni" birşeyler sunmasını, kapsamında günümüzde bilinenlerin ötesinde bazı kavramların, buluşların, kuramların ya da olasılıkların konu edilmesini beklerler. Edebi bakımdan "vasat," hatta "kötü" damgasını hakebilecek eserlerin sırf

içerdiği radikal ve parlak fikirler, gerçekleşme ihtimali yüksek kehanetler yüzünden iyi bir bilimkurgu eseri sayıldığı görülmedik şey değildir. Buna karşın, akıcı bir dil, söz oyunları, ustaca kurulmuş bir olay örgüsü beklentisiyle yaklaşan şahısların da bazı temel bilgilerden yoksun oldukları için, -diğer bir sözle, bilimkurguya alışma eğrisinin bir hayli "dik" olmasından dolayı, eserin içindeki harika fikir ve bilgileri gözardı edebileceği de unutulmamalıdır.

Bradbury'nin eserlerinin sadece bilimkurgu okurlarından daha geniş bir kitleye hitap etmesinde, "biçim" ve "içerik" dengesinin çok iyi kurulmuş olması da önemli bir rol taşır. Ustaca kullandığı şairane dil, özellikle canlı benzetimleri ve söz oyunlarıyla her tür okuyucunun ilgisini çekebilecek; ama karmaşık matematik, mekanik, fizik ve sibernetik kavramlardan hiç bahsetmediği için, metinden soğutmayacaktır. Kimbilir, belki de Bradbury'nin teknofobiden muzdarip olmasıdır onu bu konulardan uzak tutan. O, çocukluğunun geçtiği yeşil kasabaları, dokunulmamışlığı sever ve teknolojinin hayatı tekdüzeleştirmesinden ölesiye korkar. Mars Yıllıkları ve Fahrenheit 451 işte bu korkunun dışavurumudur. Ezilenin tarafını tutan Bradbury, işgale uğrayan Marslıların, kitapları yakılan insanların, İngiliz baskısı altındaki İrlandalıların ve Amerikalı turistlerin aşağıladığı Meksikalıların yanındadır. Eserlerinde sansüre ve bürokrasiye karşıdır; buna zamanında kendi eserlerinin de bir zamanlar kovuşturmaya uğramış olması sebep gösterilebilir.

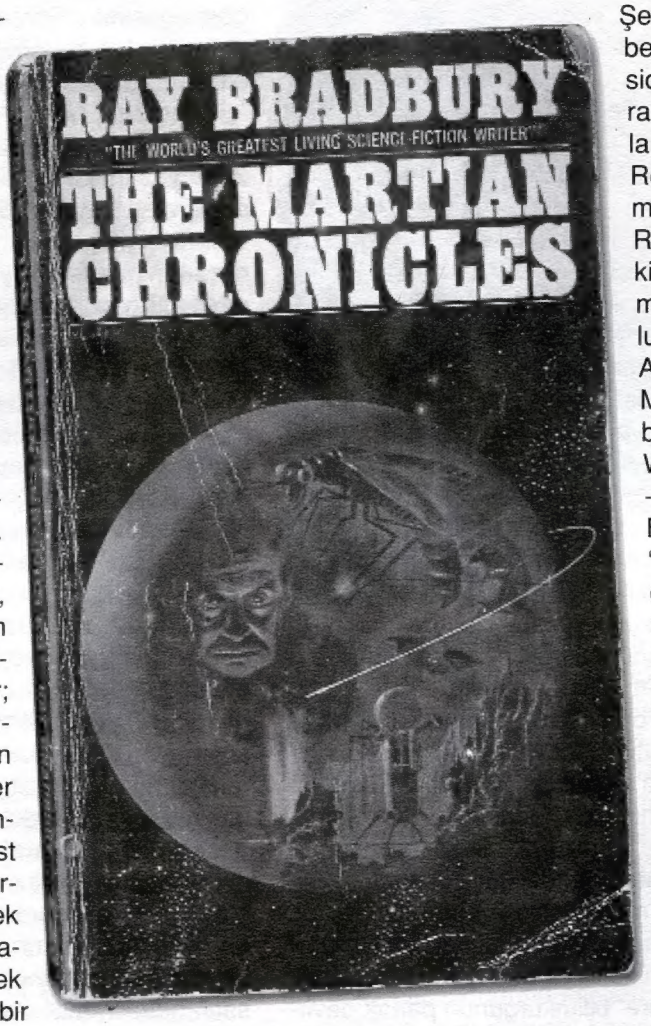

Küçüklüğünden beri kütüphanelerin tozlu raflarını karıştırmaktan büyük zevk almış olan Bradbury, sık sık sevdiği yazar ve şairlere atıfta bulunmaktan kaçınmaz. Poe ve Hemingway onun için vazgeçilmezdir; Usher II adlı hikayesi, kitaplarını yakan sansürcülerden Poe'nun korku hikayelerindeki usüllerde intikam alan bir adamı anlatır; Resimli Adam'da ise kitapları baskıcı bir hükümet tarafından yakılan Poe, Hawthorne, Lovecraft ve diğer doğaüstücü yazarlar Mars'a sığınmıştır; Papa ve Papağan, Ernest Hemingway'in bir papağana ezberletmiş olduğu son eserini elde etmek için hayvanı boyayan ve ona "Bir daha asla!" sözcüklerini ezberleterek Poe'nun "Kuzgun"una benzeten bir hayrandan bahseder. Adını Walter Whitman'ın bir şiirinden alan I Sing the Body Electric - Ben Vücudun Şairiyim'de Hemingway'i son bir kez daha görmek isteyen bir hayranı kamyonet şeklindeki zaman makinesiyle geçmişe gider; aynı kitabın bir başka hikayesinde Charles Dickens yeniden vücut bulur ve İki Şehrin Hikayesi'ni bir kez daha yazar.

Bradbury'nin kendi eserleri arasında da metinlerarası göndermeler çoktur. İlk kez Mars Yıllıkları'nda sözü edilen sansürcü rejimin piyonları olan İtfaiyeciler'den biri, üç yıl sonra yayınlanacak olan Fahrenheit 451'in baş kahramanıdır. Yine Mars Yıllıkları'nın "Yağmurlar Çiseleyecek" öyküsünde ince ince betimlediği evin sahibi, Fahrenheit 451'de Guy Montag'ın hayatını değiştirecek olan Clarissa McClellan'ın ailesidir. Clarissa'nın bahsedip durduğu "amcası" ise, The Golden Apples of Sun - Güneşin Altın Elmaları adlı kitaptaki (Bu isim de ünlü İngiliz şair W.B. Yeats'in bir şiirinden gelmektedir) "Yaya"dan başkası değildir. Mars Yıllıkları'nın iki hikayesinde yer alan Roket Kaptanı Wilder ile mürettebatından Sam Parkhill, I Sing the Body Electric'teki "Mars'ın Yitik Şehri" hikayesinde -ki bu, belki de en iyi Mars hikayesidir Bradbury'nin- yine biraraya gelirler. Mars Yıllıkları'nın Peder Peregrine'i Resimli Adam'da, Benjamin Driscoll'u ise R is for Rocket - Roketin R'si adlı kitapta bir kez daha önümüze çıkar. Tabii ki The Illustrated Man - Resimli Adam ve (Shakespeare'in Macbeth'ine gönderme babındaki) Something Wicked This Way Comes - Uğursuz Bir Şey Geliyor Bu Yana'da sözü edilen "Resimli Adam" karakteri de tıpkı ateş ve buz metaforu, kaleydoskop, nane şekeri, satranç taşları, sirk, karnaval, kütüphane, aynalar ve Ay gibi, birden çok Bradbury hikayesinde yeralmış ortak öğelerdendir.

Geleceğe bakışının kötümser olması, teknolojik ilerlemeleri insan ruhuna saflığını kaybettirecek olumsuz bir sürecin işareti olarak de-

ğerlendirmesi; Ray Bradbury'nin "felaket tellallığı" yaptığı gerekçesiyle eleştirilere maruz kalmasına yol açmıştır. Gerçekten de, Bradbury'nin geleceğe dair tüm hikayelerinde, insanlığın değilse bile, bildiğimiz anlamda uygarlığın sonunu getirecek bir nükleer savaşın ipuçları verilir. Mars Yıllıkları'nın bir çok hikayesinde insanları Mars'a kaçmaya sevkeden şey bu savaşın korkusu, daha sonra onların tekrar geri dönmelerini gerektiren ise bu savaşın başlangıcıdır. Fahrenheit 451'de ülkeler arasında süregelen bir nükleer savaşa değinilir, kitabın bitişi de eski itfaiyeci Montag'ın yaşadığı şehrin nükleer bir bombardımana uğramasıyla gelir. Resimli Adam'daki "Anayol" ve "Dünyanın Son Gecesi," Güneşin Altın Elmaları'ndaki "Nakış" da aynı sonu değişik bakış açılarıyla bize sunar.

Belki Poe'dan, ya da Hawthorne'dan kaptığı alegori tutkunluğunu eserlerinde gözler önüne sermekten kaçınmaz. Bradbury'nin roket kaptanları, mantığın, sağduyunun, soğukkanlılığın ve tecrübenin ete kemiğe bürünmüş halleridir. Özellikle Kaptan Wilder'ı "soran, sorgulayan ve düşünen" insan olarak resmetmiştir. Peder Peregrine onun hayalindeki din ve dinadamı anlayışını temsil eder, hoşgörülü, esnek ve çağa ayak uydurabilen. Sam Parkhill ise tam bir çıkarcıdır, geçmişe saygısız, fırsatçı; köşeye sıkıştırıldığında ise korkaktır. Ray Bradbury'nin karakterleri, genellikle insan benliğinin bir tek yönünü yansıtan, ruhumuzdaki zıtlıkları vurgulamak için özellikle "düz" olarak yaratılmış kişilerdir.

Yazarı biraz daha tanıtmış olmak dışında bir sonuca ulaşma çabası olmayan bu yazıyı, şu an 81 yaşındaki Bradbury'nin bize daha nice güzel hikayeler sunması dileğiyle bitirmek istiyorum. Edebiyat kariyeri boyunca geniş bir yelpazede gezinen, bir çok oyun, şiir, fantezi, bilimkurgu, detektif hikayelerinin yanısıra son derece "normal" sayılabilecek eserler veren bir yazarı sadece tek bir edebiyatçı kimliğiyle kabul etmek gerekliliği vardır, onu tek bir türün dar kalıpları içinde sınırlandırmaya çalışmak ne akılcı olacaktır, ne de insaflı. Çünkü o, bilimkurgu veya fantezi gibi herhangi bir türün ölçütlerini karşılayan tarzda eser verme kaygısını yaşamadan, sırf kalbinin ve hayal gücünün sesini dinleyen bir adamdır; bize salık verdiği de aynısıdır: "Uçurumun kenarına gidin ve aşağı atlayın. Kanatlarınızı aşağı düşerken keşfedersiniz."

Ray Bradbury'nin aldığı ödüller:

1989 Bram Stoker Ödülü (En iyi hikaye, En iyi hikaye seçkisi, Yaşam boyu başarı ödülü)
1988 Nebula "Büyük Usta" Ödülü
1984 Prometheus BK Ödülü
1984 Jules Verne Ödülü
1984 Valentine Davies Ödülü
1980 Gandalf "Fantezinin Büyük Ustası" Ödülü
1980 Balrog "Fantezi Şiir" Ödülü
1977 Dünya Fantezi Ödülü
1970 Amerikan BK Yazarları Derneği "En iyi hikaye" ödülü
1968 Hava - Uzay Yazarları Derneği Ödülü
1954 Benjamin Franklin Ödülü
1948 O'Henry Anı Ödülü
1947 O'Henry Anı Ödülü

Bradbury'nin televizyon çalışmalarıyla aldığı bir Emmy ödülü, bir de kısa metraj film dalında Oscar adaylığı bulunmaktadır.

Faydalanılan bazı kaynaklar:
Ray Bradbury Page
http://www.brookingsbook.com/bradbury/bradbury.htm
Mogen, David. Ray Bradbury. Massachussets: G.K. Hall&Co. 1986

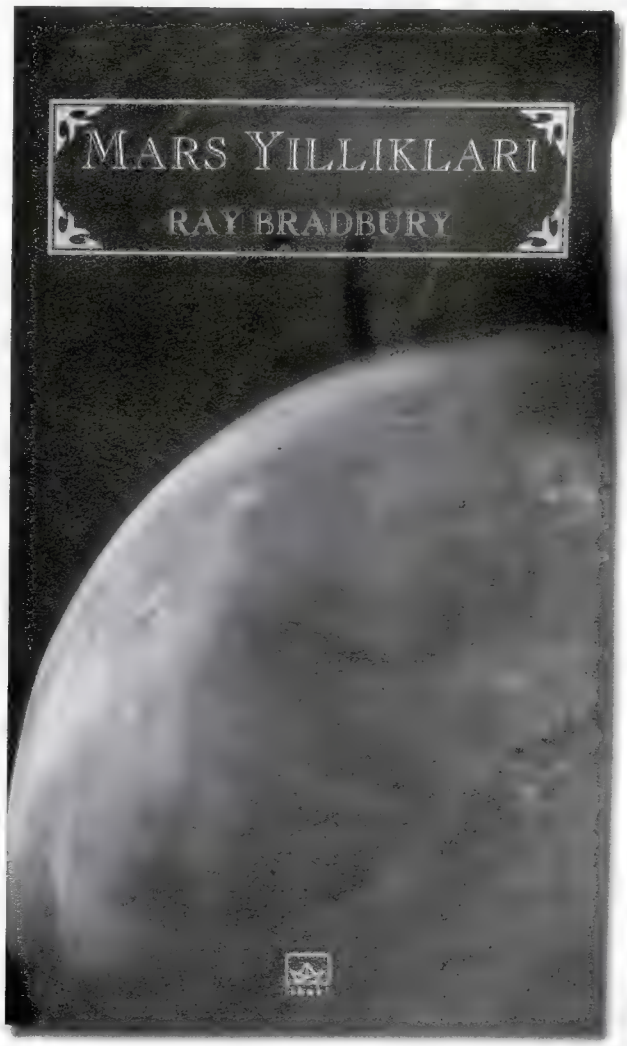

ÖĞLENDE RANDEVU

APPOINTMENT AT NOON **ERIC FRANK RUSSELL**
Çev.: Osman DİNÇBAŞ

Henry Curran büyüktü,meşguldü ve vaktini boşa geçirenlere kızardı. Bir güreşçi yapısına,bir kaplanın ruhuna sahipti ve zamanının bir saati binlerce dolar değerindeydi. Daha fazla değer biçeni bilmiyordu.

Ve suç ödemiyor muydu ? Pöh !..

Orman taktikleri temizlerdi.Tüm karşı koyma, insanların dışında uygarlık denen şeye bağlıydı.

Savaş durumundaki bir adamın hızlı, ağır yürüyüşüyle aldatıcı görünüşlü bürosuna giderken, Henry şapkasını askıya geçirdi, duvar saatine baktı. Onikiye on vardı.

Masasının arkasındaki koltuğa yerleşip, girdiği kapıdan, bekleyen gözlerle bakmaya başladı. Bekleyişi on saniye sürdü. Suratını asarak büyük masasındaki düğmeye bastı.

"Neyiniz var ? " diye homurdandı, Miss. Reed içeri girdiğinde. "Her geçen gün gittikçe kötüleşiyorsunuz. Yaşlanma nedeniyle falan mı?"

Kadın zarif,uzun ve titizdi. Masaya çaprazlama bakıyordu. Gözlerinde korkudan doğan aşağılık bir ifade vardı. Curran sadece çok iyi tanıdıklarına iş verirdi.

"Üzgünüm Mr.Curran.Eski ...."

"Kendinizi temize çıkartmaya çalışmayın. Hızlı olun. Benim en sevdiğim hızdır. Hız. Anlıyor musunuz?"

"Evet. Mr.Curran"

"Lolordo telefon etti mi ?"

"Hayır Mr.Curran."

"Herşey iyi gitseydi şu anda burada olmalıydı." Tekrar saate baktı. Sinirli sinirli parmaklarıyla trampet çaldı. "Bir hata yaptıysa, bırak boğulsun. Zaten konuşma durumunda değil. Kodeste bir süre ona aptal olmamayı öğretir."

"Evet. Mr.Curran. Eski..."

"Ben bitirene kadar ağzını kapa. Eğer Michaelson telefon eder ve Firefly bitirdi derse Voss'u ara ve hiç gecikme!..Bu önemli! " Bir an bekledi, "Oniki-yirmi'de bir toplantı var. Ne kadar süreceğini Tanrı bilir, ama dert isterlerse bolca alabilirler. Eğer herhangi biri sorarsa, nerede olduğumu bilmiyorsun ve dörtten önce geleceğimi de ummuyorsun."

"Ama. Mr.Curran - "

"Ne dediğimi duydun. Dörtten önce beni kimse göremez."

"Şimdiden dışarıda bir adam var." Bir tür özür dileyici soluklanmayla durdu. "Saat on ikiye iki kala randevusu olduğunu söyledi."

"Ve sen buna inandın? "Kadını açık bir aşağılıyıcılıkla inceledi.

"Sadece ne dediğini tekrar edebilirim. Çok ciddi görünüyordu. Samimiydi."

"Bu bir değişiklik!" diye alay etti Curran." Burada samimiyet. Yalnış adres almış. Gidip rayların üzerine yatmasını söyleyin."

"Dışarda olduğunuzu söyledim ve ne zaman dönecek bilmiyorum dedim. Oturdu ve bekleyeceğini çünkü on ikiye on kala döneceğinizi söyledi."

İkiside saate baktı. Curran duvar saati ile kol saatini ayarladı.

"İşte bilimsel büyük beyinlerin önceden görme dediği şey. Ben şanslı tahmin diyorum." Eliyle kovma işareti yaptı. "Dışarı atın, ya da bunu yapmak için çocukları çağırayım mı?"

"Bu gerekmez.Yaşlı ve kör."

"Kolsuz ya da bacaksız olsa da aldırmam. Bu onun şansı. Kovun."

Kadın çıktı. Birkaç dakika sonra öfkesine karşın bir şehit havasıyla geri döndü.

"Çok üzgünüm, Mr.Curran,ama on ikiye iki kala sizinle buluşacağında ısrar ediyor. Sizi son derece önemli kişisel bir konu için görecekmiş."

Curran duvara göz attı. On ikiye dört vardı. Acı bir vurguyla konuştu.

"Kör bir adam tanımıyorum ve randevularımı unutmam. Merdivenlerden aşağı fırlatın onu."

Kadın duraksadı, gözlerini açarak.

"Merak ediyorum,eğer - "

"Atın!"

"Belki sizi görmemesini isteyen biri tarafından gönderilmiştir."

Biraz düşündü,

"Olabilir. Aklını kullan bir daha ki sefere. Adı ne ?"

"Söylemedi."

"İşini de belirtmedi ?"

"Hayır."

"Hımm. İki dakika veriyorum. Sadaka falan isterse pencereden dışarı gidecek. Ona zamanın değerli olduğunu söyle ve çağır."

Kadın gitti,ziyaretçiyi getirdi ve oturttu.Kapıyı yavaşça kapatıp çıktı. Saat onikiye üç vardı.

Curran arkasına yaslandı ve ziyaretçisini inceledi. Uzun boylu, zayıf çöküк ve beyaz saçlıydı. Giysileri siyahtı. Renksiz yüzündeki görmeyen gözlerin maviliğini vurgulayan derin karanlık, ciddi bir siyah.

Bu garip gözler adamın en dikkat çekici özelliğiydi. Göremedikleri şeyleri görüyormuşcasına, hoş bir delicilikleri vardı. Ve üzgündüler-gördüklerinden dolayı üzgündüler. Hayatında ilk defa bir olağanüstülük hisseden Curran sordu,

"Sizin için ne yapabilirim?"

"Hiçbir şey" dedi öbürü,"Hiçbirşey."

Orga benzeyen sesi yavaş ve fısıltılı gibiydi ve konuşmasıyla odada garip bir soğukluk esmiş gibi oldu. Orada oturuyor, kımıldamıyor ve kör biri ne görebiliyorse ona bakıyordu. Soğuk çoğaldı, acılaştı. Curran ürperdi. Suratını astı.

"Zamanımı alma." Dedi Curran, "İşini söyle ve defol!"

"İnsanlar zaman almaz. Zaman insanları alır"

"Neler saçmalıyorsun. Kimsin?"

"Kim olduğumu biliyorsun. Karanlık arkadaşı tarafından söndürülünceye dek, her insan kendine göre bir güneştir."

"Hiç komik değilsin."dedi Curran, donarak.

"Asla komik olmadım."

Gözlerinde parıltılarla Curran ayağa kalktı, masasındaki düğmeye uzandı.

"Yetti bu saçmalık! Ne istiyorsun ? "

Aniden boyutsuz, boysuz kolunu uzatarak Ölüm üzgün üzgün fısıldadı,

"Seni."

Ve aldı onu.

Tam onikiye iki vardı.

KINAMA
BASINDA ETİK

Bülent AKKOÇ

Aslında böyle bir yazıyı kaleme almak istemezdim ama son aylarda bazı yayın organlarında bana yapılan haksızlıklar sonucu böyle bir yanıt verme gereği duydum.

Ülkemizde az okuru bulunan bilimkurgu türünü tanıtmak için yıllardır harcadığım çabayı tüm bilimkurgu severler bilir.

Cumhuriyet Kitap Eki'nin 18 Mayıs 2000 tarihli ve 535 numaralı sayısında Hakan ALPİN'in "Türkiye Bilimkurgusunda Yeni Bir Soluk" başlığıyla bir yazısı yayınlanmıştır. Yazının en altında ise Hakan ALPİN "Atılgan Bilimkurgu Dergisi Sahibi" olarak gösterilmiştir.

1999 tarihinden beri ATILGAN Yayınları ve ATILGAN Bilimkurgu Dergisinin sahibi ve yayın yönetmeni benim. Bu yanlışlığı düzeltip okurların gerçeği öğrenebilmesi için Cumhuriyet gazetesi Kitap Ekinin yayın yönetmenliğini yapan Sn.Turhan GÜNAY'la telefonla görüştüm ve kısa bir düzeltme yazısı gönderdim.

Turhan GÜNAY bana telefonda bu tekzibi yayınlamayacağını üzerine basa basa belirtti ve "Bir problem varsa kendi aranızda halledin" dedi. Turhan GÜNAY'ın bu olumsuz hareketi karşısında tekzip metnini bu kez Kitap Ekinin sorumlu yayın yönetmeni Avukat Fikret İLKİZ'e ilettim ve kendisiyle telefonda görüştüm. Ne yazık ki gereken ilgi ve önemi ondan da göremedim.

Üç nesildir Cumhuriyet gazetesi okuyan bir aileden gelen biri olarak bu durum beni oldukça üzdü. Ben Cumhuriyet gazetesinde her çalışanın gazetenin içeriğine özdeş bir bakış tarzı olduğuna inanıyordum. Ama her toplulukta tabii ki bazı farklı davranış gösterenler çıkabilir.

Cumhuriyet gazetesinin nasıl saygın bir yeri olduğunu size anlatmama gerek yok sanırım Sn.Turhan GÜNAY. Ama yayın yönetmenliği koltuğunda oturduğunuz Cumhuriyet Kitap Ekine "Türkçe " bilmeyen arkadaşlarınızın yazın ve bilgi hatalarıyla dolu yazılarını nasıl koyabildiğinizi de anlamış değilim. Ben bir yayın yönetmeni olarak bana gelen her yazıyı dikkatle okur,gereken düzeltmeleri yaptıktan ve içeriğinin doğruluğundan emin olduktan sonra yayınlarım.

Basın ,yayın organlarında son yıllarda bilimkurgu konusunda karşılaştığım bu tür yanlışlıkları da gerek yazarları ve gerekse de yayın yönetmenlerini belirterek açıklayacağım. Bu sayıda okuyacağınız "Atom Kartopu Değildir" başlıklı yazıyı da size ithaf ediyorum.

Sizin uymadığınız ve gerek görmediğiniz "Basında Etik" kavramına yazan ve yayın yaşamını sürdürmek isteyen herkesin uyması gerekli diye düşünerek kaleme aldığım bu yazı ile tüm okurlara gerçek bilgiyi ileterek doğru bilgilendirmeyi yapıyorum.

OLDUKÇA İYİ

Şenol SERT

Hız arttıkça yanan kablolardan çıkan duman ve yanık kokusu kabinin içini doldurmaya başlamıştı. Pilot yaralı kolunu kontrol paneli üzerinden güçlükle kaldırdı. Diğer yanda ikinci pilot, parçalanmış göğüs kafesiyle, organları dışarıya fırlamış bir şekilde seyir kontrol bilgisayarının klavyesi üzerine yığılmıştı. Anti-atmosfer basıncı sensörlerinin ses ve ışık uyarıları, uzay denetçi muhafızları rutin tarama botu ya da kısaca Sınırpolisi gemisinin henüz taraması tamamlanmamış olan bir gezegene kontrolsüz inişinin atmosfer şartlarında başladığını bildiriyordu. Hızlı inişte sürtünme ısı artışına karşı gemiyi kaplaması gereken kalkanlar, ısıyı algılayacak zamanı bulamamıştı. Gemi sarıdan kırmızıya doğru akan bir renk tayfının içinde düşüyor, yükselen ısının deliye çevirdiği radyasyon-ölçerler, diğer tüm alarmların yarattığı kakafoniye katılarak kontrol kabinini cehenneme çeviriyordu. Pilot, aktifuçuştulumu bilgisayarının vücuttaki ağrı durumuna göre yönlenen, sağlıksektörü hormon ünitesince salgılanan salgılarla acı duyumunda giderek azalma hissetmiş, adrenalin dengelenmesiyle kontrolü sağlayacak sakinliğe erişmeye başlamıştı. Acil iniş için hazırlanmış paket programlarının ilkini devreye sokmak için seyir bilgisayarının başına yığılan ikinci pilotu itip, programı başlatacak kısa yol tuşuna bastı. Bilgisayarın komut doğrulama uyarısıyla karşılaşınca sunturlu bir küfür savurdu. Bu gemi son seri üretimden olsa da standart donanımın getirdiği düzen, gemiyi kişisel kullanım kolaylıklarından uzaklaştırmıştı. Oysa kişiye ait gemiler daha tasarım düzeyinde, siparişçinin özelliklerinin derlenmesi ve isteklerinin değerlendirilmesiyle planlanıyor sonra üretime geçiliyordu. Programın işlemeye başlamasıyla, geminin asgari yaşam ve acil hız kesme modları devreye girmiş, gemi enerjisi bu amaçlara yönlenmişti. Pilot asgari yaşam programında tek personele yönelik bir ayarlama yaparak enerjiyi biraz daha arttırmıştı. Aslında iki personelinde ölmesi durumunda aktiftulumun sağlık sektörü, seyir bilgisayarına acil iniş programları için gereken komutları gönderiyor o da bu paket programlardan en sonuncusunu devreye sokuyordu. Bu durumda sadece acil iniş modu seçiliyor diğer tüm sistemler devre dışı kalıyordu. Kalkanlar devreye girmiş kör uçuş için kızıl ötesi dahil tüm kameralar çalışmaya başlamıştı. Bu tür durumlarda yine sağlık sektörünün beyin taraması, pilotta bir yetersizlik belirlerse otomatik pilot devreye girerdi. Ama bu sefer pilot iki sektör arasındaki bağlantıyı sağlayan kablonun soket kapağını kırdı. Optik kablonun elbise girişi dağılımında bulunan kırmızı bağlantıyı kopardı. Bu bilgi pilot standart eğitiminde verilmez ama her pilot bunu bilirdi. Ve hiçbir pilot insan beyninin yarattığı bir şeyin yine insan beynini değerlendirmesine güvenmezdi. Pilotlar arasında gemiyi insan hayatına tercih eden seyir bilgisayarlarıyla ilgili hikayeler pek sık anlatılırdı.

Hız yavaşlamış kaos durulmuştu, pilot gemiyi gezegen yörüngesine oturttu, şimdi kendisiyle ilgilenmesi gerekiyordu. Kolunda hiçbir acı duymuyordu ama kırık olduğunu anlamıştı, tulumun kolunu üstten ve alttan açmak için kol ağzındaki kopça düğmelerine bastı. Sağlık panelinin menüsünden, kırık kol seçeneğini işaretledi. Uzun bir raf açıldı, içi boş şeffaf bir kol maketi ortaya çıktı, kesitten ikiye bölünmüş, üstü bir kapak gibi açılmıştı. Kolunu yerleştirdi ve kapağı kapattı. Röntgen ışınlarıyla

taranan kola aynı anda aktif tulumdan gerekli lokal ağrı kesiciler uygulanıyordu. Kol maketi aktif bir malzemeden yapılmıştı, giderek daraldı, kırığın olduğu kısım uzarken diğer taraf sabit kalarak uçları bir araya getirdi. Bir jel püskürterek kolun hareketini minimum sınırlayacak şekilde kırığı sabitledi. Bu arada tulumun sağlık sektörü boş durmuyor kırığı kaynatacak sistemin hızlı çalışması için gerekli enzimleri aktive ediyordu. Sabitleyici jel içinde kırığın kaslarda yaptığı hasarı gidermek ve enfeksiyonları önlemek için tüm gerekenler bulunuyordu. Sıra ikinci pilota gelmişti pilotlar arasında ölü konservesi denen küveti açıp arkadaşını oraya koyacak, kapağı kapatmasıyla birlikte bozunmayı önleyici kimyasalların doldurduğu küvette arkadaşı donacaktı.Ta ki eve geri dönünceye ya da arkadaşı onu uzay boşluğuna bırakıncaya kadar. Gerekmedikçe ikinci şıkkı hiçbir pilot uygulamazdı. Kabine sırt üstü uzattığı arkadaşının aktif tulum merkezindeki ana kopçaya basmak için dışarıya fırlamış iç organları kenara itmesi gerekti. Elbise tam kesitten ikiye ayrılırken bilgisayarı vınlayarak kapandı. Cesedi içeriye yerleştirdi ve kapağı kapadı. En iyi arkadaşlarından birini kaybetmişken duygularını yaşamasına engel olan sağlık sektörüne bir an öfke duyduysa da bu duygusu anında dengelendi. Vücudunun bu kadar aktif olması onda bir bağımlılık yaratabilirdi. Şu an çok yararlı olsa da bu yardımcıdan pek hoşlanmıyordu. Koltuğuna oturdu, kendini beş dakika kadar sağlık sektöründen ayırmak için antibağımlılık seçeneğini işaretledi, kelepçeler onu yerine sabitledi ve sektör ayrıldı. Kolunun acısını hissedebilmesi otuz saniyesini aldı, çığlığını bastırmadan avazı çıktığı kadar bağırdı. Acının yol açtığı şoka arkadaşının ölmesinin yarattığı üzüntü eklendi. Ölüm korkusu, çaresizlik, yakınlarını görememe kaygısı dalga dalga onu sarstı. Bağıra bağıra ağlamaya başladı. Beş dakikanın sonunda oldukça sarsılmıştı ama kendini daha iyi hissediyordu, tehlike bitip yere iner inmez bu destek ünitesinden kurtulmayı düşündü. Şu anda merkeze yardım sinyalleri gönderemezdi. Öncelikle tarama çalışması yapması gerekiyordu yoksa gönderdiği sinyaller yardım yerine ölüm getirebilirdi. Ayrıca yardım ulaşıncaya kadar dayanamayabilirdi, kozmik fırtınanın yarattığı hasar motorların verimini düşürmüş karşı çekim gücünü oldukça azaltmıştı. Gemi gezegenin çekiminde sonsuza kadar kalabilir veya bir göktaşı yağmurunda paramparça olabilirdi. Atmosferin üst tabakasına yakındı ve ilk giriş anında sürtünmenin yarattığı ısıya bakılırsa yoğun bir tabakaydı. Gemi normal uçuş moduna geçtiğinden kalkanlar ince bir metal sesiyle cızırdayarak açıldı ve gezegen tüm ihtişamıyla ortaya çıktı.

Kabin camının dörtte üçünü kaplayan gezegende sarı, kahverengi ve siyaha yakın tonlar hakimdi. Bir an durup sessizce gezegene bakan pilot duygulanamamanın yarattığı durgun haraketlerle tarama üniteleri arasında sıralamayı yaptı. İlk sırayı atmosferin kimyasal analizine ayırmıştı. Sonra termal, elektromanyetik, radyo dalgaları, kızılötesi gibi rutin taramalarla optimum yaşam standart veri tabanını oluşturup tarama bilgisayarının bilinen tüm yaşam formlarıyla karşılaştırma yapmasını sağlayacaktı. Her ne kadar hızıyla bir efsane olmuşsa da, organik benzeşimli bu bilgisayarın işini yapması iki gemi saatini alacaktı. Çünkü tüm formların sayısı on üstü altılı sayılarla ifade ediliyordu, tabi son güncellemeden beri epey süre geçmişti. Gerçi bunların hiç biri insan türüne ait bilgi formları ve kültür kodlarına cevap verecek yeterlilikte değildi. Bir kaçı dünyada giderek azalan besin kaynaklarına alternatif oluşturacak niteliği az çok sağlayacak kimyasal formları sağlıyordu. Onların da dünyada standart üç ve dört tipi insan topluluklarına kabul ettirilerek bir fayda sağlanabilmişti. Bu standartları oluşturan insanlar şu ünlü ihtiyaçlar hiyerarşisinde en alt tabakada yer alan, Net toplumunun dışında kalmış insanlardı, yaşamlarını fiziki işlerle kazanır üst düzey bilinç formlarıyla bağlantı kuramazlardı. Zaten buna artık gerekde yoktu, Net toplumu kurduğu organizasyon mimarisinin yarattığı aktif katılımlı, esnek ve kalite denetimli sistem sayesin-

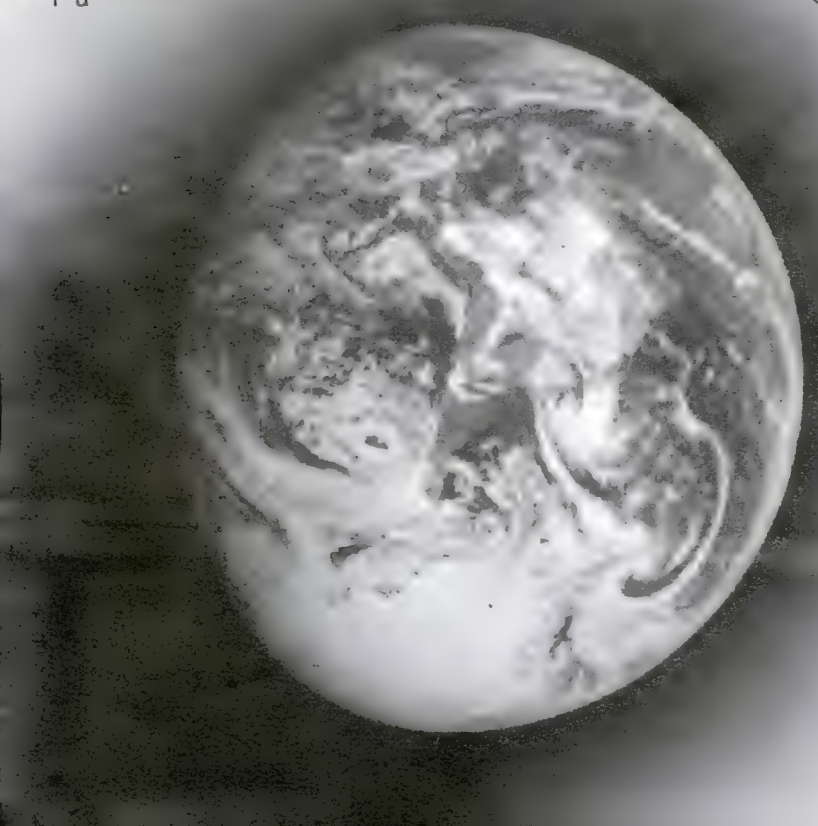

de olasılıkları minimuma indirilmiş bir toplum yaratmıştı. Şu anda sorun çerçevesinde var olan şeylerin içeriği, verimliliğin arttırılması kapsamını aşmıyordu. Son kimyasal ve biyolojik gelişmeler Net toplumunda görülen motivasyon ve moral sorunlarını da aşmış, maksimum verimliliğin önündeki en büyük engellerden birini, depresif ve manik ruh hallerini, hormon dengeleyen sistemlerle, hata payı ortalamasında en aza indirmişti. Yine de bu mükemmeliyetçi organizasyonun yine kendinden kaynaklanan bazı sorunları vardı.

Redciler diye adlandırılıp, standart bir toplumu kalite kontrol ünitelerince olasılık artımına yol açtıkları için rehabilite kapsamına sokulması önerilen az sayıdaki Net toplumu üyesiydiler. Mantık çevrimi içine girmeyi reddetmeleriyle başa çıkılması zor bir sorunu oluşturuyorlardı. Bu çevrimin çok basit bir ilkesi vardı; öngörmek, olasılık mühendisliğinde yapılan büyük ataklar, istatistiklerin organik benzeşimli bilgisayarlarca çok kısa sürelerde çok büyük taramalarla yapılması, önü alınamaz bir gelişme yaratmıştı. Bu üyeler kendi yaşam standartları kalitesinin oluşturulması için veri tabanı oluşturacak bilgileri vermeyi kabul etmiyor, olasılıkların belirlenmesi ilkesine uymuyorlardı. Oysa bu onları alt standartlardaki toplumlarla aynı seviyeye getiriyordu, onlar bu toplumun kurulmasında öncelikle yapılan genetik taramanın sonucunda istenilen özellikleri taşıyan bireylerin soyundan geliyorlardı. Ama istenilen birey yapısının dışına çıkıyorlardı. Sorun kendi yaşam seviyelerini bilerek tehlikeye atmalarıydı. Mantık çevrimi dışındaki bu seçimleri açıklanamadığı için çözülmesi zor bir sorundu. İş rehabilitasyon birimlerince halledilmeye çalışıldıysa da istenilen sonuç elde edilemedi. En sonunda toplumun yapısında böyle bir öngörülemezliğe izin verilemeyeceği kararı verildi. Redcilerin dış görevlerle uzaklaştırılması kararı üst organizasyon toplum mimarları kurulunca alınıp uygulamaya kondu. Önlerine konulan seçeneklerden biri de tarama botlarında pilotluktu. Uzayın ışıkyılı zaman boyutuna aktarılıp keşif, sınır denetimi gibi görevlere çıkarıldılar. Bu, toplumun birey koruma standartlarının biraz farklı bir uygulaması olmuştu. Birkaç cılız karşı çıkış olmuşsa da toplum onları dışlamayı sessizce kabullenmişti. Bu, mantık çevrimine bir çelişki getirsede suç bölününce etkisi azalmış, unutarak ve yok sayarak bu konuyu eski yöntemlerle halletmeyi seçmişlerdi.

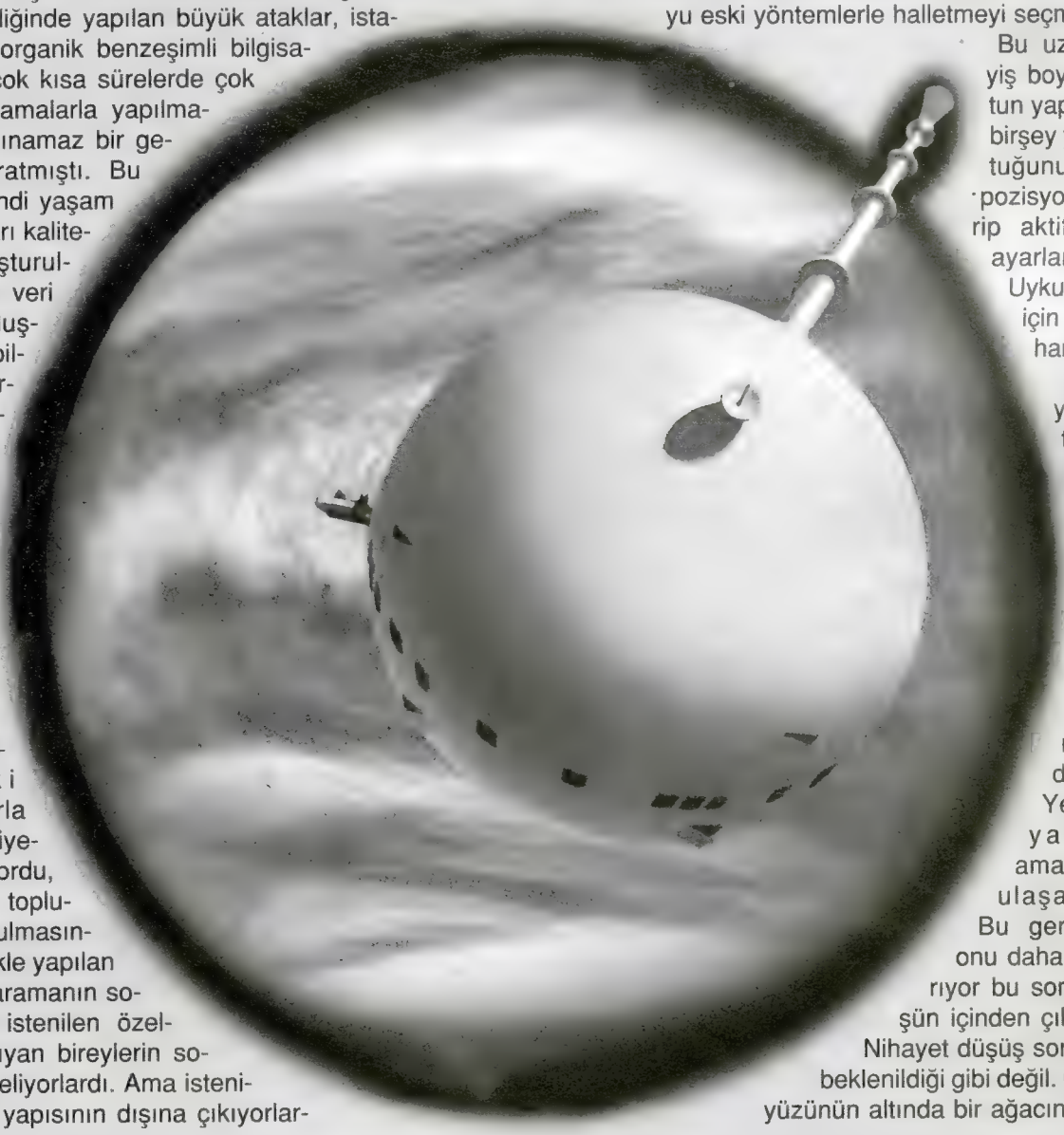

Bu uzun bekleyiş boyunca pilotun yapacağı pek birşey yoktu. Koltuğunu uyuma pozisyonuna getirip aktif tulumun ayarlarını yaptı. Uykuya dalmak için çok çaba harcamadı.

Düşüyordu, bütün kasları gerilmiş, hareketsiz, tarifsiz bir çığlık atma isteğiyle dolu ama bunu başaramadan düşüyordu. Yere hızla yaklaşıyor ama bir türlü ulaşamıyordu. Bu gerilim artışı onu daha da sıkıştırıyor bu sonsuz düşüşün içinden çıkamıyordu. Nihayet düşüş sonlandı ama beklenildiği gibi değil. Gri bir gökyüzünün altında bir ağacın yanında-

dı. Yağmur ince bir serpintiyle yüzüne çarpıyor, salkım salkım bulutlar devasa gökyüzünün altında salınıyorlardı. Karşıdan bir gölgenin kendisine doğru koşarak yaklaştığını gördü. Yaklaştıkça büyüyen gölgenin kendisini tanıtmasına az kalmıştı. İşte, Oydu! Özlemle kollarını ona uzattı. Ama o sisin içinden akıp geçermiş gibi kendinin ve ağacın içinden geçip gitti. Uzattığı kollarının arasından sıyrılıp gidenin ardından büyük bir yürek acımasıyla bakakaldı.

Uyandığında bütün vücudu terlemişti, yanaklarından yaşlar süzülüyordu. Büyük uygarlığın denetleyemediği tek olgu buydu işte. Rüyalar, onlar bir tek görene aitti ve redcilerin arasında rüyalar ve hayaller büyük bir öneme sahipti. Çünkü kontrol dışında gelişiyorlar ve görene dahi çok anlamlı ve açıklanabilinir gelmiyorlardı. Bu herşeyin açıklanması ve faydalanabilinir hale getirilmesi gerekir toplumunda, hiçbirşeye yarar gözükmeyen ve hertürlü açıklama çalışmalarının yetersiz kaldığı rüyalar. Gördüğü rüyanın etkisinin hemen silinmesine yönelik çalışmaları başlatan sağlık ünitesi gerekli vücut salgılarını salgılarken, O tatsız tuzsuz görevine öfkeyle geri döndü, kolunu tam anlamıyla olmasa da kullanabiliyordu. Bilgisayar işlerini bitirmek üzereydi, verilerin aktarılması işi bitmiş, karşılaştırma yapılıyor, eldeki örneklerden yola çıkılarak bir gezegen simülasyonu yapılması çalışmaları tüm hızıyla sürüyordu. Verilerden yola çıkılarak yapılan simülasyon bilgileri sıkıştırılarak paketler haline getirilecek ve pilotun kılavuz kaskının hafızasında depolanacaktı. Bu bilinmeyen gezegenlerin araştırılmasında yapılan standart işlemlerdendi. Pilota sanal bir tecrübe sağlıyor ve gerçek incelemede onu pek çok tehlikeden koruyordu. Tabii yanlış aktarılmalardan yanlış simülasyonlar doğabilir ve pilot tamamen yanlış yönlendirilebilirdi. Bu risk belkide bu işin neden herkesin değil de daha çok Red'ciler tarafından kabul gördüğünün açıklaması olabilirdi. Çünkü onlar simülasyondan çok kendi içgüdülerini dinlemeyi ve riskin yol açtığı heyecan hissinin duygularını okşamasını seviyorlardı.

Simülasyonun başlamasına kalan on saniyelik geri sayım kılavuz kaskın kulaklıklarından duyulmaya başlandı. Ekran simsiyahtı, Pilot için bu işlemin pek yeni bir tarafı yoktu. Daha öncede bu işlemi yaşamıştı, karşılaşacağı şeyler en fazla çok hücreli aerobik ya da anaerobik soluyan bitki-hayvan karışımı canlı formları olabilirdi.

Önce astronomik istatistikler bir tablo halinde çıkmaya başladı, bilgisayar karşılaştırma bilgileri için en uygun gökcismini Dünya olarak seçmişti. Demek ki yer aldığı sistemin yapısı Güneş sistemine benziyordu. Güneşine olan uzaklığı, çapı, güneş etrafında dolanım süresi, yörüngesinin ne kadar eliptik olduğu ve benzeri bilgiler. Daha sonra sıra atmosferdeydi; bulunan gazlar, oranları, yoğunlukları, başlıca atmosferik olaylar.Yeryüzü analizine sıra geldiğinde ekrandaki sayısal bilgilere ek olarak simülatif canlandırmalar da başlamıştı. Geniş düzlükler, yer yer yoğun bitki örtüleri, kıvrılarak akan akarsular, hakim renkler bölgelere göre çeşitlilikler gösteriyor ancak devasa okyanuslara gelince renk sarı oluyordu. Suyun içindeki mineral bileşiklerinin oranları ona bu rengi sağlıyordu. Yaşam formlarına gelince gezegende dünyada memelilerin sudan çıkıp karada yeni yaşamaya başladıkları döneme benzeyen formlar gözlenebiliyordu. Evet verilere göre burası dünyanın emeklemeye yeni başlamış hali gibiydi.

Simülasyon bittiğinde ekranda final yazısı görülmeye başladı optimum yaşam koşullarına %85 lik bir uyum sözkonusuydu. Kalan %15 lik kısım da bilgisayarın daha kapsamlı bir araştırmanın sonunda ortaya çıkacak olası hata payına bıraktığı opsiyondu.

Pilot kaskını çikardı gözlerini sarı gezegene çevirerek " Altın Dünya " dedi. Burası yeni bir başlangıç için uygun bir yer olabilirdi. Heyecan duyguları henüz dengelenmemişken keşif kapsülünün hazırlanması için için bilgisayara komutları girmeye başladı. Gezegenle ilgili verileri de yükleyerek, ayarlamaların bitmesini beklemeye koyuldu. Bu arada dış uzay elbisesini giymeye başlamıştı, keşif kitini hazırladı. Evet artık bu heyecan verici araştırmaya başlayabilirdi.

Keşif kapsülü gemiden ayrılırken, kabin camından gezegenin giderek küçülen görüntüsü izlenebiliyordu. Seyir bilgisayarı kapsülün iniş sinyalini aldı ve ani bir hareketlenme oldu. Yörünge konumunda sabit beklemesi gereken gemi, dönüş rotasını belirledi ve optimum enerji ayarlamalarını yaparak dönüş yoluna çıktı. Operasyon bitmişti; üst toplum organizasyon mimarları kurulu içinde sadece çekirdek bir grubun bildiği , RR (Redcilerin reddi) kod adıyla bilinen gizli operasyon. Gemi seyir kontrol bilgisayarlarına yerleştirilen zaman ayarlı virüsler yardımıyla elimine edilmeleri, bu çok eskiden kalan yöntem yine yürürlükteydi, organizasyonun geleceği asla riske atılamazdı.Tamamı birden bire yok edilmiyor, sistemli bir şekilde sayıları olasılık bilgisayarlarının ihmal edilebilir yüzdesinde tutuluyordu. Bu resmi sistemin bilmediği ya da görmezden geldiği bir plandı. Bu sefer seyir bilgisayarı önce rotayı bozarak onları kozmik fırtınaya sokmuş, ancak bundan tam sonuç alamadığı için simülasyonu değerlendirip, pilotu sülfür ve karbondioksit dolu bir atmosfere ve dondurucu soğukların, saatte yüzlerce kilometrelik fırtınaların yaşandığı bomboş bir gezegene yollamıştı.

Gemi yaşam destek ünitelerini kapatmış sessiz dönüş yolculuğuna çıkarken, ikinci pilotun yattığı ölü konservesi sonsuz uzay boşluğuna doğru salınarak düşüyordu.

DELİLİĞİN DAĞLARINDA BİR MEVSİM

AHMET ÖZ

Gothic Horror (Gotik Korku) türünün ünlü ismi Howard Philips Lovecraft, 20 Ağustos 1890'da Rhode Island'da doğdu, Edgar Allan Poe gibi.Tıpkı Poe gibi babasız büyüdü. Annesi Susan Sonia Lovecraft, iki teyzesi ve büyükbabasıyla birlikte yaşadı. Edebi izleğini oluşturan fantazmlar kuşkusuz içinde yaşadığı bu aile ortamının etkisiyle gelişti.

İki yaşında şiir ezberlemeye, üç yaşında okumaya, altı yaşında da yazmaya başlayan Lovecraft, tıpkı Borges gibi edebi metinler içerisinde en fazla Bin Bir Gece Masalları'ndan etkilenmiştir. Öyle ki, kendisine Abdül Alhazret adını verdiği nakledilen bilgiler arasındadır. (Abdül Alhazret efsanevi Necronomicon adlı kitabın da yazarıdır aynı zamanda.)

Sonraları astronomi ve mitolojiyle ilgilenen yazarın ilk eseri 88 satırdan oluşan bir şiir olan "The Poem of Ulysses"tir. ilk hikayesi ise "The Noble Eavesdropper" adını taşımaktadır.

Nesne ilişkilerindeki patoloji bir yandan kendine güven duymayan bir kişiliğin oluşmasını sağlarken, bir yandan da bütünüyle içe dönük, marazi bir kişiliği koşullandırmaktadır. Tüm bu süreçlere egemen olan mekanizma yüceltmedir, kuşkusuz. Geriye çekilen libido sanata yatırılmıştır. Özellikle annesinin sevgiyle nefret arasında gidip gelen çatışkılı (ambivalence) tutumları Lovecraft'ın zihinsel gelişiminde önemli bir kırılmaya yol açar. Yazar, erişkinliğinde bütünüyle içe dönük, gündüzleri uyuyan, geceleri çalışan, yalnız bir insan olmuştur. Geçmiş, tüm zamana egemendir. Geçmişe egemen olan tek şey de travmalardır. Nietszche'nin de belirttiği gibi, sanat bu acının bir ürünüdür ve Lovecraft'ın edebi temaları büyük oranda bu travmalardan beslenmiştir.

1908-1913 yılları arasında şiir ve astronomi ile ilgilenen Lovecraft, yazı ve hikayelerini pulp magazine türü dergilere göndermeye başlar. Aynı zamanda Amatör Yazarlar Birliği başkanı da olan Edward S. Daas bu hikayelerle ilgilenir ve Lovecraft'ın derneğe üye olmasına ön ayak olur. Ardından bu derneğe başkan olan Lovecraft bir mektubunda bu yılları şöyle anmaktadır; "1914 yılında amatörlüğün merhametli eli ilk kez bana uzandığında, adeta bitkisel hayattaydım. Yeni bir varoluş bilinci geliştirdim ve kendimi çabalarımın gereksiz olmadığı bir çevrede buldum. İlk kez, sanatla uğraşımın beni dinlemeyen bir dünyada sessiz çığlıklar olmadığını hissettim."

1918 yılında -tam da yazınsal yeteneğinin doruğuna ulaştığı noktada- fantastik anlatı çalışmalarına son vermek isterse de, arkadaşlarının ısrarlarına dayanamaya-

rak yazmaya devam eder ve "The Tomb", "Dagon" adlı öykülerini bu sıralarda kaleme alır. Annesinin sağlık durumu -hem biyolojik, hem de psikolojik açıdan- gün geçtikçe daha kötüye gitmektedir. 1919 yılında bir sinir krizi geçirir ve yatırıldığı hastanede -ki babası da aynı hastanede ölmüştür- geçirdiği bir ameliyat esnasında ölür (1921). Annesine "hastalıklı" bir bağımlılık geliştiren Lovecraft'ın bu ölümle derin bir yara aldığı bilinmektedir.

1924 yılında Yahudi asıllı Sonia Heft Green ile evlenir -önceleri Yahudi karşıtı, ırkçı biri olarak tanımlanmaktaydı Lovecraft. Ancak 1927 yılında boşanırlar. Ardından Cleaveland'a taşınan Lovecraft, içinde yaşadığı patolojik yalnızlığın etkisiyle, öteden beri hayranlık beslediği 18. Yüzyıla gömülür, ya da sığınır.

Kadınlarla olduğu kadar, kentlerle de patolojik ilişkiler kurduğu görülür; "The Horror ot Red Hook" ve "He" adlı öyküleri Lovecraft'ın New York'a beslediği kini yansıtan anlatılardır.

"Lovecraft'ın öykülerini değerlendirirken, yaşamındaki tuhaflıkları göz önünde bulundurmak gerekir. Her şeyden önce, Lovecraft'ın bir çelişkiler yumağı olduğu anlaşılmalıdır. Gerçekten de, Lovecraft kadar kendisiyle çelişen bir başka insan kurgulamak, en usta edebiyatçı için bile, epey zor olsa gerek. Lovecraft'ın geçirdiği garip çocukluk deneyimi ve annesinin belli bir yaştan sonra kendisiyle tüm fiziksel teması kesmesi yazarı karşı cinse ve kısmen kendi cinsine karşı soğuk ve kontrollü davranmaya itmiştir... Yazdıklarında hem popüler bir hava, hem de zamansız ve boyutsuz bir dehşeti sergileyen edebi bir tavır sezilir... Üslubu dış dünyaya yabancı, kendi hayal dünyasının şiirsel ve korkutucu evreninde yaşayan fakir bir yirminci yüzyıl 'centilmenini' yansıtır. Korkularını asla açığa vurmayan, hep tutumlu bir tavırla sona saklayan, ama bir yandan da okuyucuyu imalarla iğnelemekten geri kalmayan Lovecraft, her ne kadar genelde, tarzını geliştirdikçe özellikle uzun öykülerinde, gizemli ve yavaş yavaş tüyler ürperticiliği açığa çıkan bir dehşeti yakalamayı ve okuyucularda bu ruh halini uyandırmayı başarmışsa da, sık sık kullandığı subjektif tanımlar yüzünden eleştirmenlerin saldırılarına uğramıştır." İthaki Yayınları'nca yayınlanan bir Lovecraft denemesi olan "Cthulhu'nun Çağrısı" adlı yapıtın önsözünde yer alan bu ifadeler Lovecraft'ın dünyasına az da olsa ışık tutmaktadır kuşkusuz.

Büyük oranda Poe'dan etkilenen Lovecraft mektuplarında bundan sık sık bahseder. "Poe benim kurgusal edebiyat tanrımdı. Poe beni tüm diğer korku yazarlarından daha fazla etkilediğinden, onun üslubundan birşeyler içermediği sürece hikayenin doğru başladığına inanmam." Başka bir mektubunda yer alan şu ifadeler de hayli ilginçtir; "Poe'nun konuları, dünyaya dair dehşet verici şeylerin ve insan psikolojisinin karanlık dönemeçlerinin sınırlı açılımlarında odaklanma eğiliminde olsa da, ciddiyet ve inandırıcılıkta Poe, Blackwood'u, hatta tüm diğer rakiplerini geride bırakmıştır. Yarattığı etki de daha güçlüdür; zira anlattığı şeyler başkalarının ulaşamayacağı insanüstü bir sanatsal nitelik taşır." Lovecraft'ın üstadına karşı gösterdiği saygıyı sonraki nesiller de Lovecraft'a karşı fazlasıyla sergilemiştir.

Bağırsak kanseri olmasına karşın son ana kadar tedaviyi reddeden Lovecraft nihayet ağır bir krizin ardından hastaneye yatırılır ve 15 Mart 1937'de ölür.

Bu ünlü yazarın iki öykü kitabı; "Cthulhu'nun Çağrısı" ve "Deliliğin Dağlarında" İthaki Yayınları'nca özenli bir çeviriyle Türkçe'ye kazandırılmıştır.

Cthulhu'nun Çağrısı; Çev. Dost Körpe, İthaki Yayınları; s. 229 (kitap yazara ait iki orijinal resimle zenginleştirilmiştir).

Deliliğin Dağlarında; Çev. Barış E. Alkım; İthaki Yayınları; s.155.

BİLİMKURGU'DA HÜMANİZM

Cüneyt Gültakın

Düşselliğe dayalı yazınsal kurguların önemi; kendimizi, çevremizi, nereden gelip nereye gittiğimizi daha iyi anlamamızı sağlamaktır. İnsanın bilinmeyenlerini ve insan yaşamının sorgulanmasını bu tür yapıtlarda bulma olasılığımız yüksektir çünkü.

Bilimkurgu nasıl olursa olsun, neyi anlatırsa anlatsın insan esasına dayanır. İyi bir bilimkurgu yapıtı insanı yüceltmek üzere kaleme alınmıştır. Günümüze dek bilimkurgu yazarlarının anlatmaya çalıştıklarının özünde insana yakışır bir Dünya gezegeni vardır. Bu amaçla bilimkurgu yazarları insanlığa yön vermeye çalışmış, bir biçimde geleceği etkilemişlerdir.

İnsanlığın bilimsel gelişimi, ahlaki olarak gelişimiyle de ilgilidir. Bilimkurgu için bu göz ardı edilemeyecek bir durumdur. Göz ardı edildiği sürece, yani insanlığın gelişiminin önünü açan önyargılardan arınmışlık ve gezegen içi her alanı kapsayan işbirliği anlayışının önünü kesen bir içerik taşıdığı sürece daha açığı, şiddeti överek genç beyinlere saldırganlık, ırk ayrımcılığı aşıladığı sürece ikinci sınıflıktan ve dar kitlelerden kendisini kurtaramayan bir bilimkurgu olarak kalacaktır. Bu yüzden iyi bilimkurgu özünden ve katıksız olarak hümanisttir.

Hümanizm Üzerine

Hümanizm, kuşkusuz önemli bir kavram; çünkü doğrudan insanla, insanlaşmayla ilgili. İnsancıllık, sözcüğüyle karşılanmış dilimizde. İnsanlaşma eylemlerinin tümü olarak da tanımlanabilir. İnsanlaşma kavramı, insanın temel hak ve özgürlüklerinden başlayıp kendi zenginliklerini öteki insanlara sunmasına dek uzayıp gidiyor.

Hümanizm, ortaya çıkışı incelendiğinde, bir düşünce akımıdır. Eski Yunan yapıtlarından her şeyin özgürce herkes tarafından düşünüldüğünün öğrenilmesi Avrupa'yı sarsar. Hümanist düşünürler başlıca iki tutum sergilerler: İlki, bütün dogmalardan kaçınma; ikincisi de araştırma ve deneme olur. Günümüzün siyasal ve bilimsel ortamlarının temelinde bu iki nitelik bulunur ki bugünümüzü hümanist düşüncelere borçlu olduğumuz gerçeği ortaya çıkar. Bu nedenle de hümanizme dudak bükenler hatta karşı çıkanlar, insanlık suçlarının da kapılarını aralamış olurlar.

Türkiye de kendi koşulları içinde hümanist düşünceyi geliştirecektir. Ülkemiz insanı kendi geçmişini önyargısız ve nesnel biçimde gözden geçirip insanımızın bütün duyuş ve düşünüşlerini ortaya koymak zorundadır. Zaten hümanizm, insanın kendini bulma, bilme çabasından başka bir şey değildir. Yeryüzü, gökyüzü, uzay nasıl araştırılmışsa insan da hümanistlerce öyle ele alınmış; nice zenginliklere rastlanılmıştır.

Hümanizm ve Edebiyat

Edebiyat aynasında, insanın insan olma savaşımı da yansımış durmuştur. Olması gereken insanlık durumlarını anlatan yapıtlar, ütopyalar yazılmıştır. Kendi çağının eksiklikleri karşısında ezilen yazarlar insanca bir gelecek yaratarak, zaman zaman fantastiğe de bulaşarak tepkilerini göstermişlerdir.

Ütopyalardan önce, Eski Yunan'da hümanist tutum; tragedya, destan ve öteki türlerde belli bir düzey tutturmuştu elbet. İçinde her şeyin olduğu gerçek bir düşünce evreni vardı bu yapıtlarda: doğa, insan, yaşam, ölüm, sanat, birey, toplum gibi. Daha sonra ütopyalar geldi. Mülkiyet ve dinin insanlaşma sürecini yok etmeye başladığı Avrupa'da Thomas Moore, ünlü 'Ütopia"sını yazdı. Özel mülkiyetin kaldırılmasıyla insanın kötülüklerden uzak kalacağını anlattı. Öteki ütopya yazarları da insanın önünü açmak için çabaladılar.

Bilimkurgunun Doğası

Tür olarak bilimkurgu, estetik düzeyde anlatacağı konularda bilimsel bir tutumu sezdirmek zorundadır. Bilimsel tutum, hümanist bir öz olduğundan, bilimkurgu, kendi doğasında hümanist özlerle donatılmıştır.

Araştırma ve deneye dayanan akılcı bir tutum, bilimkurgusal olay akışının da niteliğidir. Örneğin Stanislav Lem' in Aden adlı yapıtında, kahramanlar iniş yapmak zorunda kaldıkları gezegende varlıklarını sürdürmek, gezegeni tanımak ve oradan ayrılmak için söz konusu

tutumu sergilerler; kimi yerlerde önyargılarını sorgulayıp içinde bulundukları ortamı tam olarak algılamaya çalışırlar. Aden'de ve yazarın öteki yapıtlarında da akılcı ve eleştirel tutum, estetik yapıda güçlü bir işleyiş olarak varlığını duyurur.

Avrupa uyanışında nasıl hümanist yazarlar insanı keşfetme serüvenlerine atılmışsa bilimkurgu yazarları da aynı özle, aynı işi, gelecek perspektifinde yapmışlar ve yapmayı sürdürmektedirler. Köy içindeki, kent içindeki, ülke içindeki, dünya içindeki insanı betimleyen klasik yapıtlar dışındaki bilinmeyen insanı görünür kılma çabası düşsel ve özellikle bilimkurgusal yapıtlara düştü.

Dünya bilimkurgusu, Amerika ve Avrasya anakaralarında, 19. yüzyılda çağdaş anlamda roman türünün ortaya çıkmasından sonra, özellikle 20. yüzyılın ilk yarısında önemli bir gelişme gösterir. Amerika anakarasında, İkinci Dünya savaşının bitimine dek, hümanist bir bakış açısından çok erkek egemen ve Amerikan Rüyası çevresinde dönen telkinler veren yapıtların egemenliği görüldü. Altmışlı yılların rüzgarlarıyla ABD bilimkurgusu teknik ve içerik sıçramalar yaparak Avrasya anakarasının yüzyılın başında verdiği daha hümanist, daha eleştirel niteliği yakaladı.

Bilimkurgu için, hümanist bir olanaktır, diyebiliriz. Lucianos, Voltaire gibi yazarlar da bilimkurgusal yapıtlarında da eleştirel tutumlarını hümanist kaygılarla oluşturmuşlar, çağının akıl dışı ortamını kıyasıya yermişlerdir. Orhan Duru, Nostromo dergisinin ilk sayısındaki söyleşisinde, ",.. Boşuna hikaye yazmıyoruz. Bazı şeyleri değiştirmek istiyoruz toplumda... Bilimkurgu da bunu sağlayan türlerden biri bence." diyor. Yoksullar Geliyor adlı yapıtında bu yaklaşımını net biçimde görürüz. Kitapla aynı adı taşıyan öykünün sunuşu olarak verilen anlamlı "kalıntı" parçasını bir kez daha anımsayalım:

-Aç bir adama bugün bir balık verirseniz karnı doyar, ama ertesi gün gene açtır. Onun için en iyisi balık tutmayı öğretmektir. O zaman hiç aç kalmaz.

-İyi ama bugünkü dünyada balık tutanlar aç kalıyor. Biraz garip değil mi bu?

(Yirminci yüzyılda zengin kuzey ülkeleriyle yoksul güney ülkeleri devlet başkanları arasında yapılan anlamsız toplantıların tutanak kalıntılarından...)

İster ABD, ister Rus bilimkurgu yazarları olsun genel olarak ele alındıklarında, hepsinin de dünya zenginliğinin insan yaşamını iyileştirmede ve bilimsel gelişmeleri desteklemede kullanılmasını istediğini görürüz. Bütün dünyada farklı bakış açılarına sahip bilimkurgu yazarları insanın önünde duran toplumsal ve politik engelleri kıyasıya eleştirdiler. Çevre, cinsiyet, ırkçılık, çocuk, devlet gibi konularda yaşanan sorunları dile getirdiler.

Hümanizm, bir düşünüş olarak, bilimkurgu yapıtlarında da özü gereği kendiliğinden, doğal olarak belirir. ABD'de bir zenci ile beyazın birlikte rol aldığı ve hatta öpüştüğü ilk yapıtın Uzay Yolu dizisi olması buna bir örnektir. Karamsar bir gelecek tablosu çizen yapıtlar geleceğin kara olasılıklarına dikkat çekmek üzere yazılmışlardır. Cesur Yeni Dünya, 1984, Androidler Elektrikli Koyun Düşler mi? ve Fahrenheit 451 gibi yapıtlar bir uyarı olarak değerlendirilmelidir. Örneğin Ray Bradbury, Fahrenheit 451 adlı romanında okumanın yasaklandığı bir devri anlatır ve kitapların toplanarak yakılması oldukça sert bir uyarıdır günümüz dünyasına. Yapıtın beyaz perde uyarlamasında belleklerde iz bırakan sahneler de bunlar olmamış mıydı?

Hümanist tepkiler açısından ilginç bir örnek de E.T. filmidir. Senaryosunda hiçbir şiddet övgüsü bulunmayan, tersine insanın var olan yaşama biçiminde doğallaşan şiddete karşı bir anlatımla karşılaştığımız yapıt; sevgi, yardımlaşma üzerine kurulmuştur. Çocukça bir temizliği, sevgi ve dayanışmayı simgeleyen iyi niyetli uzaylı, yalnızca onu yok etmek üzere yola çıkanların gözünde çirkindir. Belki de uzaylının bu çirkin görüntüsü, dünyanın hayhuyuna kapılan, küçük düşünen insanların bir yansımasıydı.

Önyargılardan uzak oluşu, araştırma ve deneye açıklığı, insanın bilinmeyen yönlerine değinmeye çalışması, kısacası bilimkurgunun hümanist özü, kendisini bütün ana temalarda gösterir. Yıldız yolculukları, zaman, robot ve androidler, toplumsal sorunlar, tarih, bilgisayar gibi ana temalarda her zaman insanın eylemleri, insanca ve insanlık adınadır. Evrenin nimetlerinin insanca paylaşımı, insana yakışan toplumsal bir yaşam, insanın kendi değerlerini araştırması ve kendi yeteneklerinin sınırları, zorlaması gibi.

İnsana Karşı Bilimkurgu

Günümüzde bilimkurgunun özüne yönelik en ciddi tehdit, elbette ticari kaygılardır. Bu kaygının yapaylığı ayrı bir araştırma konusudur. Yazarın kaleme aldığı bilimkurgusal tümcelerin şiddete, erkek egemenliğine kaydırılması ya da özü bozularak şiddet deposuna dönüştürülen romanları sinema uyarlamaları bu durumun sonucudur. Böyle bir yaklaşıma karşı bütün bilimkurgu kesimlerinin duyarlı olması gerekir. Yazarı, okuru,yönetmeni, izleyicisi, çizen herkes hümanist bir bilinç geliştirmelidir. Tıpkı çevre bilinci gibi...

Sinemada iyi bilimkurgu, bilgisayar efektlerinin değil, insancıl değerlerin üzerinde yükselir. Yok etme, geleceğin teknik harikalarını kullansak da ilkel bir duygudur. Yok etme ve şiddet reklamlarının egemen olduğu bir bilimkurgu yapıtı, her şeye rağmen bir başarısızlık, bir çelişkiler anıtıdır. Kafası namlunun ucuna sıkışmış ya da kafası apış arasında olan bir insanlık bilimsel bir gelişme gösterebilir mi? Bu insanlık kendi güneş sistemini aşabilir mi?

İnsana karşı olan güçler, insanı yalnızca orta beynin

işlevi olan yeme, içme, seks ve şiddet kafesinde tutmak istiyorlar; çünkü büyük oranda maddi ve idari çıkarları var. Bunun için her şeyi kullanıyorlar: medyayı, din ve ulus duygularını, insan psikolojisini ve sonra bilimkurguyu da... Oysa bilimkurgunun, insanın orta beyninden daha yukarılarda bir yerde olduğunu bilmiyorlar. Gerçek, iyi bilimkurgu insandan yanadır, insanı savunur.

Bilimkurgu yapıtlarına karşı, toplumda yerleşen şiddet ve cinsel ayrımcılık önyargıları bilimkurgunun sanat olarak gelişmesine değil silah ve fuhuş ticaretine yaramaktadır; bu bilinen bir gerçek elbet, asıl sorun bu aşağılık oyunda kendimizi ne üreten ne de tüketen olarak kullandırmamaktır

Bir Tartışma Metni: Mor Gezegen

Bilimkurgunun salt edebiyat olmadığını söyleyenler sözü hemen sinemaya getirirler. (Sinemanın salt görüntü olmadığını, bir senaryoya dayandığını da biraz unutuyorlar.) Ama genel bir bakışla bilimkurgu, salt sinema da değildir; bir tiyatrodur da.

1974-1975 sezonunda Üsküdar Şehir Tiyatrosunda, AÇOK tarafından bir bilimkurgu oyunu olan 'Mor Gezegen" temsil edilmiş. Bir mevsim boyunca temsil edilen Mor Gezegen, 55 gösteride 13 500 küçük seyirciyi ağırlamış. Mor Gezegen' i Ümit Denizer yazmış, müziklerini Turgut Denizer yapmış, Cemal Ünlü de yönetmiş. AÇOK, Anadolu Çocuk Oyunları Kolu açılımında; Muhsin Ertuğrul, Haldun Taner gibi ustaların önerileriyle, az önce anılan adlarca 1973'te kurulmuş.

Mor Gezegen oyununun konusu, uzay çalışmalarına ayrılan paranın bir savurganlık olduğu ana düşüncesine dayanıyor. Oyun, ilk bakışta bilimkurgu hayranlarının soğuk bulacağı içerikte. Ama durum sandığınız gibi değil. O zamanlarda, ABD ve Sovyet Rusya arasındaki uzay yarışına eleştirel bir yaklaşım var yalnızca.

'Dünyamızda düzeltilmesi gereken açlık, hastalık, sömürü ve zulüm dururken gökyüzünde yeni dünyalar aramak, lükstür, insanlığa ihanettir." diyor ve bir tartışma başlatıyor AÇOK. Bazı büyüklerin bu düşünceyi katı bulduklarını da sözlerine ekliyorlar.

Gerçekten de bugüne dek yapılan uzay çalışmaları sürerken dünyanın birçok bölgesinde açlık, hastalık, sömürü ve zulüm vardı. Hala da var. İnsanın uzayda başarıdan başarıya koşması gibisinden sözler, bu yaklaşımdan sonra oldukça yavan, sahte kalmıyor mu sizce? Yoksa burjuva dünyamızda böyle bir hümanist açılıma yer yok mu; gönülsüzce dudak büküp geçilecek bir konu mu bu?

İnsanlık, birçok sorun ya da belli duruma karşın bilimsel ilerleyişini sürdürüyor. Her geçen gün bir aşama kaydediyor. Ama küresel, yani dünyamızla ilgili genel sorunlar, özellikle uzayla ilgili ilerleyişin karşısına dikildi bile. Bu konu da düşüncelerini Asimov da açıklıyor, seksenli yılların sonunda uzay mekiklerinin yola çıkışlarıyla gündeme gelen Mars yolculuğuyla ilgili bir yazısında: 'Her iki ülke (ABD ve Rusya), kaynaklarını ve uzmanlıklarını bir araya getirip Marsa gitmeyi ulusaldan çok dünya çapında bir proje olarak görseler bunun (astronot güvenliğinin) tehlikesi çok daha az olacaktır. Bu adım başka alanlarda da küresel düşünceyi güçlendirecektir; şu anda Dünyada karşı karşıya bulunduğumuz sorunlar küreseldir ve küresel çözüme gerek duyulmaktadır. Bu güç projenin böyle mutlu bir sonuca varması Marsın keşfinden bile daha büyük bir başarı olacaktır.'

Asimov'un yukarıdaki düşünceleri istisna değildir, örneğin Ay'da bir üs kurulmasıyla ilgili yazısında da uluslar arası çalışılmasını vurgular; uzayda uygarlığın kurulmasını, tek bir ulusun becerebileceği bir iş olarak görmez.

AÇOK, bilime ve uzay yolculuklarına değil, dönemin uzay yarışına karşıydı. Onlar, bilim ve uzayın insanlığın malı olduğunu, insan için var olduğunu elbet biliyorlardı; işin aslının "insanı yitirmemek" olduğunu düşünüyorlardı o kadar.

İnsanlık, insana karşı bir uygarlık ya da insana karşı genel bir ahlak geliştirecekse uzayda da bir adım öteye ilerleyemez. Yeryüzünde insanın değeri düşükse yeryüzünün yörüngelerinde de ancak casus uydular dolaşabilir. Yeryüzü olanakları, salt çokuluslu şirketlere, var olan durumu koruyarak, akıp gidecekse bilimkurgu da insanın karşısına şiddet ve korku olarak çıkmaya devam edecektir.

Sonuç Olarak

Hümanizm, insanın önyargısız ve bilimsel eylemlerle kendisini de keşfederek ilerlemesini hedefleyen bir düşünüştür. Hümanist akımın düşünceleri, yazınsal ve düşünsel alanda, ilk olarak fantastik yapıtlarla (Ütopya ve bilimkurgularla) sunuldu.

Bilimkurgusal yapıtlar, biçimsel ve anlamsal ortaya koyuluşlarıyla, özü gereği hümanisttir. Hümanist hedef ve ilkeler ile bilimkurgusal hedef ve ilkeler aynıdır. Belki de şiirden sonra insana en yakın estetik alan bilimkurgu evrenidir. Kalıcı, nitelikli ve çok satan bilimkurgu yapıtlarının ortak özellikleri insanı, insanca irdeleyip insanı yücelten eleştiriler taşımasıdır.

Olumsuz çıkarlar nedeniyle insana karşı duranlar birçok şey gibi bilimkurguyu da sömürmektedir. Elbette sorunun çözümü insanca bir tepkide gizlidir duyarlılık...

ATOM KARTOPU DEĞİLDİR !

Bülent Akkoç

Bu yazının amacı basında bilimkurgu ile ilgili olarak çıkan yazılarda yapılan yanlışları düzeltmektir. Bilimkurguyu seven ve ciddi bir şekilde ilgilenen arkadaşlarla yaptığım konuşmalar sonucunda böyle bir yazının yazılması gündeme geldi. Böylece basın dünyamızda zaman zaman ortaya çıkacak olan yanlışlar ATILGAN bilimkurgu dergisinde yer alacak yazılar sayesinde hem bu türü sevenlere doğru bilgileri aktaracak , hem de o yazıları yazanları bilgilendirecektir. Amacımız asla polemik yapmak değildir.

Bu sayıda ilk olarak ele alacağımız ve üzerinde en çok duracağımız yayın , genellikle aynı yazarın eleştirilerinin sıkça göründüğü "Cumhuriyet Kitap Dergisi" olacak. Bu dergide uzun bir süredir yalnızca Mustafa Yelkenli'nin yazıları yayımlandığı için sözü edilecek yazarda o olacaktır. Şimdi sıra ile yanlışları görelim;

30.7.1998 tarihli ve 441 no'lu Cumhuriyet Kitap Eki'ndeki "Bilimkurgu'nun Gezegenimizdeki Serüveni" başlıklı yazının altıncı sütununda Ay'a inen modülün adı "Lem" olarak geçmektedir. Doğrusu "Eagle" dır.Yine Ay'a inen ikinci astronot Edwin Aldrin'in adı da yanlışlıkla "Sam Aldrin" olarak yer almıştır.

Yazının son sütununda yer alan ".....Daha sonra Selma Mine'nin X-BİLİNMEYEN EVREN adlı dergisi 12 Eylül cuntası tarafından gerekçe gösterilmeden kapatılır. Dünyada ilk bilimkurgu ve bilim dergisi kapatma onuru bizde 12 Eylül yönetimine aittir. Ne kadar gururlansalar azdır. Bülent Habora "12 Eylülcülere 1000 soru" adlı kitabın 43 ve 44.sorularında -12 Eylül 1980'den hemen sonra X-BİLİNMEYEN EVREN adlı bir derginin basımı durduruldu mu,durdurulduysa neden ? - diye sorar. Nasıl bir yanıt verildi bilinmiyor....."

Şimdi bu hatalı soruyu ele alalım.İlk olarak X-BİLİNMEYEN bilimkurgu dergisinin yayınını 1981 Ekim ayına kadar sürdürdüğünü ben Sn.Mustafa Yelkenli'ye aylık bilimkurgu toplantılarımız esnasında en az üç kere söyledim. Ayrıca X-BİLİNMEYEN'in hangi zaman dilimleri arasına yayınlandığı ATILGAN bilimkurgu dergisinin birinci sayısında yer almıştır. Bunun dışında araştırma yapanlar Türkiye'deki kütüphanelerin bazılarında X-BİLİNMEYEN bilimkurgu dergilerini göreceklerdir.

Bülent Habora'nın sorusuna ise diyeceğim birşey yok. Adı üstünde çünkü,sadece bir soru.(Bu satırlar aracılığıyla bilimkurgu konusunda yazı yazmak isteyenlere ,Türkiye'de daha önceden yayınlanan bilimkurgu dergilerinin fotokopilerini temin edip okumalarını salık veririm.)

Aynı yazının son sütununun son paragrafında yer alan "Türkiye'de bilimkurgunun uzun süre çocuk versiyonundan öte gidememesi,kendi yazarlarını çıkartamaması entelektüel zenginliğin yeterince birikimden yoksun oluşuna ve sanayi toplumu olmamasında,yetmiş yıllık cumhuriyet tarihinde , üniversitelerde bilim yerine uydurma ve safsata tezlerle beyinleri köreltmesi yatıyor." sözüne yanıt verilmesini ise yine bu cumhuriyetin yetiştirdiği bilimadamlarına bırakıyorum.

3.9.1998 tarihli ve 446 no'lu Cumhuriyet Kitap Eki'ndeki "Geleceğin Ters Ütopik Kurgulanımı" başlıklı yazıyı ele alırsak şunlarla karşılaşıyoruz;

Tüm dünyanın saygı duyduğu ünlü bilimkurgu yazarı Isaac Asimov'u beğenmeyen, kapitalist bir dünyanın yazarı diye yeren Sn.Yelkenli yazının yer aldığı 15. sayfanın birinci sütununda "...Kan Damarlarında Yolculuk (Fantastik Voyage) ve Hedef Beyin (Destination Brain) adıyla çevrilen romanlarındaki bilime aykırılık göz ardı edilemez. Çünkü öyküye egemen olan ana tema küçültülmüş denizaltının insan damarlarına gönderilmesi üzerine kurgulanmış;ancak bilime aykırılığı tartışılmayan ve buna okuru ikna etmeye yönelik mantıklı bir açıklaması olmayan küçültülen aracın ağırlığının yok edilmediğidir. Tonlarca ağırlığı olan bu aracın öylece insan bedeninde kalmasının bilim dışılığı ortada. Çünkü küçültülen cisimler bilimsel olarak atomları sıkıştırıldığından kütlesinden ağırlık olarak hiçbirşey kaybetmezler. Asimov gibi bilim-

sel kariyerini her fırsatta öne çıkaran,ancak yazarlığını pek önemsemeyen birinin bu tür bilim dışılığı fırsatçı bir tavırla kullanmasını okur bir tarafa not etmeli. Çünkü bilime aykırı bir düşüncenin egemen olduğu bir yapıt sadece fantastik bir kitap olur, bilimkurgu değil.Kimbilir, belki bu yüzden yazar kitabına Fantastic Voyage adını koymuştur, bilimkurguyla farklılığını peşinen ortaya koyduğu için."

Günümüzde yazan bilimkurgu yazarları insanı küçültüp mikro dünyalarda maceraya göndermezler. Bu tür öyküler 1920-1930'lu yıllarda moda idi. Ama Asimov'un gerek "FANTASTIC VOYAGE" ve gerekse de "HEDEF BEYİN" de anlatmak istediği konu insan beyni. Yazar orda bilimkurgu'nun olanaklarını bir araç olarak kullanıyor.

Gelelim yazımızın başlığına da konu olan gerçek bir bilimsel hataya. Sn.Yelkenli yukarda aktarılan paragrafta sizlerinde okuduğunuz gibi "Çünkü küçültülen cisimler bilimsel olarak atomları sıkıştırıldığından kütlesinden ağırlık olarak hiçbirşey kaybetmezler." diyor. Kütle ve ağırlık konularına hiç girmeden "atomu sıkıştırma" konusuna gelelim.

"ATOM KARTOPU DEĞİLDİR!
ONU SIKIŞTIRAMAZSINIZ ! "

Lise düzeyinde eğitim alan biri bunu kesinlikle bilmelidir. (Bu arada bilimkurgu ile ilgilenen ve yazmak isteyenlere bir tavsiyem var. TUBİTAK tarafından yayınlanan Bilim ve Teknik dergisini çok iyi okuyun ve anlayın. Çünkü bilimsel bir temele dayanması gereken yapıtlar için bu gereklidir. Ama yok bunu yapmayı göze alamıyorsanız o zaman bilimkurgudan uzak durun. Çünkü onu anlayamayacaksınız ve o size bir masal gibi gelecektir.)

Bu konuda yayın yönetmenlerine de büyük bir sorumluluk düşmektedir.Özellikle "CUMHURİYET" gazetesinin ekinde bu tarz yazılarla karşılaşmak beni çok üzdü. Bu yazı Kitap Eki grubunun hemen yanında oturan ve uzun yıllardır çok başarılı bir şekilde "CUMHURİYET BİLİM TEKNİK" dergisini hazırlayan Sn.Orhan Bursalı tarafından görülseydi böyle hatalar olmayacaktı.

3.6.1999 tarihli ve 485 no'lu Cumhuriyet Kitap Eki'ndeki "Görevimiz:Uzay Boşluğu" başlıklı yazının ilk sütununda şöyle bir cümleye rastlıyoruz."..... Koyun kopyalamayla yeni bir sürece giren bu deneyler sonucunda 1997 yılında fare gövdesinden insan kulağı yetiştirildi. Laboratuvarda kalp,böbrek,damar,sinir,kıkırdak yetiştirmeye kadar vardı. Ve nihayet 1998 yılında insan kopyalamanın önünde hiçbir engel kalmadığı açıklandı."

Burada insanın aklına hemen sanki bir tarlada yetiştirilen sebze misali,fare gövdesinden yetiştirilen insan kulağı geliyor. Yok böyle birşey. Yapılan deneyler laboratuvarda polimer kalıplar kullanılarak canlı doku üretilmesiyle yapay organlar oluşturmaktır. Bu başarıldıktan sonra bu yapay organların insana aktarımında ortaya çıkabilecek enfeksiyonların önüne geçebilmek için deney hayvanlarında denenmesi gerekti. Yani insana takılacak olan kulak fare gövdesine aşılanıp çevredeki dokularla kaynaşması izlendi.

Yine aynı sütunda "Ira Levin'in dudak bükülerek okunan Vahşet Çocukları adlı romanı 2000'e iki kala bilimkurgu romanı olmaktan çıktı,gerçek oldu." yazmakta. Adı geçen romanda sözü edilen klonlama sistemi ile üretilen çocukların Hitler'in ailesine benzer ailelerin yanında yetiştirilerek Hitler'in bir benzerinin elde edilmeye çalışılması anlatılır. Bu da kolay kolay gerçekleşeceğe benzer bir olay değildir. Çünkü bir insan salt hücreler topluluğu değildir. Kişi yaşadığı zaman ve mekana uygun olarak kendi iç yapısını yani kişiliğini oluşturmaktadır. Ayrıca olaya birde bilimsel yönden bakalım. Kuzu Dolly'den sonra bilimadamları verici hayvanın hücre çekirdeğinin DNA'sı ile aktarıldığı ovumun (yumurta) sitoplazmasının mitokondrilerindeki DNA aynı olmadığı için ortaya çıkan yavru vericiye özdeş bir yavru olamıyor. (Bu nedenle deneysel tıp şimdi embriyonal bölmeyi uyguluyor) Ayrıca bir başka olayda doğan yavrunun aslında yaşlı oluşu. Şöyleki doğan yavrunun hücrelerindeki kromozomların uçlarındaki telomerlerin kısaldığı anlaşıldı. (Telomerler kısaldıkça birey yaşlanır.)

Aynı sütuna devam edersek "Ancak sorun bu kadarla sınırlı değil. Bilimkurgu uçuk ve gerçekleşmesi olanaksız öngörülerinin gerçekleşmesiyle sınırlanmaz." cümleleriyle karşılaşıyoruz. Bu cümleninde dikkatle okunursa manasızlığı kendiliğinden görünüyor. Çünkü uçuk ve gerçekleşmesi olanaksız öngörülerin gerçekleşemeyeceği kelimenin kendi taşıdığı anlamdan da belli. Tıpkı atomları kartopu gibi sıkıştırmanın mümkün olmadığı gibi. Bu nedenle olamayacağı bilimsel olarak zaten belli olan şeyler yukardaki cümlede yazılanın aksine gerçekleşemezler.

Aslında elimde daha başka yazılarda var. Ama orda yer alan dil hataları ve kitap özetlerinin içeriğine girip polemiğe düşmek istemediğim için yazıya burda son verirken sizleri aydınlattığımı sanıyorum.

Başka basın-yayın organlarında da gördüğüm her hatayı yine bu satırlar aracılığıyla düzelteceğim.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Bilimkurgu

Bülent AKKOÇ

Bilimkurgunun doğum tarihi 5 Nisan 1926 olarak kabul edilir. Tabii ki bu tarihe kadar bilimkurgu konusunda basılan birçok eser olmuştu ama o zamana kadar verilen eserler bu türü temsil eden bilimkurgu terimiyle adlandırılmamıştı. Ütopik edebiyat ile fantastik seyahat öyküleri arasında sayılıyordu.

Bazıları bilimkurguyu Gılgamış efsanesine,Plato'nun Politeia'sı,Thomas Morus'un Ütopyası,Bacon'un ve Campanella'nın eserlerine ya da Mary W. Shelley'in Frankenstein'ına bağlarlar.

Ütopik ve fantastik öyküler aslında her zaman olagelmiştir. İnsanlığın başlangıcı kadar eskidir. Ama eğer günümüze dönersek modern bilimkurguyu tanıtan iki kişi görürüz. Jules Verne ve H.G.Wells. Eserlerinde geleceğe ait olan öngörüler ve bilimkurgu olarak adlandırılabilecek olan ve bu tür için gereken impulsları vermişlerdir.

Her iki yazarın etkisiyle A.B.D'li yazarlar bu edebi türün gelişmesine karar vermişlerdir.

Ama bu yol açılmasına rağmen ilk başlarda konuyu tarif edebilecek bir terim ortada yoktu. "Science Fiction" kavramı çok geç ortaya çıkmıştır. 1920'li yılların sonlarına doğru. Bu terimin ilk tanıtımı da "Amazing Stories" dergisinin yayını ile olmuştur.

Amazing Stories salt bilimkurgu içeriğiyle pazara çıkan ilk dergi oldu. Aslında bu şaşırtıcı olmamalıydı. Çünkü daha önceden geçen onyıllar içinde böyle bir eğilimin ortaya çıktığı gözleniyordu. Bu konuda şunlarda etken olmuştur; Birincisi ünlü yazarlar geçen 19.yüzyılın ardından bilim ve tekniğin etkisiyle teknik fikir ve temaları daha da güçlendirerek kendi eserlerine yansıttılar. Bir başka etkende kişilerdeki okuma isteğini arttırabilmek için seri olarak yayınlanan ucuz eserler olmuştur. "Dime Novel" (Kuruş Roman) ve "Pulp" (Büyük ebatlı harcıalem dergi) insanlara her türe ait ucuz uzmanlaşmış yayın yapabilme imkanı sağladı.

Bilimkurgu'nun A.B.D.deki modeli ve öncüsü E.A.Poe'nun bazı öyküleri 1838'de yayınlanan ve zaman yolculuğunu işleyen "A Connecticut Yankee in King Arthur's Court" sayılır

Henry Rider Hoggard 1887'de " She " adlı romanını yazdı.

Jack London aslında büyük bir macera romanları yazarıydı. Bilimkurgu'da da kısmen bu eserleriyle görüldü. Bunlardan biri 1907 yılında yayınlanan "THE IRON HEEL" geleceğe ait totaliter bir kentten sözeder.

1915'de yayınlanan "THE SCARLET PLAQUE" adlı eserde de tüm dünyayı etkileyen bir salgından söz ederki bu temada ilerde bilimkurgu edebiyatında tüm yazarlar tarafından sıkça yinelenecektir.

Sir Arthur Conan Doyle "Sherlock Holmes" öykülerinin yanısıra bazı bilimkurgu yapıtları da vermiştir. 1912 yılında yayınlanan "THE LOST WORLD" adlı eserinde egzantik profesör "Challenger" tipini görürüz ki zaman içersinde bu da bir klişe karakter olur.

1880'li yıllardan sonra ucuz roman ve pulp türü dergilerde yer alan bilimkurgu daha sonra gençlere hitap eden dergilere (Örneğin Frank Reade jr.-serileri) daha sonra da yetişkin alıcılara hitap eden pulp dergilerine kaydı.

Bunda en önemli rolü New York'lu pulp dergi kralı Frank Munsey oynadı. ARGOSY, ALL-STORY, BLUE BOOK ve SCRAP BOOK adlı dergilerde macera öyküleri ilk sıraya yükseldi. Zamanla bilimkurgunun payı bu dergilerde artınca Munsey onyıl sonra tüm bu öyküleri romanlar halinde basarak gerçek bir bilimkurgu yayınına başlamış oldu.

M.P.Shiel,George Allan England ve Garrett P.Serviss gibi yazarlar "A COLUMBUS OF SPACE (ALL-STORY Dergisi 1909)" ve " SECOND DELUGE (CAVALIER,1911)" gibi türün klasikleri sayılan eserlerini verdiler.

1911 yılında tanınmamış bir yazarın ALL-STORY'de yayınlanan tamamlanmamış romanı "DEJAH THORIS,MARTIAN PRINCESS" yeni bir yazarın keşfini haber veriyordu. Okurların beğenileri sonucu yazdıkları yazarı milyoner yaptı. Bu Edgar Rice Burroughs'tan başkası değildi. Aynı yıl yayınlanan "TARZAN OF THE APES" yazarı ve kahramanını dünya çapında bir üne kavuşturdu.

Burroughs'un " Mars ve Venüs Öyküleri" nispeten az tanınmasına ve gerçek bilimkurgu kabul edilmemesine rağmen pulplarda yer alan bu türü ikiye ayırdı.

Bilimkurgu yirmili yılların başlarına kadar ALL-STORY ve ARGOSY dergilerinde yayınlanıyordu. 1917 yılında ALL-STORY Burroughs'u rakip kabul eden bir yazarı Abe Marrit'I tanıttı.

"THE MOON POOL" ve "THE SHIP OF ISHTAR" romanları bilimkurgu ve fantastik diye ayrım getiren iki eserdir.

1919 yılında Ray Cummings bir gazetede "THE GIRL IN THE GOLDEN ATOM" adlı eserini yayınladı. 1921 yılında ise Homer Eon FLINT'in ve Austin HALL'ın paralel dünyalar ile ilgili "THE BLIND SPOT" adlı eseri yayınlandı.

ARGOSY dergisi 1919 yılında William Fitzgerald JENKINS'I okurlarına tanıttı. Genellikle kullandığı takma ad olan Murray LEINSTER ile tanınan yazar bilimkurgunun usta yazarlarından biri oldu ve bugüne dek birçok roman ve öyküye imza attı.

Yukarda değinilen tüm eserlerin ortak bir adı yoktu. Macera,Aşk ve Dedektif öyküleri arasında sıkışıp duruyorlardı ve bu durumun derhal değişmesi gerekiyordu.

HUGO GERNSBACK VE EDEBİ BİR TÜR OLARAK BİLİMKURGU

5 Nisan 1926'da Hugo GERNSBACK 150.000 baskı ile " AMAZING STORIES " dünyanın ilk bilimkurgu dergisi olarak yayınlamaya başladı. Derginin alt başlığı da şöyleydi. "THE MAGAZINE OF SCIENCETIFICTION"

Aslında Gernsback 1924'te "Scientifiction" başlığıyla bir dergi çıkararak bunu denemişti. Ama 25.000 abonelik bir okur kitlesi yeterli bulunmamış ve bu plan tutmamıştı. Kuru bir başlık çekici bir güç sağlayamıyordu. Bu nedenle Hugo Gernsback "AMAZING STORIES (İnanılmaz Öyküler)" adını koydu bu yeni dergiye ve aynı zamanda derginin içeriğinide belirledi. Öyküler kelimenin tam anlamıyla okurları düşünceye sevkedip şaşırtacak arka planda bir bilimsellik bulunacak ve öyküler orijinal olacaktı.

1884 yılında doğan Hugo Gernsback (Doğumu Gernsbach) 1904 yılında A.B.D.ne geldi. Babası Lüksemburg'lu bir şarap toptancısı idi. Gençliğinde bilim ve teknikle ilgilenen Gernsback aslında bir mucitti. Kendiliğinden yeni bir tip pil keşfetmişti. Fransa ve Almanya'da ki patent başvuruları kabul edilmeyince bu kez A.B.D.'de denedi şansını. Ama geliştirdiği pil seri imalata uygun değildi. Buna karşılık radyo cihazı satan bir işyerinde kendi konstrüksiyonu olan radyo cihazlarını satma imkanı buldu.

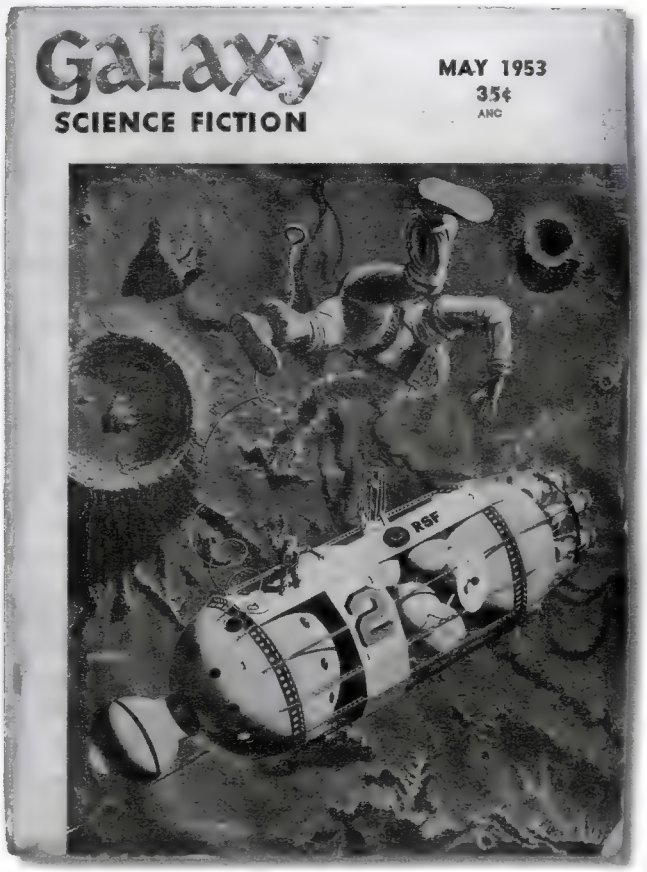

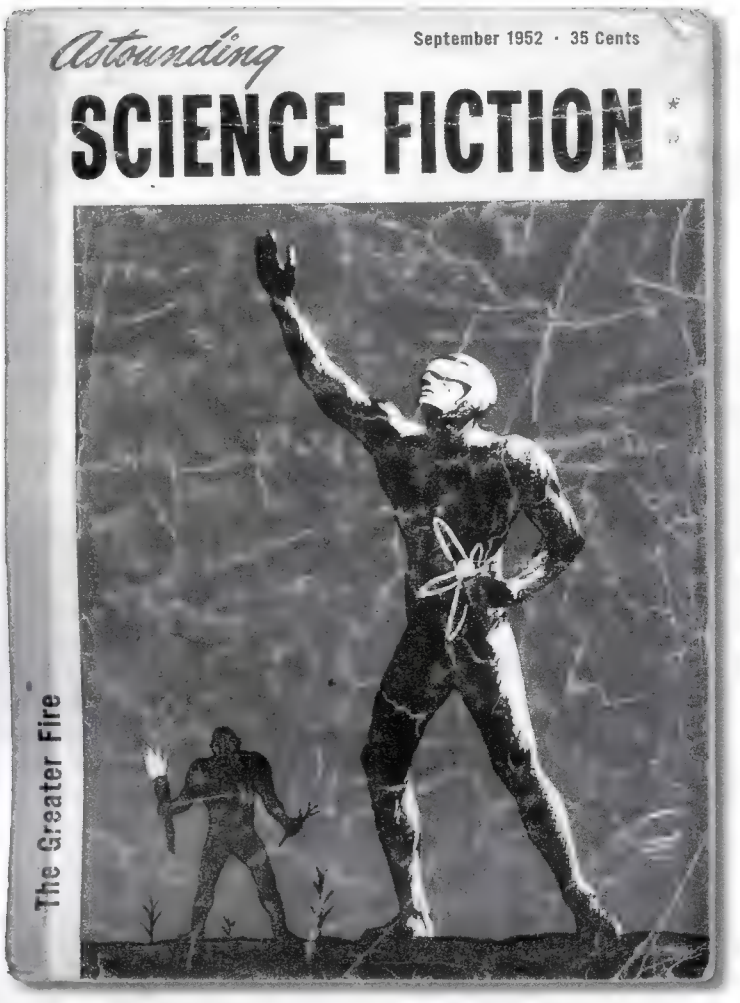

Gernsback aynı zamanda dergi çıkarmaya da başladı. Önce bir radyo kataloğu daha sonrada 1908'den itibaren "MODERN ELECTRICS" adlı bir radyo dergisi yayınlamaya başladı. 1911 yılında "MODERN ELECTRICS" dergisinde kendi kaleminden bir tefrika roman "Ralph 124C 41+ " yayınlanmaya başladı. 2660 yıllarında bir süper adamın çevresinde geçen bu modern bilimkurgu'nun şaşırtıcı romanında Gernsback sanki bir peygamber gibi teknik yeniliklerin insanoğluna neler getireceğini görüyor ve ortaya koyuyordu. Gernsback telsizi, televizyonu, mikrofilmi, satış otomatlarını, sentetik kumaşları v.b. önceden haber veriyordu. Ama bunların en büyüleyicisi keşfinden otuz yıl önce radar prensiplerinin çizimi oldu.

Sonraki yıllarda Gernsback kendini yeniden popüler bilimsel dergi yayınına verdi. 1912 yılında "ELECTRICAL EXPERIMENTER" ve 1920 yılında da "SCIENCE AND INVENTION" yayınlandı. Bu dergileri okuyucular için daha çekici bir hale getirebilmek için makalelelerin yanısıra gerilimli romanlar ve öykülerle de derginin içeriğini hafifletti. Bu roman ve öykülerde başka dergilerde isim yapmış yazarlardan temin etti. Böylece daha sonra bilimkurgu olarak adlandırılacak olan türe ait malzemeleri çeşitli yazarlardan toplamaya başlamış oldu.

1923 Ağustosunda "SCIENCE AND INVENTION" dergisi salt bilimkurgu içeren özel bir sayı olarak çıktı. "AMAZING STORIES"in yolu açılmıştı.

"AMAZING STORIES"in ilk sayısında eski ustaların (Verne,Wells,Poe) klasik eserleri bol bol yer almıştı. Bunlara ilaveten genç yazarların yeni öyküleri de vardı. Kapak resimleri için sanatçı Frank R.Paul ile anlaştı. Onun çok renkli uçaklarını, çok katmanlı geleceğin kentlerini çok beğeniyordu. Ayrıca iyi bir kapağın dergiyi sattırabileceğini de çok iyi biliyordu. Bu konuda başarıya erişti. Baskılar iadesiz satılıyordu. Gernsback dergiyi aylıktan iki haftalığa çevirmek yerine hemen bir başka dergi yayınlamaya başladı. "AMAZING ANNUAL" adını taşıyan bu dergi daha sonra "AMAZING QUARTERLY" adını aldı ve o da tıpkı "AMAZING STORIES" gibi kendi benzeri dergilerin önüne geçti.

Zamanla benzer dergiler ortadan kayboldu ve "scientifiction" belirli bir yazar grubu çevresinde yazılan bir uğraş oldu. Bu yazarlar David H.Keller,Stanton A.Coblentz, Hal Vincent, Miles J.Breuer, R.F.Starzl, Jack Williamson ve Edmond Hamilton'du ve her iki ayda bir yazıları yayınlanıyordu. Gernsback özellikle eğer varsa yazarlarının bilimsel etiketlerini adlarının hemen ardından ekliyordu. 1928 yılının Ağustos ayında Ph.D. E.E.Smith "AMAZING STORIES"in kapağında göründü. "THE SKYLARK OF SPACE" tefrika romanı bilimkurguseverler arasına bir bomba gibi düştü. Edebiyatta Güneş sistemi ilk kez terkediliyor ve tüm evren Dünya'lı kahramanların oyun alanı haline geliyordu. Aynı sayıda ayrıca bir de "ARMAGEDDON-2419 A.D." adlı bir öykü bulunuyordu.Bu öykü daha sonra "Buck Rogers Çizgi Romanı" olarak ünlenecekti.

1929'ların başlarında Gernsback hatırı sayılır bir dergi imparatoru olmuştu. Rakiplerin rekabeti onu rahatsız edince "AMAZING STORIES"i sattı. Ama birkaç ay sonra yorulmak bilmeyen bir savaşçı gibi yeniden "SCİENCE WONDER STORIES"le ortaya çıktı. İlk sayısında "Science Fiction" terimini kullanıyordu. Kısa bir süre sonra "AIR WONDER STORIES", "SCIENTIFIC DETECTIVE MONTHLY" ve "SCIENCE WONDER QUARTERLY" yayınlandı ama 1930'da hepsi yeniden "SCIENCE WONDER STORIES" adı altında yaşayacaklardı. Ama genellikle "WONDER STORIES" diye tanınacaktır.

Yirmili yıllarda nereye bakılırsa bakılsın bilimkurgu'da daima Hugo Gernsback'ın adına rastlanılıyordu. O zamanlarda yayınlanan dergilerin aslan payını kendi dergileri alıyordu. "AMAZING STORIES"in satılışına ka-

dar "WEIRD TALES" dergisinin dışındaki hiçbir dergi onu korkutamıyordu. "WEIRD TALES" 1923 yılında yayınlanmaya başlamış ve ara sıra bilimkurgu öykülerine yer veren bir dergiydi. Yayıncısı kuşkusuz başka bir okur kitlesini yakalamak için bilimkurguyu bir yan tür olarak tutuyordu. "WEIRD TALES" korku uzmanı H.P.Lovecraft ve "Heroic Fantasy" ya da "SWORD AND SORCERY" türüne ait özellikle de "Conan" ın yaratıcısı Robert E.Howard yeralıyordu. Hugo Gernsback hala rakipsizdi.

BİLİMKURGU'NUN ALTIN ÇAĞI...
- ASTOUNDING BİLİMKURGU DERGİSİ -

Otuzlu yılların başında bilimkurgu pazarındaki durum güçlü bir şekilde değişti. Hugo Gernsback'ın "WONDER STORIES" yanısıra daha önce onun tarafından "Teck Publication" a satılan "AMAZING STORIES" in yanında birde Clayton'da ortaya çıkan "ASTOUNDING STORIES" vardı. Bilimkurgu'daki pazar payının en büyüğünü kapmak için yapılacak büyük kavgadan önce "WONDER STORIES" ve "AMAZING" "Çarşaf Format" tabir edilen büyük boy olarak yayınlanıyorlardı. Dünyadaki ekonomik kriz herkesi ekonomik tedbirler almaya yöneltince günümüzde kullanılan dergi formatlarına dönülmüş oldu. Bu arada "ASTOUNDING" in yayıncısı zaten yayının başından beri aynı formatta yayın yapıyordu. Ayrıca derginin fiyatı her iki derginin fiyatından da düşüktü. Ama asıl başarı birçok yazarın "ASTOUNDING"i tercih etmesi ve yeni başlayanların asla "AMAZING STORIES" ya da "WONDER STORIES" te başlangıç yapmak istememeleriydi.

Gernsback'ın dergilerindeki bilimkurgu öyküleri yeniden basılan klasiklere göre nispeten iddialı idi. Bilimsel yenilikler her öykünün orta noktasını temsil ediyorlardı. Teknik hinlikler ve harika yolculuklar, keşifler alanı oluşturuyorlardı. Daha sonra ise bir şablonla belirlenmiş olan klişe karakterler çılgın profesör, sarışın kız ve yardımcısından oluşuyordu.

Genellikle birçok öyküde az ya da çok miktarda gelecekte ya da uzayda geçen A.B.D. Vahşi Batı yaşamı yer alıyordu.

İlk kez F.Orlin Tremaine 1934 yılında "ASTOUNDING" in başına geçince öykü satınalma yapısını değiştirdi. Öykülerdeki fikirlerin orjinalliğinin gücüne göre seçti. E.E.Smith'in stiline uygun öykü ve romanlar tüm bilimkurgu'yu oldukça üst bir noktaya taşıdı. O günlerde "ASTOUNDING" dergisinin star yıldızı John W.Campbell di. Kendi adı ile space opera'lar ve Don A.Stuart takma adıyla da sosyolojik temelli bilimkurgular yazıyordu. E.E.Smith'in ciddi rekabetinin büyüklüğünü enselerinde duyuyorlardı.

Aynı yıl "WONDER STORIES" ın 17 yaşındaki yeni editörü Charles D.Hornig yeni bir yazardan, Stanley G.Weinbaum'dan bir öykü satın aldı. "A MARTIAN ODYSSEY" yeni bilimkurgu'nun hemen prototipi oldu. Dünyadışı zeki yaşam ilk kez insanoğlundan daha zeki ve aynı zamanda yine ilk kez sempatik tasvir ediliyordu. Weinbaum'un gösterişli buluş zenginliğinden bugüne kalan yine "A MARTIAN ODYSSEY" yapısıdır. Hala iyi bilimkurgu öyküleri için geçerlidir. Weinbaum maalesef 1935 yılında henüz kariyerinin daha 15.ayında gırtlak kanserinden öldü.

Gernsback'tan sonra dergisi 1936'da Standard Magazin'e satıldı ve birkaç yıl "THRILLING WONDER STORIES" adıyla yayınlandı. Bu sırada ASTOUNDING"in patronu devrede idi. 1937 yılında Tremaine editörlüğü John W.Campbell'e terketti. Campbell yazarlık kariyerini 1938 yılında "WHO GOES THERE" ile noktalamıştır. Onunla birlikte 1939 yılından itibaren yalnızca "ASTOUNDING" dergisine bağlı olarak bilimkurgunun altın çağı başlamış oldu. Bunda rol oynayan iki olaydan biri üç yıl kadar önce ASTOUNDING tarafından keşfedilen E.F.Russel,Lester Del Rey,Spraque de Camp ve yeniden aktif hale getirilen Clifford D.Simak'tır. İkincisi ise sonradan çok ünlü olacak olan bazı yazarların ilk öykülerinin yayınlanmasıydı. Bunlar A.E.van Vogt,Theodore Sturgeon, Robert Heinlein, Isaac Asimov'dur. Yalnız Asimov ilk öyküsünü aynı yıl "AMAZING STORIES" için yazdı. İkinci ve diğer öykülerini yalnızca Campbell için yazmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın en kötü zamanlarında bilimkurgu en önemli zamanını yaşadı. Bir yıl sonra daha sonradan bilimkurgu'nun en ünlü eserleri arasında sayılacak olan eserler yayınlanmaya başladı. "ASTOUNDING" in hemen hemen her sayısında bu hit olacak romanlar tefrika edildi ya da yayınlandı.

"SLAN", "ORPHANS OF THE SKY", "FOUNDATION-TRILOGY", "CITY",Smith'in eseri "LENSMEN-CYCLE ", Isaac ASIMOV'un "NIGHTFALL" ve robot öyküleri, Sturgeon'un "MICROCOSMIC GOD", A.E.van VOGT'un "BLACK DESTROYER" ve "THE WORLD OF A" gibi. Bu liste daha da uzatılabilir.

Bu arada A.Bester, H.Clement ve F.Leiber gibi yazarlarda eserlerini kardeş dergilere örneğin "UNKNOWN" a verdiler. H.Kuttner en güzel eserlerini "ASTOUNDING" te verdi.

Bilimkurgu daha iyi ve inanılır oldu. Campbell yazarlardan hipotezler tükenince öyküyü daha gerçekçi bir şekilde tasarlanmasını ve kişilerin günlük yaşamda karşılaşılabilir olmasını istedi. O bir öykünün 25.yüzyıl'daki bir dergide bile yayınlanabilir olmasını istiyordu.

Bilimkurgu gerçekçi bir noktaya gelince yazarlar yeni konular bulmaya yöneldiler. Artık yalnız tabii bilimler değil bu kez ruhsal yapılara da el attılar. Yeni ortaya çıkan problemlere yöneldiler. Bunlardan bir tanesi Atom Bombasıydı. 1944 Mart ayında Cleve Cartmill "DEADLINE" adlı öyküyü yazdı. Yapımı ve fonksiyonları bombanın aynısıydı. Campbell ve Cartmill CIA merkezinde hesap verip çıktıktan birkaç ay sonra Nevada çölünde test de-

nemesi yapıldı.

Ama asıl bomba bilimkurgu camiasına düştü. Tüm Dünya 6 Ağustos 1945 felaketini yaşadıktan sonra "ASTOUNDING" okur mektupları sayfası büyük ilgi gördü ve bu konu çok işlendi. Bir okur artık Ay'a 1960 dan önce gidileceğini söylerken Campbell 1955'te "ASTOUNDING" in Ay'da satılacağını iddia ediyordu.

"ASTOUNDING" in 1939'a dek yükselişi bilimkurgu'daki ilk patlamaydı. Birkaç ay içinde dergilerin sayısında bir patlama oldu ve dergiler üç misline çıktı. Tabii bu arada sayfaları doldurmak için birçok değersiz şeylerde yayınlandı. Bu konuda bir yayıncının, Leo Margulies'in şu sözü ünlü olmuştur. "Biz iyi öyküler değil, Çarşamba gününe yetişecek öyküler istiyorduk." Ama genel olarak nitelikteki yükselişte gözden kaçmıyordu. Birbiri ardısıra bilimsel yeniliklerin öngörüleri ortaya konuyordu. Arthur.C.Clarke uydulardan bahsetti. Heinlein "WALDO" adlı eserinde radyoaktif maddeleri tutmaya yarayan bir mekanik koldan bahsetti ve bu gerçekleşti.

Böylece yavaş yavaş bilimkurgu kötü imajını kaybetti ve kötü eserlerde rastlanan evrenin derinliklerinden gelen patlak gözlü canavarın kısa elbiseli güzel kızı sümükümsü sıvılar damlayan dokungaçlarıyla kavraması da tarihe karışmış oldu.

Normal vatandaşların gözünde ise bilimkurgu bir tahmin ya da öngörüde bulunma edebiyatı gibi bir şeydi.

BİLİMKURGU DERGİLERİNİN ALTIN ÇAĞI

"ASTOUNDING" bilimkurgu alanındaki önderlik pozisyonunu 1950'ye dek sürdürdü. Bu zaman zarfında pazarda bazı değişiklikler oldu. Savaştan sonra ortaya çıkan kağıt buhranı birçok pulp dergiyi ortadan kaldırdı. 1939 yılında 14 bilimkurgu dergisi varken 1946 yılında ancak 6 tane kalmıştı. Acil durum şartları yayıncıları yeni küçük dergi ebatlarına yöneltti. Böylece Pulp'ler ortadan kalktı.

1940'lı yıllarda bilimkurgu'da bir başka ebadın yayıldığı görüldü. İlk olarak büyük adetlerde cep kitapları yayınlandı. Groff Conklin'in "THE BEST OF SCIENCE FICTION" ve Healy/Mc Comas'ın "ADVENTURES IN SPACE AND TIME" antolojileri 1946 da best seller oldular. Ve gelecekteki gelişmeye öncülük ettiler. Ama dergiler hala önemliydi.

1949'un sonunda "Mercury Press" "FANTASY AND SCIENCE FICTION" dergisiyle pazara girdi. Editör Anthony Boucher'di. "World Editions" 1950 yılında "GALAXY" ile onu takip etti. "GALAXY" nin editörü ise Horace L.Gold idi. Her iki editörde kendi yayınlarını edebi bir dergi haline getirebilmek için Campbell'in on yıl önce izlediği yolu izleyip yazarlarının eserlerindeki fikir zenginliğine değer verdiler. O zaman "ASTOUNDING" te yayınlanan eserlerin çoğu daha da bilimsel olunca rakipleri de aynı yolu izlediler. Böylece on yıl boyunca bilimkurgu'un en iyi örnekleri bu üç dergide yayınlandı.

Böylece eski "ASTOUNDING" yazarları için yeni bir pazar açılmış oldu. Yeni yayınevleri daha iyi ücret ödüyor ve daha çok yayın yapıyorlardı. "GALAXY" nin içinde bazı bilimkurgu klasikleri yayınlandı. Örneğin Pohl/Kornbluth'un "THE SPACE MERCHANTS", A.Bester'in "THE DEMOLISHED MAN", Bradbury'nin "THE FIREMAN" gibi. Tabii ki rakibi "MAGAZINE OF FANTASY AND SCIENCE FICTION" da da diğer yazarların eserleri yer aldı. Örneğin Heinlein'in romanları tefrika edildi. W.Miller jr.ın "A CANTICLE FOR LEIBOWITZ" eseri ve tabi birçok iyi öykü.

Onyıl sonra artık Fizik, Kimya ve Astronomi gibi bilimdallarından örnekler veren "Hard SF" yavaşça yerini "hafif" olana bıraktı. Böylece eğilim yön değiştirmiş oldu. Din, Felsefe, Biyoloji ve tüm bunların önünde yer alan sosyoloji temelli eserler yazılmaya başlandı. Bradbury, Pohl, Kornbluth, Miller, Dick ve Sheckley gibi yeni yazarlar kısmen sosyal kritik yapan eserler vererek bu alana damgalarını vurdular.

Ama bilimkurgu'da ki genişleyen bu hacmi başarılı bu üç derginin yarattığını söylemek oldukça güçtür. Çünkü yalnız 1950 yılında 10 yeni bilimkurgu dergisi pazara çıkmıştır. 1953 yılında okurlar 33 değişik bilimkurgu dergisi arasından bir seçme yappmak zorundaydılar.

Bilimkurgu ikinci en yüksek konjonktürüne girmişti.

Bu noktaya nasıl gelindiğini açıklamak oldukça güçtür. Ama şurası kesindir ki bu patlama salt edebiyatla sınırlandırılamaz. Hollywood da türün bu derece güçlenmesinde rol oynamıştır. Filmler ve TV serileri bilimkurguyu popülerleştirmiştir. Başlangıç noktası olarak George Palls'ın 1951 yılında gösterilen "DESTINATION MOON" filmi sayılabilir. Bu başarılı filmin benzerlerinden bir sürüsü daha sonra çekilmiştir ve böylece UFO hastalığı en yüksek noktaya erişmiştir. Kore savaşının genişlemesi ve sokaktaki adamın A.B.D'nin komünistler tarafından işgal edileceği fikrinin bilinçaltında yarattığı korku akıllı film yapımcıları tarafından kullanılmış ve canavar-istila filmleriyle büyük gelir getiren bir meta haline dönüştürülmüştür. (Tabii soğuk savaş dönemindeki gerçek rakipler uzaydan gelen iğrenç yaratıklara dönüştürülerek)

Şaşırtıcı bir şekilde artan ilgiden dolayı bilimkurgu güçlendi. Ayrıca konunun bir başka yönüde bilimkurguyu seven fanların bir çeşit getto içinde kalmalarıydı. Kim bu türle fazla ilgilenirse başkaları tarafından uçuk-kaçık görünüyordu. Okurların içinde konuyla fazla ilgilenenler klüpler halinde toplanmaya başladılar. Aslında daha 1930'lu yıllarda bile ilk gruplar kurulmuşlardı. Okurlar, yazarlar ve yayıncıların anlaşarak yaptıkları yıllık buluşma toplantıları daha sonra "CON" lara dönüştü (Convention). Bilimkurgu edebiyatının seviyesini daha da arttırabilmek için fanlar yılda bir yapılan bu toplantıları dünya çapında yapmaya ve en iyi romanı seçmeye karar verdiler.

Tıpkı film dünyasının Oscar'ı gibi bilimkurguya yaptı-

ğı hizmetlerden dolayı Gernsback'ın şerefine "HUGO" diye adlandırılan ödülü koydular.

1950'li yıllarda bilimkurgu'da dünya çapında bir bölünme yaşandı. A.B.D. tarafından bu daha önceden tabii ki kestiriliyordu. Çünkü H.G.WELLS' in başarılı örneklerine bağlı geleneksel bir yapı vardı. Bu değişti.Tıpkı Commonwealth gibi bilimkurgu dergileri 1930'lu yıllardan beri gittikçe yayıldı ve arttı. Bu diğer ülkelere de sirayet etti ve Almanya, Fransa, İtalya, İspanya bundan paylarını aldılar.

Buna karşın A.B.D'de büyük dergilerin ölmeye başladıkları görüldü. Cep kitapları artık dergilerin yerini aldı ve birbiri ardısıra dergiler kapandı.

1960 yılına gelindiğinde yalnızca 6 dergi kalmıştı.

BİLİMKURGU'NUN TANINMASI.

A.B.D.'de en sonunda dergiler etkilerini kaybettiler. 1961 yılında bilimkurgu eserlerinin %90' ı cep kitapları olarak yayınlanıyordu. Dergilerde yer bulan kısa öyküler sevilerek okunuyordu. Artık western, polisiye gibi önemsiz türlerin aksine gittikçe daha sık olarak antolojiler şeklinde toplanıyor ve ucuz cep kitapları tarzında piyasaya sürülüyordu. Şu anda bile A.B.D. de antolojiler dergilerin 3 misli yayınlanmaktadırlar.

"ASTOUNDING" adını "ANALOG" olarak değiştirirken 1964 yılında Frank Herbert'in merakla takip edilen romanı başladı. "DUNE"

"DUNE" normaldışı kapsamına rağmen büyük ilgi gördü ve kendi türünde yeni bir yön çizilmesine öncülük etti. Kağıt üzerinde fantastik dünyalar yaratımı;

Bilimkurgu yazarları derhal büyük bir tutkuyla sarılıp geniş çevrelere o türün dışındakiler tarafından da kabul edilebilecek romanlar yazmaya koyuldular. Heinlein'in "STRANGER IN A STRANGE LAND" adlı eseri hippi çevrelerinde çoksatar oldu. J.R.R.Tolkien bir fantastik masal yazdı. "THE LORD OF THE RINGS". Yıl 1957 idi. Yayınlanan bu kitapların satış başarısı olağanüstüydü. İlk başlarda satılan kitapların sayısı 1960'lı yılların ortalarında ucuz cep kitaplarının yayınlanmasıyla herkesin nefesini keserek en yüksek noktaya ulaştı. 1970'li yıllarda 6 milyon adet satıldı."THE LORD OF THE RING" gerçek bir fantastik akımı doğurdu. Efsaneler,masallar ve şövalyeler bilimkurguya diş geçirdiler ve yayınevlerinin bilimkurgu dizilerinin önünde "FANTASY" başlığıda görülür oldu.

Bu onyıldaki bilimkurgunun karar verici impulsu A.B.D.den gelmedi. Bu kez yer İngiltereydi ve 1964 yılında genç bir yazar Mike Moorcock'un "NEW WORLDS" dergisinin editörü olmasıyla dergi kısa bir süre içinde yapıyı avangart bir hale getirdi ve bu akım "NEW WAVE" diye adlandırıldı. Moorcock'un kendisi dışında bu dergiye yazanlar şunlardır. B.Aldiss, Ballard, Disch, Sladek v.d. Hepsi eskiden yapılan bilimkurguyu reddediyorlardı. Eski eserlerin çok naif ve kötü olduğunu söylüyorlardı."NEW WAVE" in sözcüsü Ballard uzay öykülerini unutup insan psikolojisine insanın iç dünyasına yönelmeyi önerdi. Ve kendisi de hemen bu yönde yazmaya başladı.

1964 ve 1970 yılları arasında "NEW WAVE" daha çok deneysel, birkaçta gösterişli roman ve öykü vermesine karşın daha çok sindirimi kolay olmayan eserler ortaya çıkardı. İngiltere'deki bu akım bazı A.B.D.'li yazarlarıda etkiledi. Örneğin Delany, Zelazny ve Ellison gibi. Bu yazarların ifadeleri çok radikal olmamasına rağmen muhafazakar bilimkurgu yazarları tarafından onlara karşı hemen cephe alındı. "NEW WAVE" nin yazarları eski yapıyı daha iyi tanıyınca yollarını daha iyi belirlediler ama bu artık önemli değildi. Çünkü bilimkurgunun homogen yapısı zarar görmüş, fanlar ve yazarlar da farklı kamplara bölünmüştü.

Daha sonra "NEW WAVE" sayesinde bilimkurgu önemsiz edebiyat sıfatından kurtuldu ve Kubrick'in 2001 ve benzerleri ile az tanınan bazı yazarlar (örneğin Kurt Vonnegut jr. gibi.) keskin eleştirilerini aktarabilmek için bilimkurguyu bir araç olarak kullandılar. Bilimkurgunun yeni temsilcileri kendi öncellerinin stillerini de aştılar. Bunlar arasında Ursula K.LeGuin, John Brunner, Philip K.Dick, Robert Silverberg ve Stanislaw Lem sayılabilir ki bunlar tanınmayan edebiyattaki delikleri tıkayıp gerilim içeren değerli içerikli eserleriyle bu konuya ağırlıklarını koyup türe gereken değerin verilmesini sağladılar.

YUKARIYA ÜSTTEN BİR BAKIŞ

Ümit Kireççi

Bazen bilimkurgu türüne dahil edilen film ya da kitapların tanıtımını,eleştirisini ya da kitap arkası yazılarını okurum . Bazen de "bilimkurgu çılgını,aşığı ya da fanatiğiyle" konuşurum. Ama cidden bazen olur bu. Çünkü bu türle ilgili her yazı ya da konuşmada bir eksiklik olduğunu düşünür dururum. Belki de bu kendini beğenmişliğin bir işaretidir. Mümkün. Ama yine de soruyorum;Bilimkurguya bakış açımız nedir? Bilimkurguya bakınca ne görüyoruz?

"Sınırsız hayal gücü,vaaaouuv ana uzaylıya bak,la la bu silah tasarımı ne güzel..."

Doğrusu büyük çoğunluğun bilimkurgu ile ilgili görüşleri ve aktarış biçimleri bu şekilde oluyor. Doğal olarak eskaza bilimkurgu türünden hoşlanmayan biriyle konuşurken de bocalayıp duruyor ve karşıdan gelen tepkilere yanıt veremiyoruz. Oysa sevdiğimiz,gerçekliğine ve gücüne inandığımız bir sanatı savunabilir olmamız gerekir. Ama asıl soru da şu galiba;Bilimkurgu sanat mıdır? Yoksa sakat beyinli adamların işkembesinden uydurduğu tuhaflıklar salatasını bize aktarması mıdır?

Bilimkurgu ile ilgilenmemiş olan kişilerin ilk sordukları ve yanıtını almak istedikleri soru bu oluyor genelde.Hele birde önyargılı ve art niyetliyse bu onun destek noktası oluyor.Eeee, karşısında da bilimkurguyu "süper hayalgücü,cici tasarımlar ve film olarakta manyaaak efektler" olarak anlatmaya çalışan biri olunca bilimkurguya b.. atmak için istediği zemini buluyor.

Okur ve hayran kitlesi ne yapsın? Kendini geliştirsin ve bu konuda çıkan yazıları okusun...değil mi ama? Öyle olmasına öyle de hangi yazıları? Film efektlerini anlatıp,övenleri sevenleri mi,kitap arkasında sadece üç,beş cümleyle anlatılan kitap özetlerini mi , iç kısımda çoğunlukla bulunmayan yazar ve eseri ile ilgili bilgileri mi,yoksa kırk yılda bir tesadüfen yapılmış iyi bir araştırma çevirisini mi?

Pek fazla seçenek yok doğrusu ve bu gerçekten üzücü bir durum. Çünkü birilerinin insanlığın geleceği ile ilgili bilgi ve deneyimlerini ,öngörüleni aktarışları nedense göz ardı ediliyor. Olayların geçtiği yer ve zamandaki tasarımlar görüşlerin önüne geçiyor her zaman. Sanki bilimkurgucu sanatçı,insan toplumu ile ilgili fizik, kimya, asronomi, teoloji, biyoloji, antropoloji, iktisat, sosyoloji v.s incelemeden laf salatası sunmuş gibi davranılıyor. Sanki adamların söylemek istediği, iletmek istedikleri mesajları,sanatsal kaygıları yokmuşta,rüyalarını anlatıyorlarmış gibi.. Ama Shekespeare oyununda hayalet gösterince millet aslanlar gibi savunuyor.Ionesco ,insanları gergedanlaşmaya başlatınca,bir başkası bir odada dev bir ayak besletince insanlığın dramının sanatçıları oluyorlar. Buna karşın insanlığın yarınına bakarak bugünü anlamaya çalışan bilimkurgucular sadece parlak cümlelerin ardına sığınılarak ,kısır bir bakış açısıyla tanıtılmaya çalışılıyor ki ortaya savunu bile çıkamıyor.Bu durumda da bilimkurgu türünün neferleri gerçektende sadece uydurukçu oluyor.

Bilimkurguya bakışımızla ilgili bir iki örneği alalım;

"Fahrenheit 451" kapitalizmi kapitalizm içinde anlatıp günümüzde yaşamaya başladığımız yozlaşma ve bilgisizleşme sürecimizi anlatırken sadece "Ne ilginç fikir,itfaiyeci kitap yakıyor" da kalıyor.

"Robocop" özelleştirmelerin yaşandığı dünyamızda belki de özelleştirilemeyeceğine inandığımız tek kurum olan emniyet kuvvetlerinin özelleştirilme olasılığını irdeler ve yanıt olarak "La dabanca adamın bacağından çıkıyor"u alır.

"Uzaylı" eğitim sisteminin anlamsızlığını ve eğitimi yetişkinlerden çok gençlerin birbirlerine sağlayacağı destekle başarıya ulaşacaklarını anlatmaya çalışırken "Çok sıkıcı" damgasını yiyebiliyor.

"Rama" dünyayı tersyüz ederek bütün bilimsel geçmişimizi gözden geçirmemizi amaçlarken "Kim ki bu Ramalılar" sorusuyla tek bir yönü ortaya çıkarılıyor.

Burada örnek olarak sunulabilecek yüzlerce bilimkurgu eseri de çok farklı muamele görmüyorlar na yazık ki.

Doğal olarakta bilimkurguya bu şekilde yaklaşan bir zihniyet yine bu şekilde bilimkurguyu savunarak daha çok zarar veriyor.Bilmeyen biri için bilimkurgu içi boş bir balon gibi kalıyor.İçi boş,dışı hoş.

Oysa bilimkurgunun bu olmadığı da gün gibi ortadadır.

Bilimkurgu,bizi bize günümüz ve geleceğimizi hem toplumsal dinamiklerin değişimi hem de bilimsel sürecin işleyişini ele alarak anlatır.

Peki biz böyle bir tanımı kabul edebiliyormuyuz? Daha iyi bir tanım mı var? Nedir, Bilimkurgu "Çok önemli bir salata türüdür gibi bir tanım mıdır bu? Eğer öyleyse doğru yoldayız;Bilimkurguya ölüm...!!!!

Son zamanlarda ses getirmiş olan iki filme bakmak istiyorum. İki filmle ilgili çok fazla yazıldı,çizildi. Yine bu iki film çok sayıda kişi tarafından izlenildi. Acaba bu iki film bilimkurgusal olarak sadece şatafat mı iletiyor,yoksa sanatsal kaygılarıyla varmak istedikleri bir hedefleri mi var?

Filmlerin öyküleri kısaca şöyle;

İlk film "ALIEN 4".

Ripley ölümünün üzerinden yüzlerce yıl geçtikten sonra, genetik çalışmalar sonucu tekrar diriltilir. Amaç Ripley'in vücudunda bulunan ALIEN'ı yaşama döndürüp ordunun emrinde silah olarak kullanmaktır. Ordu bu pis iş için kaçakçılarla anlaşmıştır. Grup "Baba" adındaki gemiye gelir. Bu sırada olan olur. ALIEN kurtulur, ürer, milleti öldürmeye başlar. Askerler, bilimadamları ve kaçakçılar kurtulmak için çabalarlar. Ripley, ALIEN'le birleşmiş olması dolayısıyla hayvansal içgüdülere kavuşmuştur. ALIEN' da Ripley'den bir şeyler almıştır. Bir süre sonra yumurta bırakmaz,doğum yapar .Ripley ve içinde dış görünüşü kadın olan bir android,belden aşağısı felçli bir deha,belden aşağısı faal beyni kıt bir grup kurtulur. Yaratığı ve "Baba" adlı uzay gemisini fonda Dünya'ya çarpmak üzere düşerken görürüz.

Diğer film ise "SPECIES".

İnsanlar uzaylı bir ırkla iletişim kurmuşlardır. Uzaylılar bunun üzerine Dünya'ya 9 yaşlarında bir kız çocuğu görünümünde bir yaratık gönderirler. Uzay yaratığının tehlikeli olduğu görülür ve kızın "Baba"sı olarak anılan bilimadamı onu yok etmeye karar verir. Kız kaçar. Bunun üzerine peşine bir grup takılır ve onu yok etmeye çalışırlar.Kız bir kozaya girer ve fıstık gibi bir hatuna dönüşür. Sonra da çocuk doğurmak için diskotek ve barlarda erkek avlar. Sevişir ve erkekleri öldürür. Sonunda genç kızla doğurduğu yaratık yakalanır ve yok edilir,insanlık kurtulur.

Şimdi bu filmlerin senaristleri,yönetmenleri,oyuncuları v.s.leri ile ilgili bilgi bekleyen varsa beklemesin. Çünkü hem anlatmak istediğim şeylere katkısı olmayacak,hem de isim hafızası geniş çok kişi tarafından da gerekli isimler fazlasıyla zikredildi. Biz yukardaki öyküleri biraz farklı bir şekilde görmeye çalışalım.

Her ikiside yaratıklı,her ikiside Giger tasarımlı ve her ikisi de taban tabana zıt mesajlar iletiyor.Her ikiside tuttu ve devam filmleri çekildi.

"ALIEN 4" filminde "Baba" adlı bir uzay gemisinde genetik çalışmalar yapılmaktadır. Daha uygun bir deyimle küllerden bir canlının doğumu,yaratılışı gerçekleştirilmektedir. Bilim adamları ve kadınları kazınmış kafalarıyla bir örnek duygusuz bir çalışma içindedirler. Ve tabii araştırma askeridirler,her şey erkeksidir. Ordu,kaçakçılık yapan bir grupla bir kargoyu Dünya'ya götürme konusunda anlaşma yapmak ister. Kaçakçıların uzay gemisinin üzerinde bir kadın resmi vardır ve adı kadın ismidir. Gemi kaptanı karizmatik bir liderdir. Aklı başında ve zekidir. İlk o ölür. Ardından da onun ölümüne ağlayan ve film boyunca zırlayan sevgilisi...Tabii ki bunu yapanlar ALIEN' lerdir. Ve bu ALIEN' ler tüm askeri mürettebatı öldürür ya da kaçırırlar. Ve yine bu ALIEN'ler aralarında hiçbir fark olmayan bilim cinsiyetsizlerini de temizlerler.Ripley,genetik çalışmalar sonucunda hayvansal duygulara ve dürtülere sahip olmuştur.Aynı şekilde de ALIEN kadınsal özellikler kazanmıştır,doğum yapar.Yapılan çarpışmalar sonucunda kaçakçı ve Ripley grubu son olarak karizmatik,yapılı ve yakışıklı zenciyi ve sıradan bir askeride geride bırakıp kaçarlar.Uzay gemisi "Baba" havaya uçar,kadın olan ufak gemiyse sağlam kalır ve grubu kurtarır.Kurtulanlar;Beyinsiz,seks düşkünü bir erkek,belden aşağısı tutmayan deha bir erkek(!),robotik ve insandan daha fazla insanlık taşıyan bir kadın ve hayvansal özellikler taşıyan bir kadın.Haa,bir de Dünya'ya çakılmak üzere düşen "Baba".

Öyküye ilk baktığımızda karşılaştığımız benzerlik,cesur olmak isteyen aslanıyla,zeki olmak isteyen korkuluğuyla,duygu taşımak isteyen teneke adamıyla Dorothy ve Oz büyücüsü masalı oluyor.Andorid-Teneke Adam,Felçli Deha-Korkuluk,İri Yapılı-Aslan, İçinde hayvansallığı taşıyan Ripley-Dorothy ve köpeği Toto.Böylece ilk mesaj ortaya çıkıyor;Yönlendirici bir hayal ve inanç olmadan başarı ve isteklere ulaşmanın tek yolu insanın kendisine inanmasıdır.Tabii gerekirse bazı inançlar ve gökten düşen "Baba" lar olabilmelidir.

İkinci olarak cinsiyetler arasındaki ilişkiyi görmek gerekiyor sanki.

Önce erkekler.

Erkekler hep bir örnekler;Asker,gelişkin vücutlar,zeki,cesur,bilim şahsiyetsizi,"Baba"...Ölü.

Kurtulanlarsa,beyinsiz ve zeki ama iktidarsız iki tip.

Sanki erkekler gereksiz ve balon gibiler.İndir gitsin....

Kadınlarda ise durum farklı.

Kadınlarda ölenler sulu gözlü olanlarla,bilim kadınları (!).

Yaşayanlarsa içgüdüleri gelişkin (Muhtemelen annelik ve duyarlılık) bir kadın,robot olmasına rağmen dış görünüm olarak kadın olduğundan olsa gerek insandan daha insan bir kadın ve kadın adı taşıyan uzay gemisi....

İnsanlığın dünya'ya gelişi kadının sayesindedir Teologlara göre. Bela ve felaketlerde yanında getirdiği cinsiyet sayesindedir mitologlara göre. Filmde de durum aynı. Kurtulanlar Ripley sayesinde kurtuluyor. ALIEN yanan "Baba"nın içinde Dünya'ya düşüyor. Film bize bildiğimiz şeyleri anlatıyor olabilir.

Tabii kurtuluş kadınların çabalarıyla gelecektir de diyor olabilir,çünkü kahramanımız bir kadın.

Bilmem filmi hiç bu şekilde düşünmüş müydünüz?

Gelelim kabus mesajlı "SPECIES" filmine.

İçine kapanık ve yabancılarla iletişim kuramayan insanlık bir gün iletişim kurar ve mutluluğu bozulur. Kendisine "Baba denen bir bilim adamı,bir tür faşist istekle yabancı bir kız çocuğunu yok etmek ister. Kız bunu anlar ve laboratuvardan kaçar. Bir grup kurulur ve kız kovalanır. Kız dokuz yaşlarındadır,yani regl olup kadınlığa adım atıp cinselliği tanımak isteyebileceği bir yaştadır. Edepsiz bir kızdır ve hemen büyür. Sarışın bir afet olur. Kozadan çıkar ve erkek avlamaya çıkar. Erkekleri barlar da ,diskotekler de bulur,sevişir ve öldürür. Çocuk doğurmak ister. Sonunda doğurur ama ikisi de öldürülür. Dünyaya bela olan hastalıklı karı ortadan kaldırılır. Bu arada izleyici gruptaki bir hatunla,bir erkek düzeyli bir ilişkiyle sevişir,sevgili olurlar. Onlardan ölen olmaz. İzleyen gruptaki edepsiz bir erkek uzaylı kızla birleşmiştir. Zaten doğan öcü de onun çocuğudur ve baba kızını öldürür.

Şimdi filme bakıyoruz ve yine bir "Baba" ve yine bir laboratuvar ve yaratma tribi görüyoruz. Yine,bir insanyaratık karşımıza çıkıyor ve ayrıca yine takip sahneleri görünüyor. Ama içerik olarak baktığımızda iletilmek istenen gerici,muhafazakar,gelenekselci bir mesaj var.

Evvela "kızını dövmeyen dizini döver" mesajını görüyoruz."Baba" dizini dövmemek için gerekirse kızını öldürecektir.Bu bizi her gün görüp şaşırdığımız ve hala gericilik var diye lanetlediğimiz gazetelerin üçüncü sayfa haberlerine götürüyor.

Filmde küçük kız gidiyor,yerine sevişmek isteyen kız geliyor.Bunun sonucu toplumsal olarak "piçlerin" doğması ve aile kurumunun bozulması olacakken,filmde canavarların doğması olarak gösteriliyor.Sonuç olarak ta bu doğanlar kurallara uygun doğmadıkları için insan değillerdir ve değerlerden haberdar olmadığı için de beladırlar.

Ve peki bu çocuklar ne tür kadın ve erkeklerden doğmaktalar? Diskoteğe giden,içen,esrik olan,birbirini tanımayan ve önlem almayan kadın ve erkeklerden.Öyleyse kaka mekanlara gitmemeliyiz,ya da önlem almalı ya da her karşımıza çıkanla sevişmemeliyiz.

Sadece çocuk doğumundan dolayı mı? Hayır,tabii ki çağımızın vebası AIDS'ten de uzak durabilmek için. AIDS kimlerden bulaşır? Yabancılardan...!!!

Kısacası filmin mesajı gayet açık. Seks düşkünü edepsiz kızlar insanlığın sonu olacaktır,erkekler geleneksel yaşantıyı ve hastalıktan dolayı kendilerini korumak için dikkatli olsunlar. Geleneksel yöntemlerle sadece evlilik için bir araya gelmekte bu işin en sağlam yoludur.

Cinsel özgürlük,erkek ve kadın arasında eşitlik diye yırtınırken böyle filmlerle aynı zamanda politik mesajlarda ileten gericilerin,filmi yüzeysel olarak ele alıp,farkında olmadan bizi uzaylılar derken birbirimize düşman olmamız için şartlamaya uğraşan mesajlarının görmezden gelebilir miyiz?

İşte iki film ve iki ayrı mesaj. İkisi de beğenildi ve ikisi de seyredildi. İkisi de bilimkurgu türünün kapsamına giriyor. İkisinin de kabul etsekte etmesekte görüşleri var ve bir şekilde bize ulaşmaya çalışmaktalar. Her ikisinin de sanatsal kaygıları var. Bizim bir şekilde bunlara sahip çıkıp aktarabiliyor olmamız gerekiyor. Yoksa bilimkurgu'yu sadece yüzeysel cici bicilerle değerlendiriyor olmamız bizi sevdiğimiz bir türü tüketmemiz ve içini boşaltmamız noktasına getirir.

Ve belki de ancak böyle bir bakış açısıyla bilimkurguya önyargıyla yaklaşan,art niyetli olan ya da samimi bir şekilde bilimkurguyu tanımak isteyenlere bilimkurguyu anlatabiliyor oluruz.

Gelişmemiş bir ülkenin asla gelişmeyecek bilimkurgusu için start verecek olanlar arasında olmaktansa,bizim yerimiz bilimkurguyu geliştirecek,sanat olarak hakettiği konuma getirecek olanlar arasında olmalıdır.

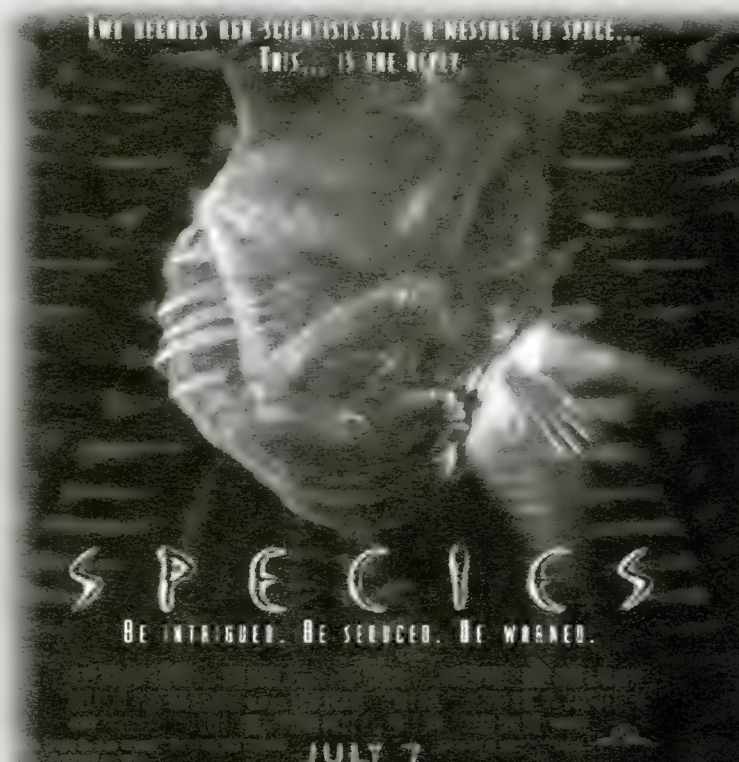

YAYIN DÜNYASINDAN

Bülent AKKOÇ

1999 yılı yayınlanan bilimkurgu kitap sayısı bakımından bugüne dek erişilemeyen bir rakamla kapandı.Ama 2000 yılında basılacak kitap sayısı ise, hem ülkenin ekonomik durumundan hem de bu türü satın alan okurların bu kadar çok kitabı satın alıp okuyabilme güçlüğünden dolayı fazla canlı olmayacaktır.Biz şimdi ATILGAN'ın 13.sayısından bugüne dek çıkan kitaplara şöyle bir bakalım ve bugüne dek neler yayınlanmış bir görelim;

ALTIKIRKBEŞ Yayınları Theodore STURGEON'un "İNSANDAN ÖTE-MORE THAN HUMAN", ve Brian Stapleford'un " MERKEZDEN GELEN İSTİLACILAR - INVADERS FROM THE CENTRE" adlı kitaplarıyla birlikte daha önceden yayınlanan Alfred BESTER'in "KAPLAN,KAPLAN-TIGER,TIGER" adlı eserini yeniden yayınladı.

ANKİRA Yayınları ise STAR TREK dizisinden Carmen CARTER' in "HAMLİN ÇOCUKLARI - THE CHILDREN OF HAMLIN" adlı kitabını yayınladı.

ATILGAN Yayınları olarak kitap fuarına ünlü bilimkurgu yazarlarının öykülerinden derlenen bir öykü seçkisi ile katıldık."BİLİMKURGU ÖYKÜLERİ SEÇKİSİ"nde sevilen onbir yazarın çeviri öyküleri yer almakta.Ayrıca kitabın sonuna eklenen bir bilimkurgu kitap bibliyografyası ile okurların bu yöndeki istekleri de karşılanmış oldu.

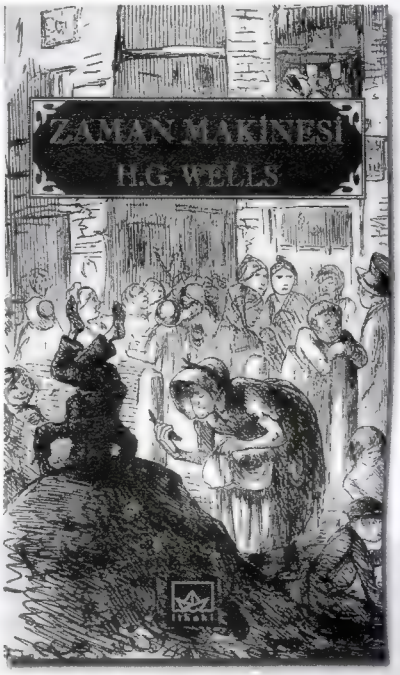

ÇİVİ YAZILARI ise ünlü İngiliz yazar Doris LESSING'in "ARGOSTAKİ CANOPUS ARŞİVLERİ" dizisinin ikinci kitabı olan "EVLİLİKLER-THE MARRIAGES BETWEEN ZONES THREE, FOUR AND FIVE" adlı eserini yayınladı.Ayrıca Mustafa YELKENLİ'nin bilimkurgu romanlarını tanıtan bir çalışması "ÖTEKİ DÜNYALI" adı ile yayınlandı.

DOST Yayınları bilimkurgu yayın yaşamına STAR WARS dizisi ile girdi.Bugüne dek yayınlanan kitaplar ise şunlardır. "GİZLİ TEHLİKE-PHANTOM MENACE", "YENİ UMUT-A NEW HOPE", "İMPARATORLUK-THE EMPIRE STRIKES BACK", "JEDİNİN DÖNÜŞÜ-THE RETURN OF THE JEDI".

Bu kitapların yanısıra renkli büyükboy ve kaliteli iki adet STAR WARS albümü de yine aynı yayınevinden çıktı. .

İLETİŞİM Yayınları ise Stanislaw LEM'in "KÖR TALİH-KATAR" adlı eserini yayınladı.

İNKİLAP Yayınları da bilimkurgu alanına Zühtü BAYAR'ın eserleriyle girdi."GEYŞA ANDROİD ŞİRKETİ" ve "SAHTE UYGARLIK" adlı eserler yayınlandı.

İTHAKİ Yayınlarından ise önce Ursula K.LeGUIN'in bir eseri geldi. "SÜRGÜN GEZEGENİ-EXIL PLANET". Anne McCAFFREY'in Ejder dizisisinin üçüncü kitabı

"EJDER ŞARKISI-DRAGONSONG" da yayınlananlar arasında. A.B.D.li zeci yazar Samuel R.DELANY'nin Yunanistan ve Türkiye yolculuğu esnasında bitirdiği romanı "EINSTEIN KESİŞMESİ-INTERSECTION OF EINSTEIN" okurlarla buluştu. Terry Prattchet ten "BÜYÜNÜN RENGİ-THE COLOUR OF MAGIC" geldi. Bilimkurguseverlerin yıllardır bekledikleri "RAMANIN SIRRI-RAMA REVEALED" da en sonunda kitap fuarına yetişti. Theoedore STURGEON'un "MEDUSAYLA BİRLEŞMEK-ENCOUNTER WITH MEDUSA" ve Arthur C.CLARKE' ın "ŞEHİR VE YILDIZLAR-THE CITY AND THE STARS" da yayınlananlar arasında. İTHAKİ Yayınlarından Roger ZELAZNY'nin "IŞIK TANRISI -LORD OF LIGHT" ve H.G.WELLS' in "ZAMAN MAKİNASI-THE TIME MACHINE" Ray BRADBURY'nin "MARS YILLIKLARI-MARTIAN CRONICLES" ve Jamil NASIR'ın "DÜŞLER KULESİ-TOWER OF DREAMS" yayınlandı. İTHAKİ Yayınları bilimkurgu yayınının yanısıra fantastik ve korku edebiyatına ait örneklerde yayınlamaya devam ediyor.

METİS Yayınlarından ise Philip K.DICK 'in "YÜKSEK ŞATODAKİ ADAM-THE MAN IN THE HIGH CASTLE" adlı romanı yayınlandı. METİS Yayınları da fantastik edebiyatın güzel örneklerini yayınlamaya devam ediyor. Bu eserler Bülent SOMAY'ın çevirdiği David EDDINGS'in "BELGARİAD BEŞLEMESİ" ne ait romanlar.

SARMAL Yayınlarından yayınlanan kitaplar arasında şunları görüyoruz. Philip K.DICK'ten "SUİKASTÇİ-SOLAR LOTTERY" adlı eserin yanısıra Rus kardeşler, Arkadi ve Boris STRUGATSKI'den "İKTİDAR MAHKUMLARI-OBITAEMYI OSTROV" yayınlandı. Türkiye'de genellikle Anglosakson yazarların eserlerine alışmışızdır. Bu kez bir de Fransız yazar G.J.ARNAUD'tan bir eser görüyoruz. "BELİRSİZLİK RAYLARI-LES RAILS D'INCERTITUDE".

SARMAL Yayınlarından kitap fuarına birde tuğla kitap tabir edilen 700 sayfalık Frank HERBERT'in Dune serisisinin 5. Kitabı geldi."DUNE'UN KAFİRLERİ-HERETICS OF DUNE"

US Yayınları da piyasaya yeni çıkan yayınevlerinden. İlk eserleri Isaac ASIMOV'un "ROBOT ÖYKÜLERİ ANTOLOJİSİ -REST OF ROBOTS" olup bir sonraki eserleri de Özlem KURDOĞLU'nun ilk kısmı ATILGAN bilimkurgu dergisinde tefrika edilen ALIEN dizisinin tamamı "SON CEPHEDE ŞAFAK" adı ile yayınlandı. Üçüncü kitap ise çeşitli yazarların öykülerinden oluşan bir öykü seçkisi olup adı "SUS PROJESİ"dir.

VE Yayınları ise bir Türk bilimkurgu yazarı Haldun AYDINGÜN'ün "BOĞAZİÇİ VE ÖTESİ" adlı eseri ve Gordon R.DICKSON'ın "ÜÇÜNCÜNÜN OYUNU-ENDER'S GAME" adlı romanı ile katıldı bu yayın furyasına.

Bugünlerde ise ağırlık artık fantastik edebiyata kaymış durumda. Uzun zamandır FRP oyunlarıyla ilgilenen bir genç kitlenin varlığı yayıncıları bu konuda yayına yöneltmiş oldu. Ama zaman içersinde bütün bu çalkantılar durulacaktır.

Okunulan kitapların elden çıkarılmayıp koleksiyona yönelinmesi Türkiye'de bugüne dek çok az görülen bir olguydu. Şu an eski kitapçıları gezerken artık birçok koleksiyonerle tanışabiliyoruz. Bu da seçerek alan ve okuyan bilinçli bir kitlenin ortaya çıktığını gösteriyor.

ATILGAN mensupları olarak tüm bu arkadaşlarla tanışmak istiyor ve bize yazmalarını rica ederken kendilerine bu satırlar aracılığıyla selamlarımızı sunuyoruz.

Bu arada Kasım 1999'da gerçekleşen 18. Kitap Fuarına ATILGAN Yayınları olarak katıldık. Gerçi elimizdeki yayın adedi çok azdı ama önemli olan okurlarla karşılaşmak ve tanışmaktı. Aynı konuya ilgi duyan insanların karşı karşıya gelmesi insana manevi bir haz veriyor. Darısı bu yıl düzenlenecek olan 19.Kitap Fuarına.

Bir değişiklik olmazsa sizleri Kitap Fuarının alt katında merdivenin arkasında "Türk Dili Dergisi"nin yanındaki standda bekliyor olacağız.

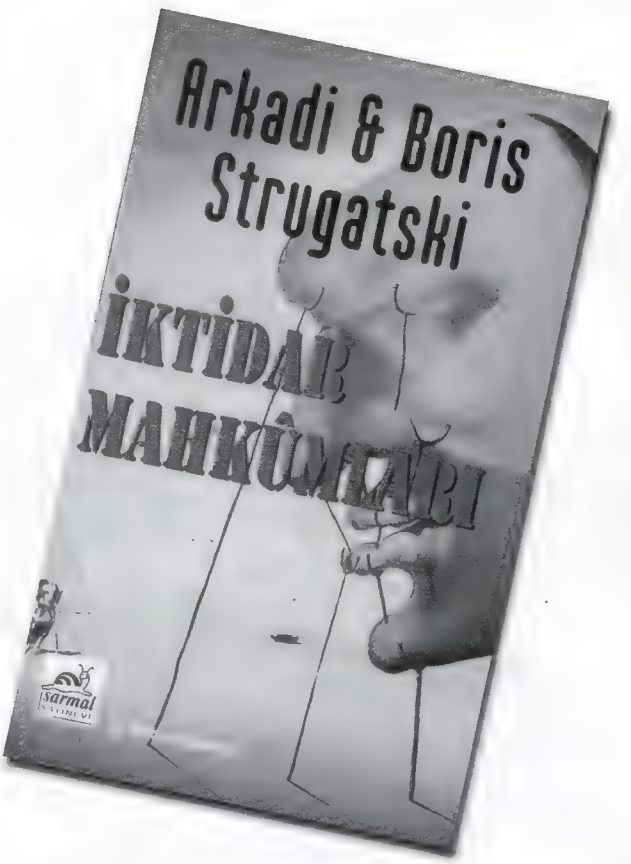

SİMÜLASYON, MATRİX VE GERÇEKLİK

Rafet ARSLAN

"Günümüzde gerçek artık minyatürleşmiş hücreler,matrisler ,bellek ve komut modelleri tarafından üretilmektedir.Bu sayede gerçeğin sonsuz sayıda yeniden üretilmesi mümkün olmaktadır."

J.Baudrillard

Simülark ve Simülasyon

Baudrillard varlıkla, çeşitli görünümleri arasında artık hangisinin "gerçek" olduğunu ayırt edecek ayrım noktalarının kalktığını ve gerçekten bahsedilmeyen noktanın hipergerçekliğin "simülasyon" evreni olduğunu iddia eder. Matrix' in de başlangıç noktası Anderson'un arkadaşına vereceği CD'yi "Simülark ve Simülasyon" kitabının içinden alması ile başlar.Kitap özellikle gösterilerek seyirci uyarılır,artık simülasyon evrenindesiniz. "Sen hiç gerçekle karıştırdığın rüya gördün mü? Eğer o rüyadan uyanamıyorsan gerçek olup olmadığını nasıl ayırtedeceksin?". Daha filmin başlarında gerçek dünya diye yaşadığımızın

Matrix simülasyonu olduğunu ve gerçek dünyanın çoktan kıyameti yaşadığını bize gösterir(Gizin baştan çözümü bir zaaf gibi duruyor). Kahramanlarımızın sistem tarafından "terörist" ilan edilmesi ve Baudrillard' ın kitabında "gerçek her zaman teröristtir" deyip, hipergerçeklikte inandırıcı tarzın "terörizm" olduğunu belirtmesinin uyumu dışında filmde Baudrillard'ın kuramlarına pek rastlanmaz(1),Filmde simülasyon kuramı sadece çatı olarak kullanılmakla sınırlıdır.Filmde ağırlıklı olan eski hristiyan teolojisi,Uzakdoğu dövüşleri,birçok esere göndermeler ve bolca aksiyondur.

1990'ların Postmodern etkilenimli moda tarzı göndermelere Matrix sıkça yer veriyor. Eski Yunan uyku tanrısından adını alan Morpheus, Anderson'u daha önce Alice'nin takip ettiği beyaz tavşanla rüyalar alemine çağırır. Mesih inancından alınan Star Wars'ın Luke'u, 5.Element' in Leeloo'su ve en son Matrix'de ortaya çıkan seçilmiş insan mistizmi... Yazılım tekelinin klostrofobik bürosuda Brazil'de talihsiz Lavrey' in tıkıldığı informasyon bürosuna benzerliği. Morpheus'un fişini çekme durumunda Tak'ın "O sadece liderimiz değil, babamızdı " derken yapılan Freudçu ödipal mesaj...Kurtlarla dansdaki gibi Anderson'un düşmanın elinde "Benim adım NEO" diye haykırışı... görüldüğü gibi Matrix'in birçok karesi izleyicide Deja vu hissi uyandırıyor. Listeyi uzatacağımız diğer göndermeler bir yana en çok benzerlik Alex Proyas'ın "Dark City" filmi ile hissediliyor.Aynı başarılı görsellik arka fonda kara film atmosferi başarılı yönetim ve tabii ki uzaylılarla makinelerin yer değiştirdikleri benzer senaryo. Proyas' in filmi kitlesel bilinçaltının tahakkümü gibi daha zengin bir alt metin sunarken,Matrix bu boşluğu müthiş hızı, şimdiye kadar yapılmış en iyi efekt gösterilerinden biri ile (yani yoğun teknoloji kullanımı) ve Wachowski kardeşlerin yaratıcı zekası ile dolduruyor. İlk filmleri "Bound (İlişkiler)" ile Wachowski kardeşler ağır hareketli kameraları (girişte gardrop sahnesi gibi) aydınlık fonda geçen, gerilimin düşmediği başarılı bir kara filme imza atmışlardı. İkinci filmleri ise onlara büyük bir gişe başarısı ve dünya çapında ün getirmiş oldu. Matrix 2000' lerin sinemasında damgası hissedilecek, görsel ve efektsel mükemmelliğe sahip, eğlenceli bir film (dis-

kopik senaryosuna rağmen). Ama egemen kültür endüstrisinin empoze ettiği gibi sanatı "eğlence" sinemayı'da "hoş seyirlik" olarak görmüyorsak, Matrix'in altındaki kültürel mantığı, felsefesini, bilimkurgu geleneğindeki duruşunu incelememiz gerekiyor.

Soğuk savaş mantığının bilimkurgudaki belirgin izdüşümlerinden biri de 'kıyamet-sonrası" olarak adlandırılan filmlerdir. 80'ler sonunda sosyalist bloğun yıkılışı ardından, 90' ların ortasına kadar bu tip filmlerin sayısında belli bir düşüş yaşanmıştı. Bugün Yeni Dünya Düzeninin yarattığı savaş, açlık, katliam, çevresel yıkım,geri bıraktırılmış ülkelerin sınırsız sömürü sürecinde kıyamet antiütopyalarında büyük artış oldu (Postman, Dark City, Matrix, Su Dünyası, 12 Maymun, doğa felaketleri üzerine filmler vb.). Matrix gelişkin yapay zekanın keşfiyle insanları ve dünyayı yıkıma götüren makinaların iktidarı sürecinin başladığı mantığı üzerine kuruludur.Çeşitli yapay zeka çalışmaları bugün de sürdürülürken, kısa zaman önce İngiltere'de sosyal yardımların belirlendiği sistemde kullanılmıştır.

Bu sistemle kimin iyi Britanya vatandaşı olduğu ve olmadığı belirlenmiştir (2). İnsanlara sadece enerji kaynağı olarak ihtiyaç duyulan, tek bir insanın bu simülatif komplonun farkına varması sonucu kurtulup, uyardığı insanlarla yeraltına inmesi sonucu (ki gerçek yeraltı mahvolmuş dünyanın denetiminin zor olduğu "yumuşak karnı " kanalizasyon şebekesi) az sayıda insan hayatta kalıp, direnmeye çalıştığı bir dünyadır bu. Fakat üstün teknoloji aygıtının olağanüstü gücü karşısında fazla direniş imkanı bulamayan insanlar, çabalarını seçilmiş olduğu söylenen kişiyi (Mesih) bulmaya harcarlar. Sorun Trinity karakterinin dediği gibi "dünyayı kurtarma" sorunudur. Sıradan insanların başedemediği durumu çözecek kişinin üstün güçlere sahip seçilmiş bir insan, yani Nietzsche'ci anlamda übermensch -üstün insan- olması gerekmektedir. Birçok kutsal kitapta olduğu gibi seçilmiş kişi, durumunun farkında değildir ve ona üstün özelliklerini anlamasında yardımcı olan insanlar vardır. Ardından bu özelliklerinin farkına varma süreci ve gösterdiği mucizelere gelinir. Özgürlük ve köleliğe karşı başkaldırı da bilinçli ve örgütlü kitlelere şans tanınmayıp bizleri kurtaracak mesihi beklemeye çağırarak, Matrix tutucu bir duruş sergiler. Fantezi, mistik inançlar ve simülasyon alemi dışında, hiçbir yerde bizleri esaretten kurtaracak üstün varlık (ya da varlıklar) gelmeyecektir. Matrix bir taraftan başka güçler tarafından hayatları yönlendirilen tepkisiz tüketim toplumu insanları, manipülasyon tehlikeleri, gelişen teknoloji ile toplumsal denetimin ve sindirmenin kolaylaşması direniş, dostluk,güven gibi temalara dokundurmuş gibi gözükür . Ama bir taraftanda kurtuluşu kitlelerin özgür hareketinin dışında seçilmiş kişiye kaydırarak özgürlüğü "mistifiye" eder. En bariz örneğini 2001' in insan evrimini "gökten gelen büyük güçlere" bağlayan, antihümanist mantığından alır. 1990' ların en kaliteli bilimkurgu filmleri arasında yer alan 12 Maymun'da dünyayı kurtarmak için gelecekten gönderilen Cole insani bir umutsuzluk içinde mücadeleye girişir. Cole'un doğaüstü bir gücü olması bir yana zaten, geleceğin anti ütopik dünyasının kurallarına ve otoritesine karşı gelmiş bir mahkumdur. Cole canı pahasına bireysel kaderini olmasa da dünyanınkini değiştirir (Film bugünün normal sayılan dünyasının da karanlık ve kurtarılmayı bekler olduğunu işler). Dünyayı kurtarma durumu bu iki filmde iki ayrı karakterle işlenir. Biri normal, mücadeleci bir insan iken diğeri doğaüstü güçlere sahip bir mesihtir. Neo'un işi uçmaya vardıran büyük güçlerinin Matrix'in içinde olması, filmin altındaki felsefeyi değiştirmez. Bu noktada Terry Gilliam'ın filmi çok daha insani ve ileri duruşa sahiptir. Yani Wachowski'lerin insanlığın durumu ve geleceğiyle ilgili kaygıları ve uyarıları antihümanist barikatta takılır. Filmin çelişkisi ise buradadır,bir taraftan insan sonrası bilimsel ,kurgusal,felsefi mantığa karşı gözükürken,postmodern kalıpların dışına çıkamadığından; büyük düşünsel kargaşa yaratır. Cyberpunk bir ortamda gelişen film , ama bu mantıkla çelişik,hatta terstir. Hacker felsefesinin fetişleştirdiği Matrix, insansonrası makinelerle birleşme kavramları, filmde tamamen olumsuzlanır. "Hakim elit tavra göre insan gövdesi makbul değildi. Gövde etti (Neuromancer)." William Gibson Cyberpunk alt kültürün insan bedenine bakışını böyle sergiler.

Burada belirtmek gerekir ki, Cyberpunk edebiyata ilişkin eleştirilerimiz mantığına ve felsefesinedir. Gibson'un romanlarını gelecek içeren James Bond, Western karışımı gerilimi ve heyecanı düşürmeyen macera romanları olarak görmekteyim. Özellikle siberuzayda yarattığı fantastik imgelerinde etkileyici bir yaratıcılık görü-

lür. Bugün Gibson'un siberuzayının öncesi Tron ve sonrası Matrix' i karşılaştırmak Gibson ve arkadaşlarının bilimkurguya katkısını gösterir. Bilim ve teknoloji alanında ise insan-sonrası tasarımcılar yapay zeka, insandan da mantıklı ve dayanıklı siborglar üzerinde çalışmalara devam etmektedirler. İnsanı işe yaramaz bedeninden kurtarıp zekasını (zihnini) bilgisayar yazılımında geliştirme ve bu zihni hareketli robotlara taşıma amacıyla birçok deneylere girişilmekte, insan-sonrası araştırmaları destekleyen Marvin Minsky "Biz bir anlamda kendi genetik yapımıza kilitlenip kalmış durumdayız. Makinelerin hızlı evrim potansiyeli insanlardan fazladır" (3) görüşündedir. Bu tip anti-hümanist yaklaşımların postmodern felsefenin etki alanında olduğu fikrini paylaşıyorum(4). Ayrıca teknoloji ve bilimin diğer toplumsal bağlantılar dışında,kendi başlarına topluma özgürlük ya da felaket getirecek bir konuma sahip olmadığı unutulmamalıdır. Önemli olan bilim ve teknolojiyi kimin,hangi amaçlarla kullandığıdır. Hayatı cennet ya da cehenneme çevirecek şey budur ve bu noktada teknofobik ya da teknofetişist ayrımlarının fazla geçerliliği yoktur. Özellikle modern gündelik hayatın işleyişinin makinelere elektronik teknoloji ürünlerine bırakılması, Matrix tipi teknofobik paranoyaları körüklemektedir. Her türlü bilginin ve sistemin yüklendiği bilgisayarlar, cep telefonları, internet ağı, kredi kartları her yerde gözümüzün içine batan kameralar , trafik ışıkları, vs., Post-endüstriyel kabusların ve insandaki yabancılaşmanın büyümesine yol açar. Ünlü korku yazarı Stephen King' in yönettiği "Maximum Overdrive" filmindeki bir karakter çığrından çıkıp,insanları yokeden makinelere "Sizi biz yaptık, bize ihanet edemezsiniz" diyerek bu teknofobik kabusu aktarır. Matrix'in hem makinelere karşı savaş veren hem de bilgisayar ve cep telefonu sayesinde hayatta kalan insanları anlatması, ilginç bir durum yaratır (bu arada başta Nokia olmak üzere birçok teknolojik ürünün reklamı yapılır.)

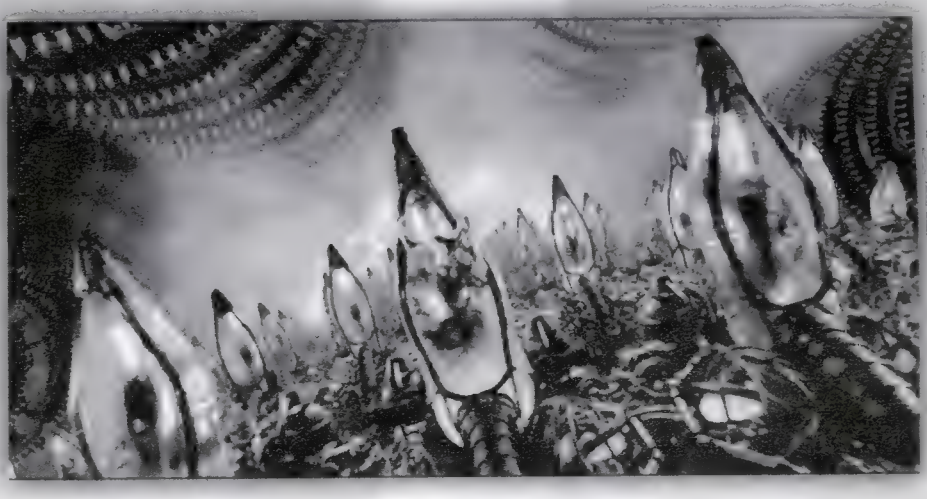

William Gibson'ın sembol karakteri Molly Millions'un high-tech dişi rambo figüründen türetilen Trinity, hackerların bireysel özgürlükçü, sistem dışı karakteri,siber uzay maceraları gibi cyberpunk çeşitli klişeler filmdeki diğer göndermelerin arasına karışıyor. Cyberpunk'un çokuluslu global kapitalizminin yönetimindeki diskopik geleceğine ilişkin temalarına Matrix yer vermez. Matrix bütün bu gönderme ve farklı temaları postmodern pastij anlayışı ile üretilen ve tüm türlerin mikserlendiği bir karışım haline getirir

Anderson çalıştığı yazılım şirketinde amiri tarafından "anti-otoriter" olarak nitelenmesi, Morpheus'un "kuraldüzen yok", "özgürlüğünü kazanmak istiyor musun, yoksa köle olarak mı kalacaksın" benzeri nutukları filme anarşist ya da devrimci bir perspektif vermekten uzak,parlak birkaç söz olarak kalıyor.Eleştirel bakılan cyberpunk felsefeden tam kopamaması, filmin felsefi temelini zayıflatıyor. Matrix'de W.Gibson'un "Neuromancer"indeki Rasta (Zion rastaların yerçekimsiz sığınağıdır). "Sıfırnoktası'ndaki"daki vodoo , Bruce Sterling'in Schismatrix'indeki zen, serotonin gibi mistik yaklaşımlarla benzeşir, bir tür hristiyan kurtuluş teolojisi izleyicilere sunuyor. Postmodern "büyük söylemlerin sonu" iddiası, medyanın sersemletici manipülasyon bombardımanı, gitgide büyüyen çelişkiler, insanların daha çok metafiziğe yönlendirildiği bir tablo çıkarıyor. (Kurtuluş göklere;özgür ve mutlu yaşam öteki dünyaya havale ettiriliyor. Son 20 yılda çıkan dinsel savaşları,gelişen köktenci akımları,ortaya çıkan sapkın tarikatları, ufo'cuları, yıldız falının yeniden popülerleşmesini dikkate alırsak bir tarafta gelişen bilim ve teknoloji; diğer tarafta ise arkaik bir mistizm atbaşı ilerlemektedir. Matrix'de hayat öpücüğü,falcı, mesih gibi temalarıyla egemen mistik tarzdan kopuşu sağlayamadığının göstergesidir. Filmde biraz dokundurulup, geçiştirilen diğer önemli tema ise yaşadığımız hayatın bize ait, olup-olmamasıdır. Gerçekte makinaların enerji deposu durumunda bitkisel hayat süren insanlar;yaratılan simülasyon evrenini (Matrix'i) normal hayatları olarak algılayıp yaşarlar.

Kullanılan bu metafor esasında işlenecek bir alt-metin imkanı yaratır;

Manipülasyon, önceden programlı sistem içi hayatı dayatan ideolojik aygıtlar, uyarıla uyarıla algıları körel-

miş amorf bir toplum. Bilim bize daha ana karnında kişiliğimizin belli özelliklerini kaptığımızı, 0-2 yaş arası psikanalizmin meşhur Oidipus sürecinde geleceğimizi belirleyecek birçok şeyleri aldığımızı anlatır. Büyüdükçe aile, okul, askerlik, evlilik gibi birçok toplumsal kurum bizi tahakküm altına alarak denetler, belli bir çizgi içinde tutmaya çalışır. Bu eğitim ve ehlileştirme sürecine medya bombardımanları, tüketim toplumunun metafetişist anlayışı eklenince özgür insan, özgür toplum ütopyaları karartılır.

Matrix'i bilimkurgu geleneğiyle karşılaştırdığımızda bir tür kısırlığa esir kaldığını ve yeni bir yaratım içermediğini göreceğiz. Ütopyacı kökenini gitgide daha fazla kaybeden çağdaş bilimkurguyu yaratamamakta. Bu noktada sorun kırmızı ya da mavi hapı içmek değildir (her iki durumda hapı yuttuk demektir). Ne Matrix'in içinde -normal hayat- gibi yaşanılan trajedi ne de Matrix dışında yaşanılan "gerçek cehennem" en ufak bir ütopik belirti göstermez. Bu noktada hangi olası gelecek karşısında insanları uyarmalı, hangi ütopyaları büyütmeli sorusuna cevap vermek gerekir.

Carnegie Mellon üniversitesi hareketli robot laboratuvarı müdürü Hans Moravee "Robotların kusursuz zekaya sahip makinalar halini almaları yolundaki evrim, kanımca gelecek 10 yıl içinde tamamen hızlanarak,çok kullanımlı seri üretime geçilmesi mümkün olacaktır "(5) tahminini yürütüyor. Moravee'in üzerinde çalıştığı senaryo 2010-20 arası bir memeli kapasitesinde, 2020-30 görüntüleri tanımlayabilen ilkel canlı kapasitesinde, 2030-40 arası düşünebilen, insan kapasitesinde ve daha ileri tarihlerde yavaş yavaş makinelerin hakimiyetindeki dünya şeklinde değişiyor. Bu durum bizi Matrix örneğinde olduğu gibi uyarmalı ve korkutmalı mı? Moravee'in senaryoları bir yana Massachussets teknoloji enstitüsünden düşünen uzuvlarını kullanabilen hareketli robotlar üretmek için on yıllardır deneyler yapması ve bu enstitünün finansmanının çoğunu CIA'nın yapması ilginç ve düşündürücü bir durum yaratıyor. (Bu konuda Bkz : Görünmez Hükümet CIA Onur Yay. sayfa 75-76)

G.J.Ballard'ın deyişi ile kurgunun gerçekleştiği günümüzde mutlu ütopyalara engel dünyayı global av sahaları olarak gören kapitalist mantıktır. Sonu ilan edilmeye çalışılan tarih,insanlığın tarihidir. Bu tasfiye süreci sonunda yapay insan, robotsal baskı gücü, harabeye dönmüş ve yok olan doğa gibi olgular bilimkurgu olmayacaktır. Kışkırtılan dinsel,milliyetçi iç savaşlar, sürekli çöplüğe döndürülen çevre, içki, uyuşturucu, televizyonla uyutulan ve tüketime programlanmış insanlık, artan yoksulluk ve kapıya dayanan açlık neden şu an yaşadığımız ve pek farkında olmadığımız küresel bir komplonun parçaları olmasın. Uyanmanın tam vakti,yarın geç olmadan...

(1) Daha önce simülasyon kuramının kurguda geçerli olabileceği konusunda Best ve Kellner'in bizimde paylaştığımız görüşlerini aktarmıştık (Bknz. Sinemasal Bahar 99).
(2) David Lyon Elektronik göz, Sarmal Yay. 1997 sayfa 73.
(3) Tuhaf Hava Ayrıntı Yay. Kamil Duran syf.214
(4) Bu konuya daha önce değinmiştik (Bknz. Sinemasal Bahar 99).
(5) Bu konuda bakınız HAT 98.sayı sayfa 45-61

CLIFFORD D. SIMAK

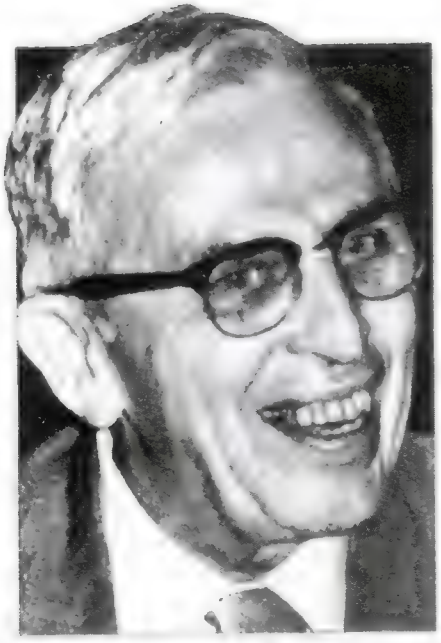

Clifford Donald Simak 1904 yılında A.B.D.'de Milville/Wisconsin'de bir çiftlikte dünyaya geldi. Köken olarak Çek olan bu Amerikalı bilimkurgu yazarı aynı zamanda gazetecilikte yapmıştır. Doğal bir çevrede yetişmiş olması ilerki yıllarda vereceği bilimkurgu eserlerini etkileyecek ve çiftçiler ile pastoral manzaralar önemli bir rol oynayacaklardır. Lise eğitiminden sonra birçok işe girdi.Örneğin öğretmenlik gibi. Wisconcin'de başladığı üniversiteyi bitiremeyince Iron River Reporter gazetesinde gazeteci olarak işe başladı.

Eline geçen Amazing Stories dergisi, Verne, Wells ve Burroughs'un öykülerini zevkle okuduğunu farkedince öyküler yazmaya ve yayınlamaya karar verdi. Birtakım güçlüklerden sonra ilk öyküsü WORLD OF THE RED SUN Wonder Stories dergisinin Aralık 1931 tarihli sayısında yayınlandı. Bu öyküde tipik özelliği hemen gözüktü.Net ve hassas bir stil. Bu öyküyü diğer çalışmaları takip etti. Wonder Stories ve Astounding öykülerinin yayınlandığı diğer dergiler oldular. Ama dergilerin yayınlanmasındaki düzensizlik yüzünden Simak yazı kariyerine son verdi. 1938 yılında Astounding dergisinin başına John W.Campbell geçince Clifford D.Simak yeniden yazmaya başladı. Üç sayı süren COSMIC ENGINEERS romanı Astounding Science Fiction dergisinde Şubat 1938 tarihinde yayınlanmaya başladı. Büyük ölçüde bir Space Opera'ydı bu eser. Daha sonra da yine Astounding dergisi için Güneş sistemindeki gezegenleri bilimsel olarak anlatan bir yazı dizisine başladı.

Clifford D.Simak bir bilimkurgu yazarı olarak "bilim ve teknikten" ziyade eserlerinde romantik ve duygusal temalara yer veren bir yazardır. İlki Mayıs 1944 te Astounding dergisinde yayınlanan ve 1947 yılına dek yayınlanan yedi öyküsünü birbirine bağlı bir dizi şeklinde sekiz bölümden oluşturarak CITY (1952) adlı romanını yazdı. Bu roman Simak'ın en tanınmış eseridir. Yayınlandığı yıl Uluslararası Fantazi ödülünü kazanmıştır. Bu esere 1973 yılında John W.Campbell Memorial Anthology için bir de son bölüm yazdı: Epilog.

Kitap Webster ailesinin tarihçesini anlatır;Burada efsanelerden söz edilir. Kamp ateşi başında akşamları zeki köpekler ve robotlar uzun zaman önce Dünya'yı terk eden insanlardan ve onlardan geriye kalanlardan - Kentler - söz ederler. Simak'ın insanlık hakkındaki hayal kırıklığı en açık olarak CITY'de belirtilmiştir. Bu öykü aslında Simak'ın İkinci Dünya savaşına karşı olan protestosu ve kitlesel katliamlara karşı duyduğu antipatiyi yansıtır. Aynı zamanda insanların hala kuramadıkları hayali bir dünyayı da tasvir eder.

Clifford D.Simak bu arada Minneapolis Star gazetesinde çalışmaya başladı. Bir yazar olarak artan başarılarına rağmen serbest yazar olmak istemedi. 1950'li yıllarda pazarın büyümesi üzerine Simak'ın ürünleri de arttı. En iyi öykülerinden bazıları yeni bilimkurgu dergisi Galaxy'de yayınlandı. TIME QUARRY adlı tefrika romanı 3 sayı boyunca Galaxy 'de (Ekim 1950) yayınlandı.

HOW-2 adlı öyküsü Kasım 1954 tarihinde Galaxy dergisinde yayınlandı ve daha sonra da bir Broadway

oyununa uyarlandı. SECOND CHILDHOOD (Galaxy,Şubat 1951) ve KINDERGARTEN (Galaxy,Temmuz 1953) öykülerinin başına da aynı şey geldi.

1959 yılında en iyi öykülerini temsilen THE BIG FRONT YARD (Astounding Science Fiction,Ekim 1958) adlı öyküsüne HUGO ödülü verildi.

1950'li yıllarda genellikle öykü çizgisinde gördüğümüz Simak sonraki yirmi yıl içinde daha çok roman verdi. Bu gayet normal bir gelişmeydi.Çünkü büyük dergilerin batması ile birlikte cep kitaplarında bir gelişme yaşanmış ve adım adım bu yönde bir gelişme olmuştur. Böylece hiçbir yıl geçmedi ki Simak bir eser vermesin. Bunlardan bazıları TIME IS THE SIMPLEST THING (1961), ALL FLESH IS GRASS (1965) ve WHY CALL THEM BACK FROM HEAVEN (1967) dır.

WAY STATION romanı ise 1963 Haziran ayından itibaren Galaxy dergisinde tefrika edilen "Here Gather The Stars" ın kitaplaştırılmasıyla ortaya çıktı ve 1964 yılında HUGO ödülüne layık görüldü.

Romanda A.B.D. iç savaşında bulunmuş olan eski bir asker Enoch Wallace'nin, birçok tehlikeyle karşılaşmasına rağmen gizli bir galaktik uzay istasyonunu yöneterek insanüstü güçlere sahip uzaylı yaratıklara karşı başarı kazanmasını ve bu sayede Dünya'nın galaktik birliğe alınmasından bahseder. Bozulmamış temiz bir Dünya yeniden yaratılacaktır.

Simak'ın dışında hiçbir bilimkurgu yazarı bozulmamış bir Dünya'dan onun kadar bahsetmemiştir.

Eski romanlarında toplum kritikleri ve melankolik pessimizm görünmesine rağmen 1960'ların sonuna doğru daha çok ütopik bir optimizm görülür ve daha önceden kullandığı motifleri terkeder. Bilimkurgunun en önemli sembolleri olan bilim ve teknik tıpkı daha önceden kentler, büyük uygarlıklar ve toplumsal problemlerin çözümünde "Doğaya geri dönüş ütopyası"nda olduğu gibi gittikçe kötüye gider. Bunlar özellikle son romanlarında daha çok belirgindir. A CHOICE OF GODS (1972), CEMETERY WORLD (1973), ENCHANTED PILGRIMAGE (1975), MASTODONIA (1978), THE GOBLIN RESERVATION (1968) ve özellikle inanılmaz karakterlerin bulunduğu OUT OF THEIR MINDS (1970).

Hemen hemen tüm eserlerinin derinliklerinde hep aynı bir fikrin işlendiği ve geliştirildiği görülür; İnsan girişimlerinin göreli ve geçici oluşu. Daha genel anlamıyla evrenin bağrında insan üstünlüğünün sağlam olmayışı. Bu yüzden Simak bir yazardan çok bir evren düşünürü olarakta görülmüştür.

Eserlerinin uyarıcı yönleri, giz ve gerilim dolu kurgusu ve sağlam örgüsü ile bilimkurgu edebiyatına şeref vermiş bir yazardır.

1976 yılında A.B.D. Bilimkurgu Yazarlar Birliği tarafından bilimkurgu eserleri için "Grand Master" (Büyük Usta) ödülüne layık görülmüştür. Otuzdan fazla romanı ve yüzden fazla öyküsü bulunan Clifford D.Simak 1988 yılında aramızdan ayrılmıştır.

STANISLAW LEM'İN YAPITLARI ÜZERİNE

Yeşim Alpdoğan

Sevgili okuyucu, Stanislaw Lem'in adını görüpte bu yazının Solaris hakkında olduğunu düşünme. Bütün eleştirmenlerce LEM'in başyapıtı sayılan bu eser hakkında o kadar çok şey yazılıp çizildi ki, bu koca denize bir damla daha eklemenin hiçbir yararını göremiyorum. Diğer taraftan Solaris'i yadsıdığımı da düşünmeni istemem. Bu yazıyı Lem okumaya Solaris ile başlayan ve Solaris ile Lem okumayı bitiren bahtsız sıradan okur için yazıyorum. Yaklaşık iki sene önce Solaris'i okumuş ve Sezar'ın hakkını Sezar'a Lem'in ki Lem'e verip bunun okuyacağım son Lem kitabı olacağına karar vermiştim. Allahtan benden daha sebatlı bilimkurgucu arkadaşlarım var. Sezen sayesinde Lem'in "Gelecek Bilim Kongresi" adlı eserini okuma mutluluğuna eriştim. Okumak ne kelime yalayıp yuttum. Solaris gibi kasvet bir şaheserden sonra, Gelecek Bilim Kongresi özel sosa bulanmış kışkırtıcı bir kup dondurma lezzeti veriyor. Bir kitabı okurken bu kadar çok gülüp bir o kadar da dehşete kapıldığımı hatırlamıyorum.

Lem'den önce kara mizah sevmezdim. O koca hain bir eliyle bir tüp kahkaha gazını burnunuza sokarken diğeri eliyle bir matkabı ağzınızdan içeri sokuyor. Hal böyle olunca iki kitapla yetinmeyip Lem'in bir iki kitabını daha okudum. Ve diyorum ki eğer cicili bicili mutlu sonları seviyorsanız sakın Lem okumayın. Sonuç bölümünde her şeyin size açıklandığı ya da öyle olduğu izlenimi veren sonlardan hoşlanıyorsanız, yineliyorum Lem okumayın. Ama bulmaca çözmekten hoşlanıyor, labirentlerde dolaşmayı seviyor, kaybolmaktan korkmuyor ya da umursamıyorsanız, okuduğunuz romanın bitim yerinden başlayıp üç değişik senaryo yazmayı sevenlerdenseniz Stanislaw Lem tam size göre.

"Kör Talih" bir dedektiflik macerası, roman kahramanı bir kurbanın kişiliğine bürünüp yaptıklarının aynısını yaparak seri ölümlerin suçlusunu bulmaya çalışıyor. "Yıldızlardan Dönüş" uzun bir uzay seferinden dönen bir pilotun Dünya'ya dönüşte yaşadığı kültür şoku, artık tanıdık bir ev olmayan eve dönüş konu ediliyor.

"Küvette Bulunan Günce" yazılı tarihin son bulmasıyla oluşacak kaosun arkeolojik bir kazıda ortaya çıkan buluntuları; Bulunan güncede kahramanın rastlantısal olmayan bir rastlantı sonucu ya da tam tersi, edinilen gizli bir görev ile, ağızdan çıkan her sözün ikincil, üçüncül ve n'incil anlamlar taşıdığı, zaman ve mekan içinde sürekli anlam değişimleri geçirdiği bir bina labirenti içinde süre giden serüveni anlatılıyor.

ÖTEKİ DÜNYALI

İsmail ŞAHİN

Sevgili bilimkurgu severler bugün sizlere Mustafa Yelkenli tarafından hazırlanarak ÇİVİ YAZILARI Yayınevinden çıkan "ÖTEKİ DÜNYALI" isimli bir bilimkurgu inceleme kitabının tanıtımını ve eleştirisini yapacağım.

Kitap ilk başta bazı ünlü bilimkurgu yazarları hakkında bir başvuru kaynağı olarak gözükse de içerik olarak pek tatmin edici değildir.

Bilimkurgunun tarihçesini anlatan 16 sayfalık bir girişten sonra, çeşitli yazarların sadece Türkiye'de basılan kitaplarının bir tanıtımı olmaktan öteye gidemeyen ve yazarlar hakkında kısa bir özgeçmiş bile sunmayan bir kitap hazırlayan Mustafa Yelkenli'nin Türk bilimkurgu okuruna yeni birşey verdiğini söylemek imkansız. Tamamen kendi görüşlerine ve bilgilerine göre hazırladığı bu kitaptan, bilimkurguyla yeni tanışanların faydalanabileceğini söyleyemeyiz.

Beni, bu yazıyı yazmaya iten konu Mustafa Yelkenli'nin kitabı hangi amaçla hazırlamış olduğu değildir. Eğer kitabı okumuş olanlarınız varsa dikkatinizi çekmiştir. Sürekli olarak faşizm, komünizm, anti-komünist ve kapitalizm gibi kavramları kitapta kullanan yazarın niyetinin ne olduğu anlaşılamamaktadır. Eğer açıklamaya çalıştığı kendi siyasal görüşleri ise bunu bir bilimkurgu kitabı hazırlayıp okuyucuya sunmasını doğru bulmuyorum. Eğer öyle değilde kitapta tanıtılmaya çalışılan yazarlara ait eserlerin içerdiği siyasal mesajları anlatmak istiyorsa, yani bilimkurgunun ideolojik yönünü anlatmak istiyorsa bunun okuyucuyu aldatacak bir şekilde olduğunu düşünüyorum.

Daha 30. sayfadan itibaren siyasi konuşmalara dalan Yelkenli'nin bazı yazarları sevmediği o yazarlara ait eserleri irdelerken belli olmaktadır.

Arthur C. Clarke'a mistik şair sıfatını yakıştıran Yelkenli'nin henüz şair ile yazar arasındaki farkı bilmediği anlaşılıyor. Bir yazar elbette eserlerini kendine göre yazacaktır ve kullanacağı yöntem kendisini ilgilendirir. Yazarın romanlarında bazı kavramları sık kullanması onu ne mistik yapar ne de teknoloji düşmanı gibi gösterir. Okuyucunun ilgisini çekebilmek için bazı konulara girmesi gerekir.

Ama Yelkenli'nin Clarke için "Bilimkurgunun sağcı, metafizikçi ve mistik yönü ağır basan dev yazarıdır ve ancak yine de düşük yoğunluklu bir uyuşturucu niteliğinde olduğu" şeklindeki yorumunu acaba diğer bilimkurgu okuyucuları nasıl bulacaklar merak ediyorum.Yoksa Yelkenli, "Clarke" ustanın eserlerini uyuşturucu yerine mi kullanıyor? Yelkenli'yi ilgilendiren, yazarların siyasi yönleri, düşünceleri sanırım.

Isaac Asimov'a 40 sayfa ayırmasına rağmen özellikle "Vakıf" serisini kapitalizm savunusu olarak gören Yelkenli'nin bilimkurgu eserlerini hangi amaçla okuduğu daha iyi anlaşılmaktadır.Yelkenli kitabının 87.sayfasında "Özellikle Vakıf serisinde, büyük ölçüde kapitalizmin doğasına uygun, yabancılaşma ve düzeysizlik etkilidir" ifadesini kullanmaktadır.

Yelkenli'nin, kitabında özellikle Asimov'a oldukça fazla yer vermesi onun bir Asimov hayranı olduğu izlenimi uyandırsa da, Asimov'u yerden yere vurduğu, 116. sayfanın son iki paragrafında özellikle belli olmaktadır.

Bu durumda, madem ki Asimov'un tarzını beğenmiyorsunuz, niçin 40 sayfa boyunca Asimov'un eserlerinden uzun uzun bahsediyorsunuz sayın Yelkenli?

Eğer amacınız okuyucuyu yönlendirmekse bırakın okuyucu bazı şeyleri kendisi keşfetsin.Yoksa Asimov'u sıradan bir yazarmış gibi göstermek okuyucuya ve Asimov'a hakaret etmek demektir.

Yelkenli'nin,Türkiye'de henüz iki bilimkurgu kitabı yayımlanan Doris Lessing hakkındaki yorumları da ilginçtir. Lessing'in eserlerini "Çocukça zevklerinden sıyrılmış bilimkurgu okurlarını mutlu edecek bir başka baş yapıta merhaba diyoruz. Hoş geldin Lessing. Hoş geldin Şikasta." şeklinde bir ifade kullanarak tavsiye eden Yelkenli'nin diğer yazarların eserlerini "Çocukça bir zevk" şeklinde tanıtması ancak kendi zevk anlayışının bir göstergesi olabilir.

Ayrıca sadece iki kitabını okumakla bu yazar hakkında nasıl bu kadar kesin yargılı olabiliyor sunuz?

Yelkenli'nin bir başka sorunu ise devlet kavramında ortaya çıkmaktadır. Philip K. Dick'ın eserlerini incelerken Türkiye'nin yönetimine yönelik satırlar yazması Sayın

Yelkenli'nin bazı problemleri olduğu izlenimi vermektedir. Eğer bir sorunu varsa bunları bir bilimkurgu kitabını kullanarak yansıtması pek hoş bir yöntem değil bence. Ayrıca zaman zaman "12 eylül cuntası" gibi laflar etmesi kitabın bilimkurgu içerikli değilde siyasi görüşleri tartışmaya açmak için uygun bir ortam yaratmak gibi bir şüphe uyandırmaktadır.

Yelkenli, Ray Bradbury'i anlatırken, nihayet aradığı fırsatı yakalamış ve değerlendirmiştir. Yaşadığı ülkenin adını söyleyebilecek cesareti bile bulamayan Yelkenli "Fahrenheit 451" e giriş yaparken (sayfa 172 satır 5) "BU COĞRAFYADA YAŞAMANIN BÜYÜK BİR TALİHSİZLİK OLDUĞUNU SÖYLETECEK KADAR..." şeklinde uygunsuz bir ifade kullanmıştır. Sayın Yelkenli üzerinde yaşadığınız coğrafyanın bir adı vardır ve "TÜRKİYE "dir. Eğer talihsizlik olduğunu düşünüyorsanız başka bir coğrafyaya gitmekte serbestsiniz. Ama kişisel görüşlerinizi ve problemlerinizi başkalarına empoze etmeye hakkınız yok!

Mustafa Yelkenli ,Robert Heinlein'ın eserlerini tanıtırken tamamen yazarın kişiliğini eleştirmektedir. Heinlein için "Militarist,ırkçı ve anti-komünist olan yazar için kısaca faşist demek mümkün" der.

Ordu mensubu olan biri elbette militarist olacaktır. İçinde bulunduğu ortam ve görevi dikkate alınırsa, bir insanın yaşam tarzının, felsefesinin, eserlerine yansıyacağı muhakkaktır. Ayrıca "Birçok okur Heinlein'ı militarist ve ırkçı yönüyle tanıdığından kitaplarını okumak istemez" şeklindeki yorum ise hangi anketin veya araştırmanın sonucuna göre yapılmıştır?

Kaç kişiye sorulmuştur acaba "Heinlein okur musunuz?" diye. Tamamen uydurma olan bu ifade sadece ve sadece Yelkenli'nin kendi görüşüdür.

Heinlein'ı incelerken,187.sayfada yer alan "Tıpkı kutsal kitaplardaki ayetlerin anlamsızlığı karşısında" şeklindeki ifadesi ise Yelkenli'nin aynı zamanda bir din karşıtı olduğu kanısı uyandırmaktadır.

Oysa,daha önce Dune romanını tanıtırken, 138. sayfa 11. satırda yazmış olduğu "Bakara suresinin 223.ayetinin bir benzerini kitapta olduğu gibi görebiliyoruz "şeklindeki yorumu Sayın Yelkenli'nin din bilgisi olan bir kişi olduğu gibi bir izlenim bıraksa da, biraz önce bahsetmiş olduğumuz " Tıpkı kutsal kitaplardaki ..." şeklindeki yorumuyla, tamamen ve kabul edilemez bir çelişki oluşturmaktadır.

"Kutsal kitaplar.." derken çoğul kelime kullanarak yeryüzündeki bütün inananlara -hangi dine mensup oldukları önemli değil - hakaret ettiğinin farkına varmış mıdır?

Acaba Sayın Yelkenli'ye göre bilimkurgu okurları herhangi bir dine mensup olmamalı mı?

Zaten Arthur C.Clarke' ı da sürekli mistik yönüyle eleştirmiştir.

Yelkenli'nin Heinlein'e çok yüklenmesi Heinlein'ın asker olmasından kaynaklanmaktadır. Sürekli olarak faşist, ırkçı, anti-komünizm gibi ifadeler kullanması kendisinin bazı sorunlarının olma olasılığını düşündürmektedir.Heinlein'a yönelik son tepki ise "Evrensel bir tür olarak nitelenen bilimkurguyu ırkçı ve militarist bir yazarın kaleminden okumak, insanı düşündürmekten ziyade sadece eğlendiriyor. Çünkü yapısı ve özelliği itibariyle bilimkurgunun bu tür ideolojilerce kullanılması pek olanaklı görülmüyor" şeklindeki ifadesidir.

Yelkenli iki yazarın (Stanislaw Lem ve Ursula K. Le-Quin) eserlerini tanıtırken nedense birdenbire sakinleşir. Kesinlikle kullandıkları tarza bir tepki vermez. Ayrıca 3 yıl kadar önce Cumhuriyet Kitap Eki'nde Ursula K.Le Quin aleyhinde yazdığı ve buna Sayın Bülent Somay'ın verdiği yanıtta hala aklımdadır.

Yelkenli'ye göre "Kutsal kitaplardaki ayetler anlamsız", kapitalizm militarizm, anti-komünizm gibi kavramlar kendi inandığı ideolojinin düşmanıdır.

Sayın Yelkenli bilimkurguya hizmet ettiğini sanarak hazırladığı "ÖTEKİ DÜNYALI" adlı kitap, sadece siyasi görüşlerini bilimkurgu kılıfı altında, mevcut düzene saldırarak ifade etmekten başka bir işe yaramamaktadır. Ne yazarların yaşam öyküsünü ne de bütün eserlerini tanıtmıştır.

Eğer siyasi sataşmaları kitaptan çıkaracak olursanız, hazırlamış olduğu bu kitap, sadece ÜZERİNDE YAŞADIĞIMIZ COĞRAFYADA (YANİ TÜRKİYE'DE) YAYINLANAN BAZI KİTAPLARIN BİR ÖZETİ OLMAKTAN ÖTEYE GİDEMEYEN bir çalışma olmuştur.

Eğer kitap özetlerini çıkarırsanız bu sefer de, salt siyasi içerikli bir kitap olur ve bunun da kitap kapağında yazan " Bilimkurgu Dünyasına Gizemli Bir Yolculuk " ifadesiyle hiç bir ilgisinin olmadığı anlaşılır.

Acaba Arthur C. Clarke'ın "RİCHTER 10" adlı eserinden haberiniz var mı? Ya da Heinlein'ın" I WILL FEAR NO EVIL" isimli kitabını okudunuz mu Sayın Yelkenli?

Eğer bilimkurguya gerçekten hizmet etmek istiyorsanız, yazarların siyasi görüşlerini ortaya döküp kafa karıştıracağınıza ya da eserlerindeki nefret ettiğiniz kapitalizm, militarizm gibi öğeleri okuyucuya öcü gibi göstermek yerine TÜRKİYE'de yayınlanmayan kitapları, tanınmayan yazarları tanıtın Sayın Yelkenli.

Bu eleştiriyi okuyacağınızdan emin olduğum için son söz olarak şunu söylüyorum.

Sizin siyasi görüşleriniz ve bilimkurgunun hangi türlerini sevdiğiniz beni kesinlikle ilgilendirmemektedir. Ayrıca sizinle hiç bir problemim yoktur. Ama kitabınızda kullanmış olduğunuz tarz beni rahatsız ettiği için bu eleştiriyi yapmak zorunda kaldığımı belirtmek istiyorum.

MİZAH

ATILGAN HABER MERKEZİ SUNAR

İSMAİL ŞAHİN

** "U.S.S. ENTERPRISE" ın tüm mürettebatıyla geldiği ve Sarayburnu açıklarında bekletildiği,TDİ Sahil Koruma Müdürlüğü tarafından bir basın açıklaması yapılarak bildirildi.Gerekli evrakların tamamlanmasından sonra Sarayburnu'na yanaşan "U.S.S.ENTERPRISE"ın kaptanı James Kirk şunları söyledi."Yol yorgunu olan mürettebatımız şu anda iki günlük geziyi iyi değerlendirmek için plan yaparken karşılaştığımız bürokratik sorunlar bizi üzmüştür."

**İstanbul'un tarihi ve turistik yerlerini gezen Kaptan Kirk, Mr.Spock, Dr.McCoy, Scotty, Uhura ve birkaç muhafız halkın kendilerine gösterdikleri yoğun ilgiye teşekkür ettiler.Özellikle Mr.Spock'un yoğun ilgi görmesi,Mr.Spock'ın "Bu işte bir mantıksızlık var" demesine yol açtı.

Topkapı sarayını gezen mürettebat ayrıca bol bol fotoğraf çekmeyi ihmal etmedi.

** Bir balık lokantasında akşam yemeği yiyen gemi mürettebatı içtikleri rakı karşısında şaşırdılar. Özellikle Kaptan Kirk'in "Abicim bir sürü gezegen dolaştım.Hıck.Çeşit çeşit içki içtim.Ama böylesini ilk defa görüyorum.Hıck." demesi gülüşmelere neden oldu.Mr.Spock ise akşamcılara taş çıkartacak şekilde onikinci kadehi pondip yaparken "Kaptan, anlayamıyorum. İçtikçe daha mantıklı davrandığımı hissediyorum.Bu içkiyi gemiye götürmek istiyorum""dedi.

Lokanta sahibi Mr.Spock'a iki tane 70'lik hediye ederek "Sizi her zaman beklerim." dedi.

** Gezinin son günü ise ilginç bir olay yaşandı.Kendisinin daha sonra Kaptan James Kirk'in hayranı olduğu öğrenilen S.K. isimli şahıs koşarak gelmiş ve Kaptan'a sarılarak onu öpmüştür. Mürettebatın ve ve halkın şaşırmasına neden olan olaya kısa zamanda el koyularak ortalık sakinleştirilmiştir.

Kaptanla fotoğraf çektiren S.K. Kaptanın akşam yemeği teklifine evet demiştir.

Gemide verilen yemekli veda partisi çok renkli geçmiştir.Gemi limandan ayrılırken S.K.nın son anda gemiye tekrar bindiği ama bunun geri dönüşünün olmadığı yetkililerce bildirilmiştir.

UZAY 1999

Sezen KAYMAK

13 Eylül 1999:"Büyük bir nükleer patlama oldu. Nedeni-İnsan hatası! Ay Dünya yörüngesinden çıkıp , dış uzaya sürüklendi ve düşman dünyalar arasında dolaşmaya mahkum oldu."

Bu sözler İngiliz ITC (Independent Television Corporation) şirketi tarafından 1975-76 ve 1976-77 sezonunda çekilip dünyanın pek çok ülkesinde gösterilen Space 1999 (Uzay 1999)'ın başlangıcında Komutan Koenig' in ağzından söylenmektedir.

Star Trek (Uzay Yolu)'ın tüm dünyada büyük başarı kazanması, İngilizlerinde bu yönde bir dizi yapmak istemelerine neden oldu.

Daha öncede kukla diziler "Stingray (1970)", "Thunderbird Six (1968)" ve "UFO (1970)" gibi televizyon dizilerini yapıp başarılı olan Gerry ve Sylvia Anderson çifti 1975 yılında değişik bir bilimkurgu dizisi çekmeye karar verdiler.

Dizinin konusu Uzay Yolu'ndan farklı olarak bir uzay gemisinde değil, aynı işlevi gören Ay üssü Alfa'da geçmektedir. Yıl 1999'dur ve insanoğlu Ay'da sürekli bir istasyon kurmuştur. Ay'daki Tycho kraterinde inşa edilmiş olan bu üssün çapı 2,5 mil olmakla beraber,bazı bölümler Ay yüzeyinin yarım mil altına kadar uzanmaktadır. Ay aynı zamanda nükleer atıkların depolandığı bir çöplük görevini de görmektedir. Ay üssü sakinlerinin bilmedikleri ise Ay'daki bu çöplüğün uzun bir zamandır kaynaştığı ve güvenilir olmadığıdır.

Ve günlerden bir gün (13 Eylül 1999) bu nükleer çöplük patlar ve Ay'ı, Ay üssü Alfa' dakilerle birlikte uzayın ve galaksinin derinliklerinde bir yolculuğa çıkarır. Uzay 1999'un açılış bölümünün adı da zaten bunu vurgular "Breakaway (Dünyadan Kopuş)" .

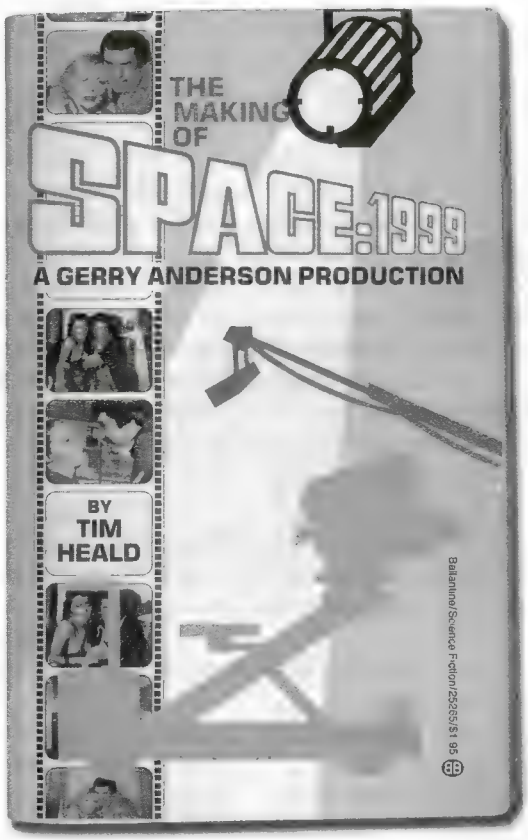

Alfa Ay üssünün ana karakteri ilk yılki bölümlerde;

Komutan John Koenig	:Martin Landau
Dr.Helena Russell	:Barbara Bain
Profesör Viktor Bergman	:Barry Morse
Alan Carter	:Nick Tate
Paul Morrow	:Prentis Hancock
Sandra Benes	:Zienia Merton
David Kano	:Clifton Jones
Dr.Bob Mathias	:Anton Phillips

Olarak belirlenmiştir.

Komutan Robert John Koenig Birleşik devletlerin New York kentinde Brooklyn bölgesinde 17 Mart 1957 yılında doğmuş olup uzay programlarına ilgisi 1960'lı yıllarda daha okulda öğrenciyken başlamıştır. 1969'da Neil Armstrong' un Ay'a ayak basmasını TV' den izlediği yıllarda, bir gün uzaya açılmanın düşlerini kurmuş ve bu rüyası 1980'lerin başında NASA 'da çalışmaya başlamasıyla gerçeğe dönmüştür. Ay üssü Alfaya ilk olarak 1996 yılında atanmış , daha sonra bu üsse 9 Eylül 1999'da tekrar ve komutan olarak geri dönmüştür.

Doğuştan bir lider olan Koenig, üs personelinin güvenlik ve başarısıyla ilgili olduğu gibi, bilimsel çalışmalarla da yakından ilgilidir. Çok iyi çalışan bir kafaya ve çelik gibi sinirlere sahip olmanın yanı sıra, bir olayı değişik açılardan değerlendirme yeteneğine de sahiptir. Biraz öfkeli bir mizaca sahip olması ise duygusal yönleri de olmasından dolayıdır. Bu özelliklerinden dolayı Ay üssünün tüm personeli zor anlarda ona güvenmekte ve ne derse hemen yerine getirmektedirler.

Bir zamanlar evli olan John Koenig'in karısı Jean 1987 yılında İsviçre'de Üçüncü Dünya Savaşından kalmış bilinmeyen bir termonükleer cihazın patlaması sonucu ölmüştür.Uzay çağında büyümüş olmasına karşın insanlığın 21.yüzyılda ulaşacağı sonuçlardan pek de memnun olmayan Koenig için bir ayağı geçmişte, bir ayağı gelecekte deyimi rahatlıkla kullanılabilir.

Dr.Susan Helena Russell Birleşik Devletlerin İllinous eyaleti, Chicago kentinde 5 Ağustos 1960 tarihinde doğmuştur. Bir fizikçinin kızı olan Russell babasının ölümünden kısa bir süre sonra tıp okuluna girmiştir. Tıp alanındaki başarı basamaklarını birer birer tırmanarak uzay ilaçları dalında uzmanlaşmıştır. Dünya-Uzay komisyonunda çalışırken daha sonra evleneceği astronot Lee Russell'la karşılaşmıştır. Kocası 15 Ocak 1996 yılında Jüpiter çevresindeki Astro 7 görevi sırasında kaybolmuştur. Uzay servisine 1992 yılında katılmış olmasına karşın uzay ilaçları dalında pek çok ödül kazanan Dr.Russell Alfa' nın kuruluş aşamasında atmosferin çok rahatsız edici bulunması sonucu pek çok dinlenme odasını değişik ve egzotik tropik bitkilerle donatarak personelin duyduğu stresin azaltılmasına yardımcı olmuştur. Bu çalışmalarındaki başarısı dolayısıyle Dr.Helena Russell 23 Şubat 1999'da Ay üssü Alfa'ya Tıp Bölümünün başı olarak atanmıştır.

Profesör Viktor Bergman İngiltere'nin Londra kentinde 27 Haziran 1940 yılında doğmuştur. Prof. Bergman'ın Ay üssü Alfa'nın yapımında herkesten daha çok emeği geçmiştir. Bu nedenle kendisi Alfanın babası olarak ta adlandırılabilir. Üs personelinin de kendisini bir baba gibi görmesinin yanısıra Alfa'nın sivil teknik danışmanı pozisyonunda bulunduğu için diğerlerinden daha farklı bir üniforma giymektedir. Prof. Bergman'ın gençliği uzay araştırmalarına duyduğu merakla geçmiştir. Onun zamanında uzay yolculukları ancak Jules Verne'in kitaplarında bulunmaktaydı. Cambridge üniversitesinden mezun olduktan sonra kısa sürede döneminin en önemli bilim adamlarından biri haline gelen Prof. Bergman fizik ve elektronik mühendisliği alanlarındaki pek çok başarısıyla da tanınmaktadır. Aynı zamanda bir filozof ve hümanisttir. Üssün diğer elemanlarından onu ayıran bir diğer özelliği ise geçirdiği bir hastalık nedeniyle mekanik bir kalp taşımasıdır. Bu yüzden de duygusal streslere herkesten daha yavaş bir tepki vermektedir ve bu durum onu paniklemekten de uzak tutmaktadır.

Alan Carter,Avustralya'nın New South Wales kentinde, 19 Aralık 1966 yılında doğmuştur. Babasının bu kentteki çiftliğinde gençliğini at yetiştirerek geçiren Carter'in en büyük isteği bir gün pilot olmaktı. Uçuş tutkusunu ailenin özel uçağını kullanarak gideren Carter daha sonra Avustralya Hava Kuvvetlerine katılmıştı. Buradaki başarısı onun Avustralya/Birleşik Devletler ortak uzay programına (1994) çağırmalarıyla sonuçlanmış ve üç yıl sonra da Mars'a ayak basan üçüncü insan olmuştur. Bundan bir yıl sonra da Venüs'ün en büyük ayına yapılan bir sefere katılmıştır. 1999 yılının Ocak ayında, Ay üssü Alfa'ya yeni bulunan Meta adlı bir gezegeni izlemek üzere ilk kez gönderilmiştir. Ay üssü Alfa'ya sürekli görevle atanması ise 14 Haziran 1999 tarihindedir. Alan Carter, Ay üssü Alfa'yı uzaya fırlatan nükleer patlamayı gören tek kişidir. Uzay uçuş görevi sırasında, çöplüğün patladığını ve ayı uzaya savurduğunu görmüştür. Altındaki araçla Dünya'ya dönebilecek durumda olmasına karşın arkadaşlarına ve görevine bağlılığı dolayısıyla Ay'a geri dönmüştür. Çok iyi bir pilot olan Carter'in sadakati ve görevine bağlılığı her şeyin ötesindedir. Bu nedenle üs personeli hem kendisini sevmekte hem de güvenmektedir.

Paul Michael Morrow,İngiltere'nin Londra kentinde 29 Ekim 1970'de doğmuştur. Kariyerine Avrupa uzay araştırma programında astronot yardımcısı olarak başlamıştır. Kendine güveni ve üstün yetenekleri onu pek çok uzay uçuşunda doğal lider konumuna getirmiştir. Alfa'da ki ilk görevi üssün kuruluşu aşamasında olmuş daha sonra üstün nitelikleri onu Alfa'ya ikinci kez Ana Kontrol Şefi olarak 6 Nian 1999'da atanmasını sağlamıştır. Komutan Koenig'in olmadığı sıralar üssü ikinci komutan olarak başarıyla yönetmiştir. Dıştan sert bir mizaca sahip olarak görünmesine rağmen duygulu ve içten yumuşak bir yapıya sahiptir. Alfa'da görevli data analisti Sandra Benes'e de ilgi duyduğunu herkes bilmektedir. Paul Morrow, David Kano ile birlikte Ayın, Dünya yörüngesinden çıkmasından on iki ay sonra kullandıkları mekikte meydana gelen bir patlama sonucu ölmüştür.

Sandra Benes, Borneo'nun Brunei kentinde 3 Mayıs 1973 yılında doğmuştur. Karışık ırklara sahip bir aileden gelmektedir. Babası Macar asıllı bir İngiliz, annesi ise Burma'lıdır. Gençliğinde ailesiyle birlikte oradan oraya gittiği ve çeşitli diller öğrendiğinden dolayı haberleşmeye olan ilgisi bu yıllarda uyanmıştır. Elektroniğe olan ilgisi ise babası Prof. Lawrence Benes'in laboratuvarında geçirdiği çocukluk günlerinden kalmadır. Prof.Lawrence Benes derin uzay haberleşmesini sağlayan yıldızlar arası alıcı-vericinin kaşifidir. Babasının keşfi olan bu aleti herkesten daha iyi bilen Sandra için Ay üssü Alfa'nın Data bölümü en doğru seçimdi. Uzmanlığı ve nitelikleri onu hızla Data bölümü koordinatörlüğüne getirmiştir.

David Kano,Jamaica'nın Kingston kentinde 29 Ocak 1965 yılında doğmuştur. Bilgisayarlar hakkındaki bilgisi inanılmaz derecede olan Kano, bu yetenek ve bilgisini,

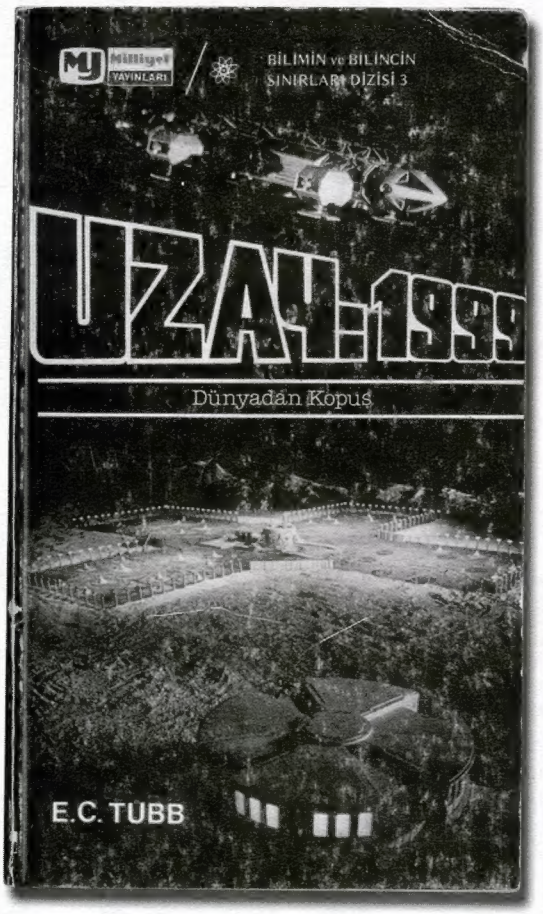

bir bilgisayar uzmanı olan babasının yanında edinmiştir. Bu nedenle dev gibi birçok makinenin bakım ve onarımından sorumlu olmak ona hiç zor gelmemektedir. Makinalara olan bu aşırı ilgisi ve bu konudaki inanılmaz yeteneği onu, onuncu kez görevlendirildiği Ay üssü Alfa'nın Teknik Bölümünün başına getirilmesi doğal sonucunu doğurmuştur. Alfa'nın kadın sesiyle konuşan ana bilgisayarı ile çok samimi olması onun makinaları da insanlar kadar sevdiğini ve arada bir ayrım yapmadığını ortaya koymaktadır. David Kano, Paul Morrow ile birlikte bir mekikle görev uçuşunda iken meydana gelen bir patlama sonucu ölmüştür.

Dr.Robert (Bob) Brian Mathias, Birleşik Devletlerin New York kentinde 5 Ağustos 1963 yılında doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini bu kentte tamamladıktan sonra daha iyi kariyer olanağı sağlamak için Londra'ya gelmiştir. Burada Psikiyatri okumayı planlayan ve başaran Dr. Mathias Alfa üssü personelinin ruh sağlığından sorumlu kişidir. O Helena'ya fiziksel ve cerrahi kısmı bırakmış, Helena'da ona akıl sağlığını emanet etmiştir. Aynı zamanda çok iyi bir satranç oyuncusu olan Dr.Mathias, bu hobisini en çok, bu dalda kendisi kadar iyi olan David Kano ile test etmektedir ve daha iyi tıbbi bir pozisyon olan Data bölümüne geçip, derin uzayın personel üzerindeki stres faktörünü incelemeyi istemektedir.

İlk Yılın /1975-1976) bölümleri 24 adettir.
Yapımcılar : Gerry ve Sylvia Anderson
Kostüm Tasarımcısı : Rudi Gernreich
Özel Efekt Tasarımcısı ve Yönetmeni :
Brian Johnson

Bölümler;
1-Breakaway (Açılış Bölümü)
2-Matter of Life and Death
3-The Black Sun
4-Ring Around the Moon
5-Earthbound
6-Another Time,Another Place
7-Missing Link
8-The Guardian of Piri
9-Force of Life
10-Alpha Child
11-The Last Sunset
12-Voyager's Return
13-Collision Course
14-Death's Other Dominion
15-The Full Circle
16-End of Eternity
17-War Games
18-The Last Enemy
19-The Troubled Spirit
20-Space Brain
21-The Infernal Machine
22-Mission of the Dorians
23-Dragon's Domain
24-The Testament of Arkadia

Bu ilk sezonun sonunda Space 1999 istenilen başarıyı tam olarak yakalayamamış, bunun üzerine de ikinci sezon için kökten değişikliklere gidilmiştir. Yapımcıdan oyunculara, konuların içeriğinden, serilerin biçimine kadar pek çok radikal değişiklik yapılmış, ilk bölümlerin ciddi, ağırbaşlı havası yerini daha neşeli, mizaha dayalı hareket-serüven tarzı serilere bırtakmış, ancak bu da tam olarak başarıyı yakalayamadığı için Uzay 1999 ikinci sezonun bitiminin ardından yayından kaldırılmıştır. Bunları daha sonraki bölümlerde inceleyeceğiz.

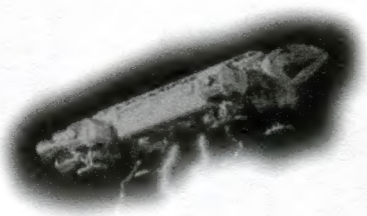

OKUR MEKTUPLARI

Tüm ATILGAN mürettebatına merhaba,

Öncelikle ülkemizde yeni yeni popülerleşen bilimkurguya ATILGAN'ın katkıları için teşekkür ediyor,yeni çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Sizlere kendimi tanıtayım.1972 doğumluyum ve yaşamımı İzmir'de sürdürmekteyim. Bilimkurguyla tanışmam daha ortaokul başlarında Jules Verne, H.G.Wells'in eserleriyle karşılaşmamla oldu. O dönemden beri iyi bir bilimkurgu okuru ve bilimkurgu filmlerinin takipçisi ve amatör bir yazarım. Diğer birçok neden bir yana bilimkurguya daha mutlu,daha güzel yarınları amaçlayan ütopyaları için önem veriyorum. Tabii bu sözlerimden I.Asimov'un gelecekte geçen dedektif öyküleri, uzay operaları ya da W.Gibson gibi karanlık gelecek tasvirlerinden keyif almadığım anlaşılmasın.

Yazma uğraşıma lise öğrenimimde bir grup arkadaşla bir kültür-sanat dergisi çıkartarak başladım. Ama ne yazık ki ilk sayıdan sonra kağıt fiyatına gelen %43 zamdan sonra yeni bir sayı çıkartamamıştık. (Tüm bu olumsuz koşullara rağmen İzmir içinde 500 adet satmayı başarmıştık.)

Şu sıralarda kendi çapımda küçük öyküler,makaleler ve incelemeler yazmaktayım.Daha önce Sine Masal dergisinin Bahar 99 sayısında "Cyberpunk" üzerine eleştirel bir yazım yayınlanmıştı.Ama yazma aşamasında yazıyı kısa tutmam için uyarılınca, yayınlanan şekli ile yazıyı pek yeterli görmediğimi de belirtmeliyim. Ayrıca yazıya eklenen bazı kısımlar garip bir durum yarattı.

"Matrix" filmini ilk izlediğimde bilimkurgu geleneği açısından eksik ve yüzeysel bulduğum noktalar tespit etmiştim. Ayrıca filmin felsefesindeki yanlışlardan da rahatsız olmuştum. Basında da şu ana kadar filmle ilgili eleştirel nitelikteki yazılara pek rastlayamamam sonucu bir yazı kaleme aldım. Buna rağmen Matrix görselliği, hızı ve efektleri ile iyi bir film. Bende filmle ilgili eleştiri ve görüşlerimi ATILGAN vasıtasıyla bilimkurgu severlerle paylaşmak istedim.

Sevgili Bülent Akkoç'un bilimkurgu severlere her yönden yardımcı olduğunu biliyorum. Ayrıca ATILGAN çevresindeki arkadaşların arşivlerini de düşünerek uzun süredir arayıpta bulamadığım bazı eserleri belirtmek istiyorum. Yardımlarınızı bekler ve çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Aradığım filmler Türkçe dublajlı ya da alt yazılı olabilirler. Dil problemi nedeniyle orjinal (dublajsız) filmlerden yararlanamıyorum. 1970'li yıllarda "e" yayınları tarafından basılan Kurt Vonnegut Jr.'ın "Mezbaha No:5" ve "Şampiyonların Kahvaltısı" romanlarını aramaktayım.

Aradığım Filmler;

1-La Jetee (Chris Marker)
2-Capricorn One (Peter Hyams)
3-Kuduz (David Cronenberg)
4-Geleceğin Suçları (David Cronenberg)
5-Jabberwocky (Terry Gilliam)
6-Outland (Peter Hyams)

Rafet ARSLAN

Sevgili Rafet,
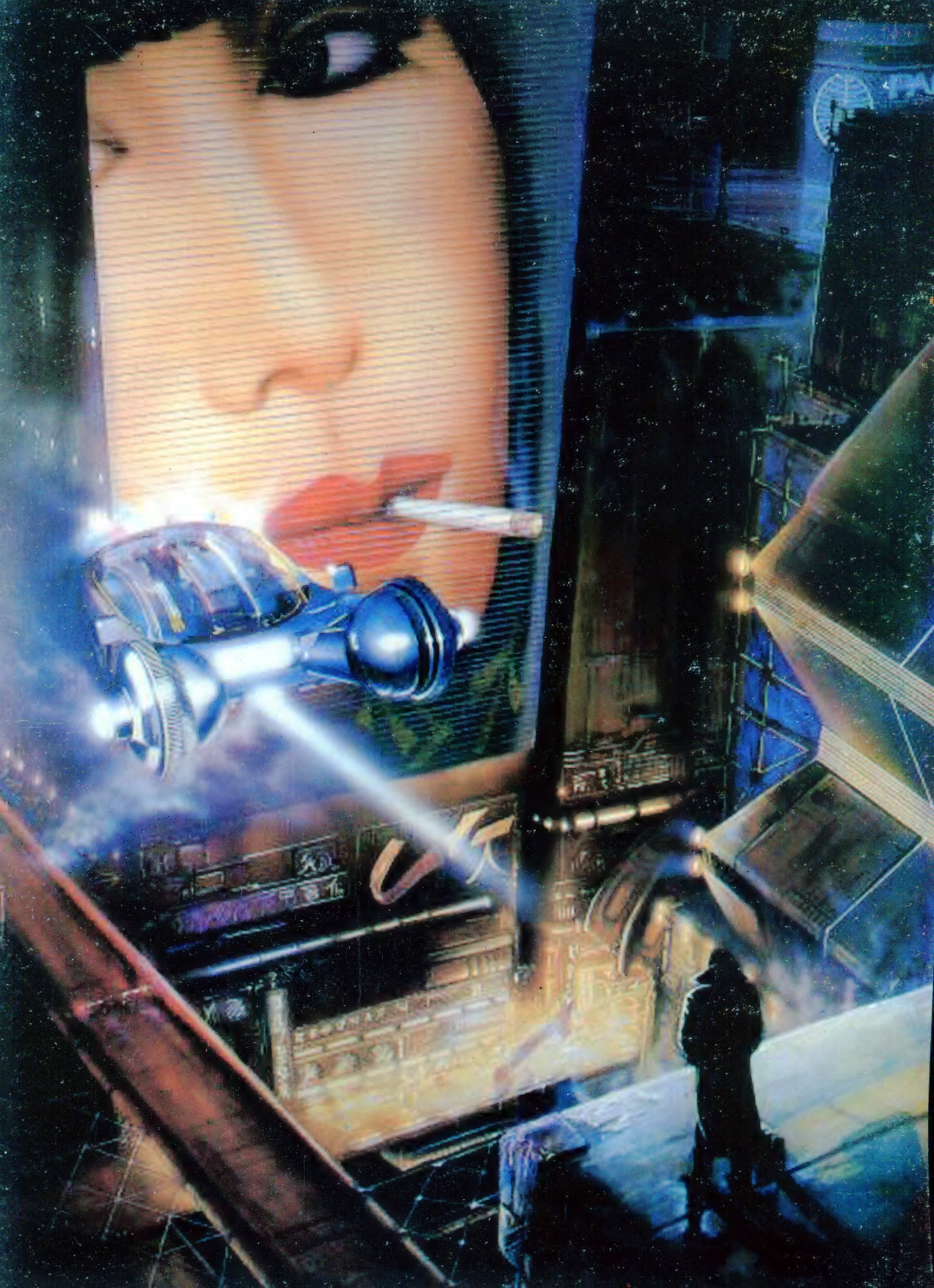
Mektubunda aradığını belirttiğin kitapları bulup gönderdim. Dergi basılıp dağıtılına dek eline geçmiştir sanırım. Filmler konusunda da yardımcı olabilecek arkadaşlar bana yazarlarsa o konuda da hemen yardım edebilirim. Gönderdiğin yazıyı derginin içindeki sayfalarda görmüşsündür. Bilimkurguyla ilgili yazılarını bekler, çalışmalarında başarılar dilerim.